

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

Ὀκτώβριος

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Η΄.

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΡΙΑΙ ΚΑΙ ΜΑΓΙΣΣΑΙ

ΕΠΙ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΙΔ΄.

Ι

Ἐξετάζων ὁ Κ. Michelet τὰ κατὰ τὰς φαρμακευτρίας καὶ μαγίσσας τῆς ἐποχῆς τοῦ ΙΔ΄ Λουδοβίκου, ὁμολογεῖ μὲν, ὅτι ἡ Γαλλία, ἡ τότε, μεγάλη καὶ λαμπρὰ τὴν ἐπίδειξιν, ἦτο σαπρὰ κάτωθεν καὶ παρηκμακυῖα· ἀποδίδει ὁμῶς τὴν σηπεδόνα ἐκείνην εἰς μόνας τὰς θρησκευτικὰς ἀλληλομαχίας καὶ συζητήσεις, αἵτινες διεβίβρωσκον τὴν κοινωvίαν καὶ παρέλλουν τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ἄνευ οὐδενὸς ἠθικοῦ ὠφελήματος.

Τρόντι, αἱ διαμάχαι τῶν αἰρέσεων τοῦ καθολικισμοῦ, τοῦ μολινισμοῦ, τοῦ ιανсениσμοῦ καὶ τοῦ ἡσυχασμοῦ συνετέλεσαν πολὺ εἰς τὴν ἠθικὴν παραλυσίαν, τὴν ὅποιαν ἤγαγον εἰς φῶς αἱ δι-

και ἐναντίον τῶν δολοφόνων καὶ ἀγυρτῶν ἐκείνων· ἀλλὰ δύο ἄλλα αἴτια εἰσὶ, τὸ ἐπ' ἐμοὶ, μᾶλλον συγκεκριμένα καὶ ἄμεσα καὶ ἐξηγοῦσιν ἐγγύτερον τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν ἐξαχρείωσιν, εἰς ἣν ὀφείλονται αἱ πράξεις, ὧν περίληψιν ἐπιχειρῶ διὰ τῆς παρουσίας διατριβῆς. Τὰ δύο ταῦτα αἴτια εἶναι ὁ Ἰησοῦτισμὸς καὶ ἡ διαφθορὰ τῆς αὐλῆς. Ὁ πρῶτος κάτωθεν καὶ διὰ τοῦ κλήρου, ἡ δευτέρα ἄνωθεν καὶ διὰ τῶν σκανδαλωδῶν ἐρώτων τοῦ βασιλέως, ἔδωκαν τὴν πρώτην ἀφορμὴν καὶ ὑπῆρξαν ἡ κυριωτάτη τροφή τῶν μωριῶν καὶ τῶν κακουρηγμάτων, εἰς τὰ ὅποια εὐρέθη ἐνεχομένη μεγάλη μερὶς τῆς ἀνωτάτης κοινωνίας τῶν Παρισίων.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ δὸν Ἰνίγου Ἰαγνὲς, οἵτινες ὄπλισαν διαδοχικῶς τὰς χεῖρας τοῦ Σιαστὲλ, τοῦ Ραβελιάκ καὶ τοῦ Δαμιέν, οἵτινες ἐχρημάτισαν οἱ ἠθικοὶ

συναυτουργοὶ τοῦ Μαρτέλ, τοῦ Ὀλδεκὸρν, τοῦ Γκαρνέ, τοῦ Κριτῶν, τοῦ Πᾶν καὶ τῶν ἄλλων βασιλοκτόνων, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα πληροῦσι τὴν ἱστορίαν τοῦ τάγματός των, οἱ ἰησοῦνται, οἵτινες ἐχρῶντο τῶν θανατηφόρων οὐσιῶν ὡς μέσων ἐνεργείας, ἅτινα κατὰ τὸ ἀπαίσον δόγμα των «ἐξηγίαζεν ὁ σκοπός.» οἱ ἰησοῦνται τέλος, περὶ τῶν ὁποίων τὸ Παρλαμέντον ἔγραφε πρὸς τὸν βασιλέα ὅτι «ἐπιτρέπουν τὴν κλοπὴν, τὸ ψεῦδος, τὴν ἐπιτορκίαν καὶ τὴν ἐγκληματικὴν ἀσέλγειαν,» καὶ ὅτι «εὐνοοῦσι τὴν μαγείαν, τὴν δολοφονίαν, τὴν βλασφημίαν, τὴν ἀθείαν καὶ τὴν εἰδωλολατρείαν, οἱ ἰησοῦνται, ἐκδιωχθέντες τῆς Γαλλίας τῷ 1594 διὰ τῆς ἀξιωμαθημονεῦτου ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐκείνου, εἶχον καὶ πάλιν ἐπανέλθει εἰς αὐτήν, καὶ ὅτε ἀνεκαλύπτοντο τὰ ἐγκλήματα τῆς Μπρενβιλλιέρ καὶ τοῦ Λακροᾶ, καὶ εὐρίσκετο ὑπὸ τοῦ σκευοφύλακος τοῦ ναοῦ ἡ ἐπιστολὴ ἡ καταγγέλλουσα τοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως, ὠργίαζον ἤδη ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ. Τότε ἐδικάζετο ὁ πατὴρ Γεράρδος διὰ τὰ εἰδεχθῆ κατὰ τῆς κόρης Καδιέρ ἐγκλήματα καὶ τότε ὁ ἱερεὺς Μπόλσχιλ κατήγγελλε, διὰ τῆς πρὸς τὴν κυρίαν Μαιντενῶν ἐπιστολῆς του, τὴν σύστασιν τῶν ἰησοῦντων, ὅπως δολοφονήσωσι τὸν βασιλέα καὶ τὸν δελφίνον δι' ἁρμάτων ἐὰν ὁ πρῶτος δὲν ἀπεδέχετο μίαν πρότασιν των. Πῶς ὁ K. Michelet δὲν εὔρε σχέσιν τιὰ μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν ἐκείνων τῶν μαθητῶν τοῦ τέκνου τῆς Βισκαῖας καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Γκυμπούργ, τῆς Τριανῶν καὶ τῆς Βιγκουρέ;

Πῶς δὲ δὲν ἔκριεν ὁ K. Michelet ὅτι βασιλεὺς, ὅστις ἀποκτᾶ διαδοχικῶς ἐρωμένως τρεῖς ἀδελφάς, τὰς ἀνεψιάς τοῦ Μαζαρίνου Μαρίαν, Ὁρτενσίαν καὶ Ὀλυμπίαν, καὶ τὰς κυρίας τῆς συζύγου του, τὴν Βαλλιέρ, τὴν Φοντᾶν καὶ τὴν Μοντεσπᾶν, ἤθελε καταστήσει τὴν μὲν αὐλήν του τὸν σκοπὸν τὴν δὲ πρωτεύουσάν του τὸ στάδιον ἐρωτικῶν ραδιοουργιῶν, αἵτινες φθάνουσαι εἰς χεῖ-

ρας τυχοδιωκτῶν καὶ ἀγυρτῶν γίνονται ἀφορμὴ ὀλεθρίων κακουργημάτων;

II

Αἱ ἀσχημίαι τὰς ὁποίας ἀπεκάλυψε τὸ δικαστήριον τοῦ πυρὸς (Chambre ardente) δὲν εἶναι βεβαίως ξέναι εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν. Αἱ «μαγεύειν ἐπιστάμεναι καὶ μαγγανεύουσαι» θεσσαλαὶ γυναῖκες, ἃς χαριέντως διεκωμῶδησεν ὁ Λουκιανὸς καὶ ἡ Ῥώμη τοῦ 425, ἔχουσί τι κοινὸν μὲ τὰς ἐν Γαλλίᾳ μαγίσσας καὶ φαρμακευτριάς τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Ἡ Lex de sicariis et veneficis, ἢ μετέφρασαν καὶ παρέλαβον οἱ Βυζαντινοὶ ὡς Νόμον «περὶ φονευτῶν καὶ φαρμακῶν,» οἱ κανόνες τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου καὶ τὸ διάταγμα τοῦ 1682 ἔχουσι κοινὴν αἰτίαν καὶ κοινὸν σκοπὸν. Καὶ ἐκεῖνοι ἐτιμῶρουν «τὸν δεδοκῶτα φάρμακον... ἢ ἔχοντα ἢ πιπράσκοντα,» τοὺς «διὰ θυσιῶν μαντευομένους,» τοὺς «μαντικὴν ἐπαγγελλομένους,» καὶ τοὺς «ἐπιδειξαμένους γοητείαν ἔλκουσαν εἰς ἔρωτα τοὺς σῶφρονας λογισμοὺς,» καὶ τοῦτο ἔτασεν αὐστηρὰς ποινὰς κατὰ «πάσης πράξεως δεισιδαιμονίας, γενομένης διὰ καταχρήσεως τῶν ῥήσεων τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἢ τῶν εὐχῶν τῆς ἐκκλησίας,» κατὰ «τῶν ἀναμιγνυομένων εἰς μαντείας ἢ ἀποκαλούντων ἑαυτοὺς μάγους ἢ μαγίσσας» καὶ κατὰ «τῶν ἐνούντων τῇ δεισιδαιμονίᾳ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἱεροσυλίαν.» Καὶ ἐκεῖναι τέλος πάντων ἐπολέμου τὴν κακὴν χρῆσιν τῆς «Σαλαμάνδρας, τοῦ ἀκοντίου, τῆς πιτυοκάμπης, τοῦ μανδραγόρα καὶ τῶν καθαρίδων» καὶ τοῦτο τοὺς «ἔχοντας» ἀφθόνως ἢ πωλοῦντας ἀνευ ὀρισμένων «διατυπώσεων ἢ χωρὶς τὰ τοῖς τὸ ἐπιτρέπη τὸ ἐπάγγελμά των δηλητήρια» παρεσκευασμένα ἢ ἀπαρασκευάστα, ἀρσενικόν, σάνδουκα, ἄχνην ὑδραργύρου καὶ καθαρίδας. Αἱ διατάξεις εἶναι κοιναί, διότι κοινὸν ἦτο τὸ κακὸν καὶ ὁ ἐχθρὸς ὁ ἴδιος. Ἐποικίλλοντο μόνον

ἀπὸ τὰς περιζάσεις, ἀπὸ τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον ἐκάστης τῶν χωρῶν ἐκείνων.

“Ὅ,τι ὅμως ἐμπνέει εὐτελεῖ ἰδέαν διὰ τὴν Γαλλίαν τῆς φιλολογικῆς ἀκμῆς, εἶναι ὅτι ἢ πρὸς τὰ κακὰ ἐκεῖνα εὐπιστία, καὶ ἀμάθεια, καὶ ἀχρειότης δὲν περιωρίζοντο εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀγυρτῶν, ἀλλ’ ἔφθανον μέχρι τῶν ἐκλεκτοτέρων τῆς γαλλικῆς κοινωνίας τάξεων, μέχρι τοῦ Φουκὲ καὶ τοῦ Λουξεμπούρ, μέχρι τῆς Λουξεμπούρ καὶ τῆς Σουασών. Οἱ εὐφυέστεροι τῶν συγχρόνων δὲν ἀποκηρύττουσιν ὡς ἐσχάτας μωρίας τὰ μαγιστεύματα τῶν τριοδιτῶν, ἀλλ’ ἀξιούσιν αὐτὰ κρίσεως. Ὁ Λαφονταῖν καὶ ὁ Λαμπρουγέρ, ὁ Βοσουέ καὶ ὁ Φενελὼν, μᾶς βεβαιούσι τὴν ὑπόληψιν τῶν μαγισσῶν, καὶ τὴν γενικὴν πίστιν πρὸς τὴν μαγείαν, πρὸς τὰς μαντείας, πρὸς τὴν ὑπερφυσικὴν τέχνην!

Ἡ ἱστορία κατ’ ἀρχὰς ἐπήνεσε τὸν αἰῶνα τοῦ ΙΔ’ Λουδοβίκου καὶ ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἐξύμνησε καὶ τὰς κατορθείας τοῦ ἡγεμόνος τούτου. Μόλις ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1789 ἦρεν ὄλοσχερῶς τὸ κάλυμμα, ὅπερ ἔκρυπτεν ἡ φαινομένη λαμπρότης τοῦ αἰῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκαν τὸ ὄνομα τοῦ φιλέρωτος βασιλέως. Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι οἱ κηρύξαντες τοὺς χρόνους ἐκείνους ἡμέρας ἀκμῆς διὰ τὴν Γαλλίαν, θέλουσιν ἐξελεγχθῆ ὑπὸ τῶν ἀκριβέστερον μελετησόντων τὴν ἱστορίαν τῆς βασιλείας τοῦ ἔραστοῦ τοσοῦτων παρθένων καὶ πατρὸς τοσοῦτων νόθων ὡς ἀσκέπτως ἐπαينوῦντες, ἢ ὡς ἀνοήτως ἀπατηθέντες.

Οἱ γάλλοι συγγραφεῖς οἱ ἀποδίδουτες τὰ ἐκ τῶν δηλητηρίων παθήματα τῆς Γαλλίας τῆς τότε, εἰς μίαισμα προελθὸν ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας, μοι ὑπενθύμισαν τὴν ἀγόρευσιν τοῦ στρατηγοῦ Τροσοῦ, ἀποδόντος ἐσχάτως διὰ μιᾶς ἐν τῇ γαλλικῇ συνελεύσει ὀμιλίας του τὰς ἥττας των εἰς τὴν ἐκτῆς Ἰταλίας παρεισδύσασαν ἐν Γαλλίᾳ διαφθορὰν καὶ πολυτέλειαν! Ἐλησμόνησαν ὅτι τοιοῦτος σπόρος δὲν φέρει τοσαύτην συγκομιδὴν ἐὰν δὲν εὖρη κλίμα βοθητικὸν καὶ γῆν γόνιμον.

III

Καθ’ ὃν χρόνον συνέβησαν τὰ κακουργήματα, ὧν τινὰ μόνον ἀνθολογῶ ἐσπευσμένως, ὁ Ὅθων Γουερικ καὶ ὁ Κούκνελ παρέδιδον πρῶτοι τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς χημείας. Καὶ ἐν τούτοις πολλὰ τῶν ἐξαγομένων τῆς ἐνώσεως καὶ διαλύσεως τῶν σωμάτων ἦσαν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἐγκληματίαις τῶν καλυβῶν καὶ τοῖς ἐργάταις τῶν δηλητηρίων. Ἡ Γαλλία τὸ ἤξευρε καὶ ὅμως δὲν εἶχε λάβει τὰς δεούσας προφυλάξεις. Τοῦτο ἐξηγεῖ τὰς μεγίστας διαστάσεις, ἃς ἔλαβε τὸ κακόν.

Πρὸ δεκαετίας μόλις (1655) ἡ Τοφάνα ἐκακούργει διὰ τοῦ δυσωύμου ὕδατος τῆς Τοφάνης ἢ ὕδατιοῦ τῆς Νεαπόλεως. Ἐγνώριζε δὲ ἡ Γαλλία ὅτι ἐξακόσια ἠριθμήθησαν τὰ θύματα τῆς τερατώδους ἐκείνης γυναικὸς καὶ ὅτι δύο πάπαι εἶχον θανατωθῆ διὰ τοῦ φουικοῦ ὕδατός της· εἶχεν ἐν τῇ Βαστίλλῃ ὡς φαρμακευτὴν τὸν Ἐξιλί, τὸν διδάσκαλον τοῦ Σαῖν Κροᾶ, τέλος δὲ ἀνεκάλυψε τῆς Μπρενβιλλιέρ καὶ τῶν συντρόφων της τὰ κακουργήματα, καὶ ὅμως δὲν εἶχεν ἐγείρει νόμου ὀχύρωμα κατὰ τοῦ προχωροῦντος κακοῦ, ἀλλὰ μετὰ εικοσαετίαν μόλις, ὅταν ἔφθασε τὸ κακόν μέχρις αὐτοῦ τοῦ θρόνου, ὅταν ὁ κίνδυνος ἠπέλησε τὴν ζωὴν τοῦ νομοθέτου, ἐξύπνησεν ἡ πρόνοια αὐτοῦ καὶ ἐδημοσίευσεν τὸ διάταγμα τοῦ 1682, ὅπως σταματήσῃ τὰς προόδους τῶν ἀηδῶν κακουργημάτων. Πόσα ἐγκλήματα ἤθελον προληφθῆ καὶ πόσον θὰ ὠφελῆτο ἡ Γαλλία, ἂν τότε ὁ νομοθέτης ἦτο χαμηλότερα, ἂν ἦτο ὁ πρῶτος προσβληθεὶς ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου καὶ τῶν μαγειῶν, ἂν ἦτο ἡ κοινὸν!

Ἡ πρώτη περιώνυμος φαρμακεύτρια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶναι ἡ γνωστὴ μαρκεσία Μπρενβιλιέρ. Ἡ γυνὴ αὕτη διέπραξε τὰς μυσαρὰς καὶ πολυαριθμοὺς δηλητηριάσεις της εἰς ἠλικίαν νεαροτάτην, καὶ ὅμως πολλὰ μαρτυροῦσιν ὅτι δὲν ἦτο φύσις διεφθαρμένη.

Ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῶν παρεκτροπῶν αὐτῆς ἦτο ἡ μαρρία τοῦ συζύγου της. Ἐνυμφεύθη αὐτὸν τῷ 1651 καὶ ἔζη μετ' αὐτοῦ εἰρηνικῶς. Ὁ μαρκέσιος ὅμως ἦτο ἐκ τῶν συζύγων οἵτινες λησμονοῦν, ὅτι ἡ διοίκησις μιᾶς γυναικὸς ἀπαιτεῖ σύνεσιν ἴσην μὲ τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς κυβέρνησιν λαοῦ εὐδιαφθόρου. Εἰσήγαγεν εἰς τὴν οἰκίαν του ἓνα νέον ἀξιωματικὸν τοῦ ἰππικοῦ Γκωντὲν Σαῖν Κροᾶ ὀνομαζόμενον, ὅστις κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἦτο νόθος υἱὸς μεγάλης οἰκογενείας, μὴ ἀναγνωριζούσης αὐτόν. Ἡ νεαρὰ καὶ ἔρασμαία σύζυγος τοῦ Μπρενβιλιέρ παρέστησεν εἰς τὸν μαρκέσιον τὸ ἄτοπον τοιαύτης ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης, ἀλλ' ὁ κοῦφος ἐκεῖνος, ἀπέκρουσε τοιαύτας παραστάσεις καὶ ὑπονοίας. Ἐπρεπε νὰ διδαχθῇ ὑπὸ τῆς πείρας τὸν κίνδυνον τῆς προσεγγίσεως τοῦ πυρὸς πρὸς τὴν πυρίτιδα καὶ ἔλαβε πικρὸν τὸ μάθημα. Τῷ 1665 ἐπέτυχε τὴν φυλάκισιν τοῦ Σαῖν Κροᾶ, οὐτινος αἱ μετὰ τῆς μαρκεσίας σχέσεις εἶχον ἀποβῆ πλέον ἢ σκανδαλώδεις. Ἡ φυλάκισις τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἐγένετο πηγὴ τῶν ἐγκλημάτων.

Ἐν τῇ φυλακῇ ὁ Σαῖν Κροᾶ συνδιηγάτο μετὰ τινος Ἐξιλλί, ἑνὸς τῶν τεράτων, ἅτινα διέπραξαν πλέον τῶν 150 δολοφονιῶν. Οὗτος ἐδίδαξεν αὐτῷ τὴν τέχνην τοῦ κατασκευάζειν δηλητήρια.

Ἐξελθὼν τῆς φυλακῆς μετὰ ἓν ἔτος ὁ Σαῖν Κροᾶ ἐπανέλαβε τὰς σχέσεις του μὲ τὴν νεαρὰν μαρκεσίαν καὶ ἐμύησεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιστήμην ἣν ἐδιδάχθη ἐν τῇ Βαστίλλῃ. Ἡ μαθήτρια ὑπερέβη καὶ τὸν διδάσκαλον τοῦ διδασκάλου της. Τὰ πρῶτα δοκίμια τῆς ἐκπαιδεύσεώς της ἐγένοντο κατὰ τοῦ πατρὸς της καὶ ὅλης τῆς οἰκογενείας αὐτῆς. Δύο ἀδελφαὶ καὶ εἰς ἀδελφὸς της ἔπесαν πρῶτα θύματα τῆς κακούργου κατὰ τὸ μεταξὺ τοῦ 1666 καὶ 1670 τετραετὲς διάστημα. Ὁ ἔραστῆς συνέθετε καὶ αὐτῇ ἔξετέλει.

Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ ἐκθέσω ἐν λεπτομερείᾳ τὰ ἐγκλήματα αὐτῆς· διότι δὲν τὸ ἐπιτρέπουσιν αἱ στήλαι τοῦ «Παρθενῶ-

νος.» Ὅπως μόνον ὁ ἀναγνώστης κρίνῃ τὸ περιεργον ἀληθῶς τοῦτο ἔκτρομα, παρατίθημι δύο ἐκ τῶν παρ' αὐτῆς διαπραχθέντων.

Πρὸς τὸν σύζυγον της ἐπαίζετο παράδοξον παίγνιον. Αὐτὴ μὲν θέλουσα νὰ συζευχθῇ τὸν Σαῖν Κροᾶ, τῷ ἔδιδε δηλητήριον, ὁ Σαῖν Κροᾶ δὲ μὴ ἐπιθυμῶν τοιαύτην ἔνωσιν ἐπότιζε τὸν μαρκέσιον ἀντιδραστήριον, εἰς τρόπον ὥστε οὗτος διέφυγε τὸν θάνατον εἰς ὃν ἐκείνη τὸν παρέδιδε, καὶ οὕτω διεσώθη μέχρι τέλους, μετὰ πλείονας τῶν εἴκοσι τοιούτων ἀποπειρῶν.

Ἡ Μπρενβιλιέρ εἶχε, κατὰ παράδοξον τῆς φύσεως ἰδιοτροπίαν, καρδίαν ἀγαθὴν, ἀνεῦ ὑποκρισίας. Ποῖα ὅμως προϊόντα παρήγαγεν ἡ ἀγαθότης αὐτῆς; — Ἴδου ἓν. Εἰς μίαν μονὴν συνήνητησε δόκιμον, ἣτις τῇ παρεπονέθη ὅτι τὴν κατέκλεισαν ἐκεῖ οἱ συγγενεῖς της, ἵνα μείνῃ κληρονόμος ὁ ἀδελφός. Ἡ κυρία Μπρενβιλιέρ τὴν παρηγόρησε καὶ τῇ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ προσπαθῆσῃ νὰ τὴν λυτρώσῃ. Ἡ ἀκριβὴς μαρκεσία ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν της. Μετὰ τινα χρόνον ἡ δόκιμος ἔμαθεν ὅτι ὁ πατήρ της, ἡ μήτηρ της καὶ ὁ ἀδελφός της ἀπέθανον αἰφνιδίως. Ἡ κληρονομία ἔμεινε διαθέσιμος, καὶ ἐκ μόνης τῆς νέας ἐξήρητο ἂν ἤθελε νὰ μείνῃ ἐν τῇ μονῇ. Ἐπροτίμησε τὸν κόσμον καὶ ἐξῆλθε χωρὶς κἂν νὰ ὑποπτεύσῃ τὴν εὐεργέτιδα χεῖρα, ἣτις τῇ προσέφερε τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν κληρονομίαν ἀντὶ τοιαύτης θυσίας.

Οὐχὶ ἅπαξ μόνον ἡ γαλλὶς Τοφάνα διένειμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς δίπυρα δηλητηριασμένα. Μόνη καὶ ἰδία χεὶρὶ ἔκαμε τοιαύτας ἐλεημοσύνας. Ἄλλὰ ποῖοι λόγοι ἐκίνησαν αὐτὴν εἰς τὴν ἀπάνθρωπον ἀνθρωποθυσίαν ταύτην; Ἡ λογικὴ δὲν εἰμπορεῖ βεβαίως νὰ ἐξηγησῆται πράξεις τοῦ παρὰ πάντα ἀνθρώπινον λόγον ὄντος ἐκείνου. Ὅλαι της αἱ πράξεις παριστῶσι διαρκῆ ἀντίθεσιν ἀγαθότητος καὶ δίσφης φόνου. Ἡ ἐλεημοσύνη τῶν διπύρων δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ταυτόχρονος, οὕτως εἰπεῖν, ἐμφάνισις τῆς

ἀγαθότητος καὶ κακουργίας της, ἐμφάνις, ἐν ἧ ὑπερεπικρατεῖ τῆς πρώτης ἢ δευτέρας. Ἄλλως ἦτο γυνὴ καὶ ἡ γυνὴ ὅταν ἐξέλθῃ ἄπαξ τῆς τροχιάς ἐν ἧ ἢ φύσις τὴν περιώρισεν, οὔτε μέτρου οὔτε λόγου ἔχει πλέον κανόνα.

Τῆς Δίκης ὁ ὀφθαλμὸς εἶδε τέλος, καὶ ἡ χεὶρ Αὐτῆς ἠθέλησε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰ κακουργήματά της. Ὁ Σαὶν Κροᾶ ἐργαζόμενος εἰς κατασκευὴν δηλητηρίου ἔπεσε θῦμα τῶν ιδίων του ἔργων. Ἡ προσωπὶς, ἣν ἐφόρει ὅτε εἰργάζετο εἰς τὴν κατασκευὴν δηλητηρίου, κατέπεσεν ἐνῶ ἔβραζε τοιαῦτα καὶ ἡ εἰσπνοὴ τῶν ἀναθυμιάσεων τὸν ἐθανάτωσεν ἀκαριαίως. Τοῦτο καὶ πολλὰ ἄλλα τεκμηριοῦσιν ὅτι ἡ χύτρα περιεῖχεν ἀρσενικὸν καὶ ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ ἐπικρατοῦν δολοφονητήριον, ὅπερ μετεχειρίζοντο εἰς ποικίλας συσκευασίας οἱ κακούργοι ἐκεῖνοι. Ἡ δικαιοσύνη κατέσχε τὰ πράγματα τοῦ τυχοδιώκτου, μεταξὺ τῶν ὑποίων ὑπῆρχε κιβώτιον, τὸ ὅποιον ἡ ἀνόητος Μπρενβιλιέρ ἐζήτησεν ἐπιμόνως, μὲ τὴν προσθήκην νὰ μὴ ἀνοιξοσι τίποτε τῶν ἐν αὐτῷ. Τοῦτο ἔδωκεν ὑπονοίας καὶ τὸ κιβώτιον ἠνοιχθῆ. Ἦτο θησαυροφυλακεῖον ἐγκλημάτων. Ἐνέκλειε δὲ, μετὰ παντοειδῶν δηλητηρίων, ἐπιστολάς τῆς μαρκεσίας, φακέλλους προωρισμένους νὰ φονεύσωσι τὸν ἀνοιξοῦντα καὶ μίαν ὑπόσχεσιν 50,000 λιβρῶν ἣν τῷ εἶχε κάμει ἡ μαρκεσία τὴν 20 ἰουνίου 1670, ἧτοι ὀκτῶ ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός της.

Τοῦτο ἰδοῦσα ἡ ἀθλία ἔφυγεν εἰς Ἀγγλίαν ζητοῦσα σωτηρίαν. Ἀλλὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα δὲν χαίρουσι δικαιοῦματα ξενίας, καὶ αἱ ἄλλαι κυβερνήσεις δὲν διστάζουν νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν ἐκδοσιν τῶν ἐργατῶν των. Ἡ ἐνοχὴ της εἶχε βεβαιωθῆ. Εἰς ἀμαξηλάτης, Λασωσὲ ὀνομαζόμενος, ὑπηρετήσας ἄλλοτε παρὰ τῷ πατρὶ τῆς Μπρενβιλιέρ ἠγειρεν ἀξιώσεις κατὰ τῆς περιουσίας τοῦ Σαὶν Κροᾶ εἰς οὐ εἶχεν, ὡς ἔλεγεν, ἐμπιστευθῆ 200 πιστόλας, ὅτε ἐχρημάτισε παρ' αὐτῆ ὑπηρετῆς ἐπὶ ἑπταετίαν. Ἡ μήτηρ τῆς Μπρενβιλιέρ, τότε κυρία

Βιλεσὲ συνέλαβε περὶ αὐτοῦ ἀορίστους ὑπονοίας, ἔνεκα τῶν ὁποίων συνελήφθη καὶ βασανισθεὶς ὡμολόγησεν, ὅτι ὁ Σαὶν Κροᾶ τῷ παρέδωκε τὸ δηλητήριον τὸ ὅποιον αὐτὸς προσέφερεν εἰς τοὺς δύο ἀδελφοὺς τῆς Μπρενβιλιέρ.

Τότε ἐστάλη κατόπιν τῆς μιανῶς ἐκείνης εἰς κλητῆρ, οὔτινος τὸ ὄνομα δυστυχῶς διαφεύγει τῆς μνήμης μου τὴν στιγμὴν ταύτην, καὶ ὅστις μεταμφιεσθεὶς εἰς ἱερέα, τῇ ὠμίλησε περὶ ἔρωτος, τὴν παρέσυρεν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἐκεῖ τὴν συνέλαβε, χωρὶς καμμίαν ἀντίστασιν τῶν ξένων ἀρχῶν, κατασχὼν καὶ ὅλα τὰ ἔγγραφα αὐτῆς, ἐν οἷς αὐτοβιογραφίαν ἰδιόγραφον, ἣν μάτην ἐζήτησε κατόπιν, λέγουσα ὅτι ἦτο ἡ ἔξομολόγησίς της.

Ἐπέμεινε τὴν φυλάκισίν της γενναίως καὶ κατ' αὐτὴν ἔδειξε πάλιν τὸ ἰδιότροπον τοῦ ἀλλοκότου αὐτῆς χαρακτήρος. Ἄλλοτε ἐζήτηε νὰ παίξῃ χαρτῖα ὅπως διασκεδάσῃ καὶ ἄλλοτε ἠθέλε ν' αὐτοχειριασθῆ.

Εἰσαχθεῖσα εἰς τὸ δωμάτιον τῶν ἀνακρίσεων καὶ ἰδοῦσα τρεῖς κάδδους ὕδατος· «Τοὺς ἔχετε βέβαια, εἶπε μειδιῶσα, διὰ νὰ μὲ πνίξετε· διότι μὲ τὸ ἀνάστημα ὅπερ ἔχω δὲν περιμένετε νὰ τοὺς πῶ ὄλους¹⁾» Καὶ τῶνόντι, καὶ τοι

(1) Κατὰ τὴν τότε διαδικασίαν, ὑπῆρχον διάφοροι θάσανοι, δι' ὧν ἐξεβίαζον τοὺς κατηγορούμενους νὰ ὁμολογήσωσι τὰ ἐγκλήματά των. Μία τῶν βασάνων ἐκείνων ἦτο ἡ δι' ὕδατος, ἧτις ἐστὶ καὶ ἡ ὀδύνηροσάτη πασῶν. Ὁ κατηγορούμενος ἐδένετο τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, καὶ ἐκρεμάτο δενομένων τῶν χειρῶν εἰς τὸν ἕνα τοῖχον καὶ τῶν ποδῶν εἰς τὸν ἄλλον οὕτως ὥστε νὰ μὴν ὑπῆτις ὀριζοντεῖως εἰς ὕψος ἐνόσ περιπού μέτρου ἀπὸ τοῦ ἐδάφους. Κάτωθεν αὐτοῦ εἰς τὴν ὀσφὺν ἐτίθετο ὀκρίθιας ὑψῶν οὕτω τὸ σῶμα, ὥστε τὸ ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ ἄνω μέρος νὰ κλῖνῃ πρὸς τὰ κάτω. Ἦρχετο δηλονότι τὸ κέντρον τοῦ σώματος ὑψηλότερα. Ὁ δῆμιος ἔθετεν εἰς τὸ στόμα τοῦ κατηγορούμενου ἄγγετον κωνοειδῆ, ἀνοικτὸν κάτω καὶ ἔχυνεν ἐντὸς αὐτοῦ κάδδον ὕδατος ὅπερ ὁ κατηγορούμενος ἄφειλε νὰ πῆ. Ὁ νόμος τοῦ 1670 ὄριζεν ὡς ἀνώτατον ὄρον τέσσαρας κάδδους, διότι ὀλίγιστοι ἠδύναντο καὶ μέχρι τοσοῦτου ν' ἀνβέξωσιν. Οἱ πλείστοι ἀπέθνησκον κατὰ τὴν δοκιμασίαν. Ἄν ὁ βασανιζόμενος ἀντεῖγεν, ἐλύετο καὶ ἐρρίπτετο ἐπὶ στρώματος πλησίον τῆς

ἀρνηθεῖσα τὰ πάντα, δὲν ὑπεβλήθη εἰμὴ κατὰ τύπους μόνον εἰς τὴν βάσανον, διότι μόλις τὴν ἔδεσαν καὶ τῇ ἔθηκαν τὸν ὀκρίβαντα τὴν ἔλυσαν πάλιν καὶ τὴν ἀπέθηκαν.

Ἦκουσε τὴν καταδίκην τῆς ἡσύχως καὶ μετ' αὐτὴν μόνον ἀπεφάσισε νὰ ὁμολογήσῃ. Ὅσα εἶπεν ἐδικαιολογοῦν περισσῶς τὴν καταδίκην τῆς. Σὺν ἄλλοις κατέθεσεν ὅτι εἶχε χάσει τὴν ἀγνεῖαν τῆς ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου ἔτους καὶ ὅτι ἔκαυσε μίαν οἰκίαν. Ἡ ἐξομολόγησις τῆς λέγουν ὑπῆρξε πολὺ φρικωδεστέρων γεγονότων διήγησις. Ἡ κυρία Σεβινγέ ἱστορεῖ περὶ τούτου ἀπαισιώτατα, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν διηγήσεων αὐτῆς θέτουσι πολλοὶ ὑπὸ ἀμφιβολίαν διατεινόμενοι εὐλόγως ὅτι ἡ κυρία αὕτη ἔγραψεν ὅσα τότε κοινῶς ἐβρυλοῦντο.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Σορβόνης Ἐδμόνδος Πιρὼ ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ μείνῃ παρ' αὐτῇ καὶ οὗτος διηγέεται ὅτι ἡ κατὰ τὰς τελευταίας 24 ὥρας τῆς ζωῆς τῆς μετανοια καὶ συντριβὴ ἦτο τοιαύτη, ὥστε τὸν ἔκαμον νὰ ἐπιθυμήσῃ τὴν θέσιν τῆς. Ἐζήτησε μετάληψιν, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία τὴν ἠρνεῖτο εἰς τοὺς εἰς θάνατον καταδίκους. Ἐζήτησε τότε ἀντίδωρον καὶ τῇ ἐδόθη.

Ὁδηγουμένη εἰς τὸ ἰκρίωμα ἀνεγνώρισε πολλὰς κυρίας, πρὸς ἃς μετὰ πολλῆς σταθερότητος εἶπεν· «Ἴδου τρώνυμι ὠραῖον θέαμα νὰ ἴδητε.» Ὅταν δὲ ἐφθασεν εἰς τὴν ὠρισμένην θέσιν· «Ἐὰν ἤθελα νὰ ὁμιλήσω, εἶπε πρὸς τινα πλησίον τῆς, ἡδυνάμην ν' ἀπολέσω τὴν ἡμίσειαν πόλιν.» Τὰ κατόπιν θὰ δείξωσι κατὰ πόσον ἡ γυνὴ αὕτη ἔλεγεν ἀλήθειαν.

Ἐμπροσθεν τῆς ἀμάξης τῆς εἶδε τὸν συλλαβόντα αὐτὴν κλητῆρα καὶ παρέκάλεσε τὸν δήμιον νὰ καθήσῃ ἐνώπιόν τῆς, ὅπως τῇ κρύπτῃ τὴν θεῖαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. Ὅταν δὲ ὁ ἱερεὺς τῇ παρητήρησεν ὅτι τοῦτο εἶναι ἀμάρτημα

πυρᾶς (ἦτο ἡ τακτικὴ ἐξέτασις) καὶ μετὰ τινα ὥραν ἐπανελαμβάνετο ἄπαξ ἔτι ἡ ἰδίᾳ δοκιμῇ, καὶ αὕτη ἐλέγετο ἑκτακτος ἐξέτασις. Τὴν φοβερὰν ταύτην δόσιν ἐμστρίαζεν ἐνίοτε ὁ ἱατρὸς τῶν ἐξετάσεων.

«Θεέ μου, σοὶ ζητῶ συγχώρησιν, ἄφες μοι λοιπὸν τὴν παράδοξον αὐτὴν θεῖαν,» ἐφώνησεν.

Ὁ ζωγράφος Lebrun ἐξωγράφησεν αὐτὴν κατὰ τὴν διόδόν τῆς καὶ ἡ εἰκὼν ἐκείνη παριστᾷ περιεργον κρᾶμα χάριτος, σκληρότητος καὶ θλίψεως.

Ἀπεκεφαλίσθη τὴν 7 ἑσπερινὴν ὥραν τῆς 4]16 ἰουλίου 1676 καὶ τὸ κρανίον τῆς ἀπετέθη εἰς τὸ μουσεῖον τῶν Βερσαλιῶν, ὅπου ἀκόμη παρατηροῦσιν ἐκ τῶν ὄστων τοῦ ὅτι ἦτο ἐκτάκτου καλλονῆς κεφαλῆ.

Ὁ κακοῦργος Ἰωάννης Ἀμελέκ Δασωσὲ ἐτροχίσθη ζῶν, τρία ἔτη πρὸ τῆς συλλήψεως τῆς κυρίας του, τὴν 12]24 μαρτίου 1675, καὶ ὀλίγον κατόπιν ὁ Γκλαξέρ, ὁ ἀποθηκάριος ἐκεῖνος τῶν δηλητηριῶν, ὁ προμηθεύων τῷ Κ. Φουκὲ τὰ νέα δηλητήρια τῆς Ἰταλίας, ὁ χορηγῶν τὰς φονικὰς οὐσίας τῷ Σαιν Κροᾶ συγχρόνῳ αὐτοῦ, εἶχεν ἐκλείψει ἀπὸ τὴν Γαλλίαν.

Μετὰ τῆς Μπρενβιλιερ ἐδικάσθη ἄλλ' ἠθώθη καὶ εἰς Πανωτιέ. Ὁ δὲ διδάσκαλος ὄλων ὁ Ἐξιλι, ἐξελθὼν τῆς Βαστίλλης ἐφύγεν εἰς Ἰταλίαν, ὅπου καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε.

IV

Ἄν ἡ Μπρενβιλιερ καὶ οἱ σύντροφοὶ τῆς ἐτιμωρήθησαν, ὅμως ἡ κοινωνία ἐξηκολούθει ν' ἀνησυχῇ καὶ δικαίως· διότι πολλοὶ αἰφνίδιοι θάνατοι ἐμαρτύρουν ὅτι τὸ ἐγκλημα δὲν εἶχε παύσει τὴν ἐνέργειάν του· καὶ ἐνῶ τὸ ἐπάγγελμα τῶν μαγισσῶν ἐξησκεῖτο ἀναφανδὸν καὶ μετ' ἐμπορικῆς ἀμίλλης, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῶν Παρισίων εἰδοποιεῖ τὴν ἀστυνομίαν ὅτι οἱ ἱερεῖς τοῦ ἀπό τινος ἀκούουσι τοὺς ἐξομολογουμένους, κατηγοροῦντας ἑαυτοὺς ἐπὶ δηλητηριάσει. Καὶ πάλιν ὅμως ὀλίγοι ὑπώπτευσαν ὅτι ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον ἄκακος αὐτῇ τέχνη ὑπέκρυπτε τὰ στυγερά καὶ βδελυκτὰ ἐγκλήματα, ἅτινα ἡ δικαιοσύνη ἀπεκάλυψε. Πρώτη πασῶν ἡ ἀστυνομία ἀνεγνώριζε σιωπηλῶς καὶ δι' ἀνοχῆς τὴν χειροτεχνίαν ἐ-

κείνην. Αἱ κυρίαί τῆς ἀνωτάτης τάξεως εἶχον τὰς μαγίσσας τοῦ συρμοῦ, τὰς δοκιμοτέρας, τὰς à la mode, εἰς ἃς ἐφοίτων ἐκ περιεργείας, πρὸς εὐχαρίστησιν, κατ' ἀνάγκην. Ὁ λαὸς κατεπτοεῖτο ἀπὸ τὰ διηγούμενα τερατουργήματα τῶν ὑπερφυσικῶν ἐκείνων ὄντων. Ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ φαντασία ἐπολλαπλασίαζον αὐτὰ τεραστίως, ἡ ποίησις ἔψαλλε πρὸς αὐτὰ ἄσματα, ἡ φιλολογία τελευταῖον ἔκρινε τὰ φαινόμενα αὐτῶν, καὶ ἐνεδοίαζε μὲν νὰ δεχθῆ αὐτὰ ὀλοσχερῶς, ἀλλὰ καὶ δὲν τὰ κατεδίκαζε διαρρήδην. Ὁ Λαφουταῖν ἐπέγραφε πρὸς αὐτὰς ῥῆδην, ὃ δὲ Λαμπρουγέρ ἔλεγε περὶ αὐτῶν «ὅτι ἡ θεωρία εἶναι ὡς πρὸς αὐτὰς σκοτεινὴ καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν ἀόριστοι καὶ ἀβέβαιαι καὶ πλησιάζουσαι τὸ χιμαιρικόν· ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ γεγονότα ἐμποιοῦντα ἀμηχανίαν καὶ βεβαιούμενα ἐν τούτοις παρ' ἀνθρώπων σοβαρῶν, οἵτινες τὰ εἶδον ἢ οἵτινες τὰ ἤκουσαν παρ' ἀνθρώπων ὡς αὐτούς.» «Εἰς τοῦτο, προσθέτει, ὡς καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐξαιρετικὰ καὶ ἐξερχόμενα τῶν κοινῶν κανόνων πράγματα πρέπει νὰ τοποθετηθῆ τις μεταξὺ τῶν εὐπίστων ψυχῶν καὶ τῶν ἰσχυρῶν πνευμάτων!»

Ἡ Γαλλία δὲν ἦτο ὅλων ἀδαῆς τοιούτων ἐγκλημάτων. Ἐνθυμεῖτο ἀκόμη τὴν ἀκολουθίαν τῆς Δεκατερίνης τῶν Μεδίκων, τὸν Μπιράγ, τὸν Δουδοβίκου Γουζάγ, τὸν Κουνδὶ, τὴν Δέστ, χήραν Γκιζ, ἐμπευροτέχνας εἰς ἀπάτας, εἰς συνωμοσίας, εἰς δολοφονίας. Ἐνθυμοῦντο ἀκόμη, κατὰ παράδοσιν, τὸν δηλητηριαστὴν τῆς Δ' Ἑστραίας, ἐνθυμοῦντο τὸν ἀποπειραθέντα διὰ βραδεοφθόρου δηλητηρίου τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ἐρρίκου, τὸν Ζαμέ, καὶ οὐδ' εἶχεν ἐξαλειφθῆ ἐντελῶς ἀκόμη ἡ διαβολικὴ φήμη τοῦ Ρουζιέρη, τοῦ Ρενε, τοῦ Γκαλιγκαῦ, ὅτε ἠνοίχθη ἡ δίκη τῆς Μπρενβιλιέρ, ὁμοίαν τῆς ὁποίας ἀπὸ τοῦ 1672 δὲν εἶχεν ἰδεῖ ἂν καὶ αἱ μάγισσαι δὲν ἐσχόλαζον. Ἄλλ' ὅ,τι μετ' αὐτὴν ὑπεκαλύφθη ἦτο πολὺ δεινότερον, διότι ἐμαρτύρει προόδους καὶ ἔκτασιν ἐπικινδύνους εἰς τὴν οἰκογένειαν, εἰς τὴν κοινωσίαν, εἰς τὴν πολιτείαν.

Δὲν εἶχον παρέλθει δύο ἔτη ἀπὸ τῆς

καταδίκης τῆς Μπρενβιλιέρ, ὅτε τὸ Παρλαμέντον, καταρχόμενον τῷ 1678 τῶν ἐργασιῶν του, ἐπελαμβάνετο νέας ἀνακρίσεως μαγείων, γοητειῶν καὶ δηλητηριάσεων. Ἴδου πόθεν ἐδόθη πρὸς τοῦτο ἀφορμὴ.

Τὴν 21 Σεπτεμβρίου 1677 σκευοφύλαξ τις τοῦ ναοῦ τῶν Ἰησουϊτῶν τῆς ὁδοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, εὗρεν εἰς τὸ ἐξομολογητήριον γραμματίον τρίφυλλον, ἀνυπόγραφον, χρονολογούμενον ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου, ὅπερ ἀνήγγελλεν, ὅτι τιτινὲς ἐμελέτων νὰ δηλητηριάσωσι τὸν βασιλέα, καὶ τὸ ὅποιον ἔντρομος ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος παρέδωκεν εἰς τὰς ἀρχάς.

Ἡ ἀστυνομία ἐτέθη ἐπὶ τὰ δυσδιάκριτα ἔχνη ἀγύρτου τινοῦ Δουδοβίκου Βανέν, νέου εὐγενοῦς τὴν ἐπιφάνειαν, τριακονταετοῦς τὸ πολὺ, ὑψηλοῦ, εὐσώμου, κομψοῦ, ὁμιλητικοῦ, εὐθύμου καὶ καλοῦ ἐταίρου, ὃν μετὰ κόπου τέλος κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ κατὰ λήγον τὸ 1677. Ἡ ἀστυνομία ἐσυγχίσθη θέλουσα νὰ καταρτίσῃ τὴν ἱστορίαν του. Ἦτο ἐξαιρετοῦ ἐνεργητικότητος ἄνθρωπος, διαμένον εἰς Παρισίους κατὰ τὴν ὁδὸν Λαβανδιέρ παρὰ γυναικί τινι Λαφυρέ, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν Ἁγίου Γερμανοῦ παρ' ἄλλῃ τινι Σιαπελέν. Ἐγινώσθη ὅτι εἶχε σχέσεις εἰς Δουξεμβούργον, ὅτι ἐπεσκέπτετο τὸ Σιαμπερὺ, ὅτι ἦτο γνωστὸς εἰς Τουρίνον καὶ εἰς Βενετίαν.

Ἡ πρώτη κατ' αὐτοῦ ἔνδειξις ἦν ὁ πρὸ τεσσάρων ἐτῶν θάνατος τοῦ δουκὸς τῆς Σαβαυδίας διὰ δηλητηρίου. Ὁ δούξ ἐπανελθὼν ἐκ τῆς θήρας κάθιδρος, ἠλλάξεν ὑποκάμισον καὶ ἀμέσως κατελήφθη ὑπὸ φρικιάσεων καὶ ἐμέτων. Ἐλέγετο ὅτι τὸ ὑποκάμισον ἐκεῖνο εἶχε παρασκευασθῆ ὑπὸ τοῦ Βανέν.

Ἡ ἐξομολόγησις του ἔδωκε τροφήν εἰς τὴν δικαστικὴν ἔρευναν καὶ μετ' ὀλίγον συνελήφθη εἰς Λυὼν τὸν μάϊον 1678 ἐνῶ περιεπάτει μετὰ δύο κυριῶν εἰς ἀκόλουθός του, Βασιμῶν ὀνομαζόμενος. Οὗτος κατ' ἀρχὰς φρονίμως ἀπαντῶν, παρεξέτραπή κατ' ὀλίγον εἰς ἐξηγήσεις φωτισάσας κατὰ μικρὸν τὰ βήματα τῆς ἀνακρίσεως.

Εἶχε γνωρίσει, εἶπε, τὸν Βανὲν εἰς τὴν ξενοδοχείου, ὅπου συναναστρέφето μετὰ τινος Σαινκολὸμπ, ὅστις ὠμίλει πρὸς αὐτὸν περὶ χρυσοποιουῦ κόνεως, περὶ μεταποιήσεως τῶν μετάλλων. Ὁ Βανὲν ἐφαίνετο μεμνημένος εἰς τὴν τέχνην, ἣν ἠθέλησε καὶ ὁ Βασιμὼν νὰ μάθῃ, τοῦθ' ὅπερ ὁ Βανὲν τῷ ὑπεσχέθη ἐπὶ πληρωμῇ χιλίων σκούδων. Ἡθέλησε νὰ μετασκευάσῃ ἄργυρον, ἀλλ' εἶδεν ὅτι ἐνώπιόν του δὲν ἐγένετο τίποτε. Παρετήρησε μοδαταῦτα ὅτι ὁ Βανὲν μετεχειρίζετο περίεργα δηλητήρια, ψευδάργυρον, χαλκὸν, νίτρον, θεϊκὰ ἄλατα, πετρέλαιον, νιτρικὸν ὀξύ, ἀρσενικὸν καὶ ἀντιμόνιον, καὶ ὑποθέτει ὅτι κατεσκευάζεν ἄργυρον διότι μίαν ἡμέραν τῷ ἔδωκε νὰ πωλήσῃ ἀκατεργάστους ὄγκους τοιούτου μετάλλου. Ὁ Σαινκολὸμπ ἀπέβλεπεν ὑψηλότερον ἐξήγησε νὰ κατασκευάσῃ ἀδάμαντας, σμαράγδους καὶ ρουβίνια.

Ὁ Βασιμὼν δὲν περιωρίσθη εἰς ταῦτα, ἄπερ κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν ἦσαν μωρὰ πειράματα ἀνοήτων, ἀκολουθούτων τὰ ἴχνη τῶν ἀλχημιστῶν, κατὰ βάθος ὅμως ἐμαρτύρουν συμμορίαν λωποδυτῶν πολλὰ κατεργαζομένων. Διηγῆθη ὅτι εἰδοποιηθέντες ὁ Βανὲν καὶ οἱ φίλοι του ὅτι φίλος τις Σιαστουέλ, ταγματάρχης, θέλων νὰ καλύψῃ τὸν παρεκτραπέντα ἔρωτά του μετὰ τινος κόρης καὶ πνίξας καὶ αὐτὴν καὶ τὸ ἔμβρυον κατεδιώχθη καὶ συλληφθεὶς κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ τοῦ τροχοῦ θάνατον, ἔσπευσαν νὰ τὸν λυτρώσωσι τῶν χειρῶν τοῦ δημίου δι' ἀδράς πληρωμῆς. Διηγῆθη ὅτι ἡ συμμορία ἐπώλει δηλητήρια εἰς γυναῖκας ποθοῦσας διακαῶς τὴν ἐλευθέραν κατάστασιν τῆς χηρείας, ὅτι ὁ Βανὲν (πάντοτε ἐκείνου ἐβάρυνεν) ἐδηλητηρίασεν ἕνα ἀββάν, ἐπότισε διὰ ρακῆς «διεφθαρμένης διὰ κρόκου μετὰ θεϊκοῦ χρυσοῦ» τὸν Κ. Ἄλιγρ, καὶ τέλος ἐνθυμείται ὅτι ὁ Βανὲν τὸ 1575 ἐπιστρέψας ἐκ ταξειδίου τινὸς ἀπὸ Σιαμπερὺ ἐκαυχῆθη ὅτι «ἐπέρασε τὸ πουκάμισο εἰς τὸν δοῦκα.»

Πλὴν τούτων κατέθεσεν, ὅτι αὐτὸς μὲν εἶχε κύνα κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ διαβόλου, τὸν ὁποῖον ἐκάλει ἐπὶ τῶν ὀπι-

σθίων ἀνατρίχων τοῦ κυνὸς, ὁσάκις τὸν ἐχρειάζετο, ὁ δὲ Βανὲν εἶχε σχέσεις στενάς μετὰ τὸν κύριον διάβολον καὶ ἐλάτρευε συνήθως σταυρὸν καὶ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐξωγραφισμένα δι' ἄνθρακος εἰς τὸν τοῖχου τοῦ μαγειρείου.

Ἄλλὰ, μεθ' ὅλα ταῦτα, ἡ ἀνάκρισις ἀνεκάλυψεν ὅτι ὁ Βανὲν ἤτο κυρίως προμηθευτῆς δηλητηρίων ἄπερ περιερχόμενος ἐπώλει εἰς Παρισίους, εἰς Δίλλην, εἰς Μασσαλίαν, εἰς Ἰταλίαν, εἰς Γερμανίαν, παντοῦ ὅπου ἐγένετο καταβάλσις, ὅπου ὑπῆρχε ζήτησις. Ἐν Παρισίοις εἶχεν ἐντολοδοτρίαν τὴν Λαφυρὲ, τὴν Σιαπελαῖν, τὴν Μπωρεγάρ, αἵτινες πάλιν εἶχον καλλιτέραν πελατεῖαν τοὺς συζύγους καὶ τὰς συζύγους, τὰς συζύγους μᾶλλον παρὰ τοὺς συζύγους. Τὰ δηλητήριά των ἐκαλοῦντο παρ' αὐτῶν φάρμακα ἐκτρώσεως τῶν ἐγκύων, κόνεις κληρονομίας (δηλονότι δηλητήριον θανάτου ταχέος) ἢ διαζεύξεως. Εἰς πελάτας δὲ σπουδαίους ἐπώλουν ὑγρὸν, ἢ κόνιν, ἢ ζάχαρι καθαρίδων καὶ ἀρσενικὸν διλυσμένον εἰς χυμὸν φρύνων! Διὰ τοὺς μωροὺς εἰς τὰς οὐσίας αὐτὰς προσέθετον μίαν ἱερόσυλον λειτουργίαν, μίαν μαγείας ἐπίδειξιν, ὀλίγον πῦρ φρυγάνων καὶ ἄλλας Σολομωνεῖους ἱεροπραξίας. Καὶ οὕτω καθίστων αὐτὰ θαυματουργώτερα!

Αἱ ἀποκαλύψεις προέβησαν ὁλονὲν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ συλληφθῶσι πολλοὶ ἄλλοι, ἐν οἷς ἡ Ναὶ καὶ μία Δαγκράνζ, αἵτινες καὶ κατεδικάσθησαν ἐπὶ δηλητηρίασει καὶ ἡ καταδίκη των ἐξετελέσθη τὴν 6 φεβρουαρίου 1678, ἐνῶ ὁ Βανὲν καὶ τινες ἄλλοι ἐτηρήθησαν ὡς πηγαὶ ἀποκαλύψεων.

V

Ἡ ἀσυνομία κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ρίψασα τὸ δίκτυον εἰς τὰ πλούσια θηνία τῶν ἀνθρώπων τῆς τάξεως τῶν πρώτων ὑπόπτων, ἠλίευσε πάλιν μέγαν ἀριθμὸν ἀγυρτῶν ὁμοίων, ἐν οἷς οἱ διαπρεπέστεροι ἦσαν ἡ Δαμπὸς καὶ ἡ Βιγκουρέ.

Τὸν Ἰανουάριον 1679 ἤρχισεν ἡ κατ' αὐτῶν διαδικασία, καὶ εἰς τὰς ὁμολογίας των ἐπεφάνη τὸ ζήτημα δέματος φέροντος ἐπιγραφὴν «πρὸς τὸν βασιλέα» καὶ προωρισμένου νὰ δώσῃ εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΔ' τὸν θάνατον, εὐθύς ὡς οὗτος ἠθέληεν ἐπιχειρήσει νὰ τὸ ἀνοίξῃ. Ἡ καταγγελία τοῦ γραμματίου τοῦ ναοῦ τῶν Ἰησουϊτῶν ἐλάμβανε λοιπὸν ὑπόστασιν δικαστικὴν.

Ἀρχομένου τοῦ μαρτίου (1678) συνελήφθη ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ἡ περιφημοτέρα Σιβύλλη τῶν Παρισίων, ἡ Δικατερίνη Βοαζὲν, τριακοντατριῶν ἐτῶν ἡλικίας, σύζυγος τοῦ Ἀντωνίου Μουβοαζὲν χρυσοχόου, ἥτις εὐθύς ἐν ἀρχῇ ὠμολόγησε τὸ ἔντιμον ἐπάγγελμά της εἰπούσα ὅτι «ἀπὸ τοῦ ἐνάτου ἔτους τῆς ἡλικίας της ἔμαθε τὴν νεκρομαντείαν καὶ τὴν φυσιογνωμικὴν.» «Οἱ ἱεραπόστολοι (προσέθηκε) μὲ κατεδίωξαν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ὅτε ἔδωκα λόγον τῆς τέχνης μου εἰς τοὺς τοποτηρητὰς καὶ εἰς τοὺς ἰατροὺς τῆς Σορβόνης, δὲνήνωχλήθην πλέον.»

Ἐξεταζομένη, ἠρνήθη τὸ πρῶτον ὅτι μετεχειρίσθη ποτὲ τὴν τέχνην της πρὸς βλάβην οἰουδήποτε. Ἀπλῶς καὶ μόνον «ἐπῶλει κόνεις ἐρώτων, ἔκαμνεν ἀστρομαντείας, συνεβούλευε φάρμακά τινα, ἀλλὰ πάντα ἐντίμως καὶ ἐν καθαρῇ συνειδήσει.» Κατόπιν ὅμως ὠμολόγησεν ὅτι ἐπώλησε καὶ «κλύσματα φέροντα ἠπατητικὰς ταραχὰς καὶ δυσεντερίας,» ὅτι εὐκόλυνεν «ὑποβολὰς βρεφῶν καὶ ἐκτρώσεις ἐμβρύων,» ὅτι ἐπ' ἀμοιβῇ προσέφερε «σπέρματα μυκῶνων καὶ κόνιν ἀδάμαντος,» ὅτι εἶχε πελατεῖαν παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ τάξει τῶν Παρισίων, ὅτι πολλὰ κυρίαί τὴν ἐπεσκέπτοντο, ὅτι διὰ τὰς θαυματουργοὺς μαντείας ἀπέστελλε τοὺς πελάτας αὐτῆς εἰς τὸν Λεσαῆ καὶ ὅτι γνωρίζει πολλοὺς ἑμοτέχνους καὶ πελάτας κατ' ὄνομα.

Ὅταν ἡ Βοαζὲν ἠνοιξε τὸ στόμα, διὰ τὴν δικαιοσύνην ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῶν ἀποκαλύψεων. Ὁ «Ὁλλανδὸς Ἑρμῆς,» ἔφημερίς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, λέγει ὅτι ἔνοχοποιεῖ ἡ γυνὴ αὕτη πολλοὺς καὶ

πολλὰς ἐκ τῶν εὐγενῶν ἵνα παρατείνῃ τὴν ζωὴν της καὶ μακρύνῃ τὴν ἐκτέλεσιν. Τοῦτο δυνατὸν νὰ ἦναι πιθανόν, διότι εἶναι τέχνασμα ὄλων τῶν ἐπιφανῶν κακούργων, ὅπερ καὶ ὁ Τρόπμαν ἐσχάτως μετεχειρίσθη καὶ ὁ ἡμέτερος Βιλλιώτης μετ' ἐπιτυχίας (δυστυχῶς) καὶ παρ' ἡμῖν· ἀλλ' ὅπωςδήποτε εἶπε πολλὰ ἡ Βοαζὲν καὶ διὰ τοὺς πλείστους ἀληθῆ. Δὲν ἐπιχειρῶ τὴν καθ' ἑν διήγησιν τῶν κατωρθωμάτων καὶ τῶν σχέσεων τῆς πωλητρίας ταύτης τῶν αἰφνιδίον θανάτων καὶ τῶν ἐκτρώσεων, τῆς εἰς ὄλας τὰς ἱεροσυλίας καὶ τὰς μαγαγεῖας ἀναμεμιγμένης αὐτῆς γυναικός· διότι τὸ ὄνομά της συνεχέται μὲ τὰ κυριώτερα ὀνόματα ὅσα θέλομεν ἀπαντήσει.

Τὴν ἔνοχον ταύτην ἀντιπαρέστησεν ἡ ἀνάκρισις πρὸς πολλοὺς ἄλλους καὶ κατεδίκασεν εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον μετ' αὐτομαρτυρίας¹⁾ ἥτις καὶ ἐξετέλεσθη τὴν 22 αὐγούστου τοῦ 1680.

Ἡ Βοαζὲν εἶχε θυγατέρα ἀξίαν τῆς μητρός της, ἥτις μετεῖχεν ὄλων τῶν θαυμασίων ἐκείνης ἐπιχειρημάτων καὶ ἥτις δὲν διέφυγε τὴν εἰς κάθειρξιν καταδίκην.

VI

Ὅπως ὁ ἀναγνώστης γνωρίσῃ τὴν ἕκτασιν τῶν σχέσεων τῆς Βοαζὲν καὶ τὰς διαστάσεις τῆς σπείρας τῶν μαγισσῶν, σημειῶ τινὰ τῶν ὀνομάτων ὅσα αἱ ἀποκαλύψεις της παρέδωκαν εἰς τὴν δικαιοσύνην.

Ἡ Δοδ καὶ ἡ Δικατερίνα Μπουλὲ, χήρα Τριανὸν ἦσαν ἐμπειροὶ εἰς τὴν ἔνωσησιν τοῦ ἀρσενικοῦ μετὰ τοῦ ὑδραργύρου. Οἱ ἱερεῖς Μπουϊσὸν ἢ Λεσαῆ, Μαριετ, καὶ Γίλλης Δαβὼ ἐτέλουν ἐπὶ πληρωμῇ βεβηλώσεις καὶ ἱεροσύλους λειτουργίας, ἡ Δαμπὸς ἦν φίλη καὶ συνεργάτις τῆς Δαγκρανῆ καὶ τοῦ Μαριετ, ἡ μάγισσα Ἰακὼβ ἐχειροτόνησε φαρμα-

(1) Ἡ το ἀτιμωτικὴ ποινὴ, ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς μᾶλλον ἐνόχους, νὰ ὁμολογήσῃσι δημοσίᾳ ἢ ἐν ναφ' ἐνώπιον εἰκόνας κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τὴν ἐκτείνων ἐνοχλήν.

κεύτριαν τὴν Σιερέν, ἡ Πικέτ ἀνεύρισκε θησαυρούς, ἡ κόρη Περινὸ ἦτο βοηθὸς τῆς Βοαζέν, ἡ Δαφιλὰτρ ἤσκει μαγείας, ὁ Δατοῦρ καὶ ὁ ἱερεὺς Λαπιέρ ἐβοήθουν τὴν Βοαζέν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν διὰ τὸν βασιλέα μαγειῶν της, ὁ Κοτέν συνιεροσύλει μετὰ τοῦ Γκιμποῦρ, ἡ Σιμών καὶ ἡ Κουτροῦ ἐδιδάσκοντο παρὰ τῆ Φιλὰτρ, ὁ Ῥωμάνδ, ὁ Βερτράν, ὁ Δωφιναι, ὁ Μελεσσὶς, ἦσαν ἐξωτερικὰ ὄργανα τῆς Βοαζέν, καὶ ἡ Σαρδών, ἡ Πολυνύ, ἡ Ῥούφη, ἡ Μελιν, ἡ Ποαυγάρ, ἡ Σιανφραίν, ἡ Ζολύ, ἡ Ἐπώ, ὁ Τάνδ, ὁ Μαλλιάρ, ὁ Μπωλιέ καὶ ἑκατοντάδες ἄλλοι, ὧν τὰ ὀνόματα ἄς μὴ μάθῃ ὁ ἀναγνώστης, ἐκηρύχθησαν ἔνοχοι κακούργων, ἱεροσύλων ἢ μαγικῶν ἐργασιῶν, καὶ ὑπέστησαν ὅλα τὰ εἶδη τῶν τότε ὡς ἐκτελεστικῶν τρόπων καθιερωμένων θανάτων.

Τὴν συνδρομὴν τῶν ἀγυρτῶν τούτων, δικαστικαὶ ἀποφάσεις πολυάριθμοι ἐβεβαίωσαν ὅτι ἔλαβε μέγα μέρος τῆς κοινωνίας τῶν Παρισίων, πλήθος ἀνοήτων ζητούντων τὴν εὐτυχίαν εἰς τὰς πρὸς τὸν Βεελζεβούλ προσευχὰς ἢ εἰς τὰ δηλητήρια τῆς Βοαζέν.

Ἴδου τινὲς τῶν θαμῶνων των·

Κυρία τις Νικολὰς ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τῆς Βοαζέν ν' ἀπαλλαγῇ εὐλαβοῦς τινος, τοῦ πνευματικοῦ της, ὅστις τὴν ἐστενοχώρει, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, ὅστις τῇ ἀφήρει μέγα μέρος τῆς κληρονομίας.

Ἡ σύζυγος τοῦ στρατηγοῦ Ῥέν τῇ ἐζήτησε μυστικόν τι δι' οὗ «να καταστῇ ἐρασμία, ν' ἀποκτήσῃ πολλὰ χρήματα καὶ νὰ εὐνοῖται ἐν τῇ αὐλῇ.»

Ἡ κωμωδὸς Δουπέν τῇ ἐζήτησε μέσον «να λυτρωθῇ τοῦ συζύγου της ὅπως ἀποκτήσῃ τὸν ἐραστήν της.»

Ἡ κυρία Κανιλὰκ τῇ ἐζήτησε φιάλην ὕδατος ἀχρόου ὅπερ «να ἀποτρέπῃ τὸν σύζυγόν της τῆς μέθης.»

Ἡ Φιλιβέρτ δηλητήριον διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν ἵππότην Ἀνυβέλ.

Ἡ κόμησσα Ῥοῦρ καὶ ἡ κυρία Πολινιὰκ τρόπον ν' ἀποκτήσωσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ βασιλέως καὶ νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς Δαβαλιέρ.

Ἡ δούκισσα Βουλιῶν «ιερόσυλον λειτουργίαν τελεσθησομένην παρὰ τοῦ Λεσαζ ὅπως, κατὰ πάσαν πιθανότητα, εὐδοκήσωσι τὰ πνεύματα νὰ δώσωσι τέρμα εἰς τὸν βίον τοῦ προσφιλοῦς συζύγου της.»

Ἡ δούκισσα Φερτέ καὶ ἡ μαρκεσία Ἀλουή καὶ ἄλλαι δέσποιναι διαφόρων ἄλλων ἐπιθυμιῶν των τὴν ἐπιτυχίαν.

Ὡς πρὸς τὴν Βουλιῶν παρὰ τοῖς συγχρόνοις ὑπάρχουσι διαφωνίαι καὶ ἡ ἐπικρατήσασα τότε γνώμη ἦτο περὶ τῆς ἀθωότητος τῆς δουκίσσης. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπαλλάττουσιν αὐτὴν ὀλοσχερῶς τὸ ἐσχάτως ἀνευρεθὲν χειρόγραφον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ὑπὸ τοῦ Κ. Βρουνέ, ἢ ἔκθεσις τῆς ἀντιπαραστάσεώς της μετὰ τῶν μαγισσῶν ἣν δίδωσιν ἡμῖν ὁ Κ. Μομαρκέ καὶ ἡ καταδίκη της εἰς βραχείαν ἔστω ἔξορίαν. Ἄν δὲν ἦτο ἔνοχος ἡ Βουλιῶν τοῦ ἐγκλήματος ἐκείνου, βεβαίως ὅμως αἱ σχέσεις της μὲ τοὺς κορυφαίους τῶν ἀθλίων φαρμακῶν δὲν ἦτο ἀμιγῆς ἀνθηκτικῶν.

Ἴδου τ' ἀφορῶντα εἰς τὴν κατηγορίαν, ἣτις ἀπεδόθη αὐτῇ·

Ἡ Μαριάννα Μαντισίνη, μία τῶν πέντε ἀνεψιῶν τοῦ Μαζαρίου, ἐγεννήθη τῷ 1649 καὶ δεκατετραέτις μόλις ἐνυμφεύθη τὸν Γοδοφρείδον Μαυρίκιον Δατοῦρ, δούκα τοῦ Βουλιῶν. Ἦν εὐφυῆς καὶ δηκτικὴ τοὺς λόγους, ἠγάπα τοὺς νεωτερισμοὺς, καὶ ἤθελε νὰ συναναστρέφεται μετὰ λογίων, ὠνόμαζε δὲ τὸν Λαφονταῖνον «μυθοποιέ μου,» καὶ οὗτος κατ' ἀνταπόδοσιν ἔγραφε περὶ αὐτῆς ὅτι «δὲν εἶχαν ὅμοιον της.»

Κατὰ τὴν ἀντιπαράστασιν αὐτῆς μετὰ τῆς Βοαζέν καὶ τοῦ Λεσαζ, ὁ δεῦτερος ἐβεβαίωσε τὴν ἐνοχλήν της, ἀλλ' ἡ πρώτη δὲν ἐπεκύρωσε τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἢ δὲ δούκισσα ἀπελογήθη ὅτι ἐπεσκέφθη τὴν Βοαζέν ἐκ περιεργείας, ἀλλ' οὐδέποτε ἠτήσατο τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της.

Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς δουκίσσης εἰς τὸ δικαστήριον ὑπῆρξε πανηγυρικῆ. Ἐστηρίζετο εἰς τὸν βραχίονα τοῦ συζύγου της καὶ ἠκολουθεῖτο παρ' ὅλων τῶν φίλων. Ὁ «Ὀλλανδὸς Ἐρμῆς» καὶ

ἡ κυρία Σεβινιέ ἱστοροῦσι τὴν θριαμβευτικὴν ἐκείνην ἐξέτασιν της.

Ἄμα εἰσελθοῦσα ἡ ὑπερήφανος δούκισσα (καὶ εἰσῆλθεν ὡς μικρὰ βασίλισσα), ἐδήλωσεν ὅτι παρίσταται εἰς τὸ δικαστήριον ἂν καὶ δὲν ἀνεγνώριζεν αὐτὸ ἀρμόδιον νὰ δικάσῃ αὐτήν, δούκισσαν, μόνον ὅπως δείξῃ τὸν σεβασμὸν της πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως.»

«Οὐδὲ λέξις (λέγει ἡ κυρία Σεβινιέ) εἶπεν ἥτις δὲν ἐγράφη. Ἐξήγαγε τὸ χειρόκτιόν της καὶ ἔδειξε χεῖρα ὠραιότατην. Ἀπήντησεν εἰλικρινῶς μέχρι καὶ περὶ τῆς ἡλικίας της.» (Σπουδαιότατον τῶν τεκμήριον περὶ τῆς ἀξιοπιστίας γυναικός!) Ἐρνήθη ὅτι γνωρίζει τὴν Βιγκουρῆς καὶ ὠμολόγησε τὴν γνωριμίαν τῆς Βοαζέν. Ἐρωτηθεῖσα δὲ διατι ἤθελε νὰ φονεύσῃ τὸν σύζυγόν της.—Ἐγὼ νὰ τὸν φονεύσω; ἀπήντησεν, ἐρωτήσατέ του ἂν ἐνόησε ποτέ τοιοῦτό τι καὶ ἂν δὲν ἐστηριζόμεν ἐπ' αὐτοῦ μέχρι τῆς θύρας ταύτης.— Ἀλλὰ διατι ἐπεσκέπτεσθε τὴν Βοαζέν;— Διότι ἤθελα νὰ ἴδω τὰς Σιβύλλας.— Δὲν ἐδείξατε εἰς τὴν γυναῖκα αὐτὴν σακκίδιον χρημάτων;— Ὅχι.— Κατὰ τὰς μαγείας τῶν γυναικῶν ἐκείνῳ εἶδετε τὸν διάβολον;— Τὸν βλέπω τώρα, ἀπήντησε μὲ περιφρόνησιν πρὸς τὸν πρόεδρον χαριεντιζομένη.

«Ταῦτα πάντα, λέγει ἡ κυρία Σεβινιέ, ἀπελογεῖτο μὲ ὕφος εὐχαρι καὶ περιφρονητικὸν πρὸς τοὺς δικαστάς.» Εἶτα δὲ ἀποταθεῖσα πρὸς τὸν πρόεδρον.— Καὶ καλὰ, κύριε, τῷ εἶπεν, αὐτὰ εἶναι ὅλα ὅσα ἠθέλατε νὰ μ' ἐρωτήσητε;— Μάλιστα, κυρία. Ἡ δούκισσα ἠγέρθη καὶ ἐξερχομένη.— Ἀληθῶς, εἶπεν ὑψηλοφώνως ὥστε ν' ἀκουσθῆ, δὲν ἐπίστευα ὅτι ἄνθρωποι ἐχέφρονες ἤθελον μ' ἐρωτήσῃ τοσαύτας μωρίας!»

Αἱ ἀπαντήσεις αὗται ἐφθασαν μέχρι τοῦ βασιλέως ὅστις διὰ τινος αὐλικοῦ διεβίβασε τὴν μεγάλην του λύπην εἰς τὸν πρόεδρον.

Ἡ ἱστορία ἐθεώρησεν ἀθῶαν ἐντελῶς τὴν δούκισσαν. Εἰς τὰς ἀναγνωστρίας μου ὁμως δὲν συνιστῶ ὁμοίαν ἐπιείκειαν. Ἡ κυρία Σεβινιέ ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστο-

λῶν της, λέγει ὅτι ἡ Βουλιὼν «ἐξήγησεν ἀπὸ τὴν Βοαζέν ὀλίγον δηλητήριον διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν γέροντα καὶ ἐπαχθῆ σύζυγόν της, καὶ ἐν ἐπιτόνημα νὰ σύζευχθῆ νέον ἐν ἡγάπα καὶ ὅστις ἦτο ὁ δοῦξ τοῦ Βανδώμ.» Πλὴν αὐτῆς ὁμως ὁ ἀπολογητὴς τῆς οἰκογενείας Μαντσίνη, ὁ ἀββᾶς Σοαζὺ, διηγείται τὰ κατὰ τῆς πελάτιδος του ἀποδιδόμενα μὲ τρόπον οὐχὶ λίαν ἀθῶον δι' αὐτήν. «Ὁ σύζυγός της, λέγει, ἦτο ἀσθενὴς εἰς Καμπανίαν καὶ μίαν ἐσπέραν ἐσκέπτετο ἂν πρέπη νὰ ὑπάγῃ πρὸς οὐτὸν ἢ ὄχι, ὅτε εἰς γέροντων εὐγενῆς τῆς οἰκίας της τῇ προσεφέρθη μυστικῶς νὰ τῇ εἴπῃ διὰ τινος πνεύματος ἂν ὁ κύριος κόμης (;) θ' ἀποθάνῃ ἢ ὄχι ἐκ τῆς ἀσθενείας ἐκείνης. Ἦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ της ὁ Κ. Βανδώμ καὶ ὁ στρατάρχης Βιλλεροᾶ, ὅταν ὁ γέρον ἐισήγαγεν εἰς τὸν θάλαμον κοράσιον πενταετὲς καὶ τῷ ἐνεχείρισε ποτήριον πλήρες διαυγεστάτου ὕδατος. Ἐκαμεν ἔπειτα τοὺς ἐξορκισμοὺς του καὶ τὸ κοράσιον εἶπεν ὅτι τὸ ὕδωρ ἐταράσσετο. Τότε ὁ γέρον εἶπε χαμηλοφώνως εἰς τοὺς παρισταμένους ὅτι θὰ διέτασσε τὸ πνεῦμα νὰ δείξῃ ἐν τῷ ὕδατι λευκὸν ἵππον ἂν ὁ Κ. κόμης ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ καὶ μίαν τίγριν ἂν ἐμελλε νὰ σωθῆ. Ἐρώτησε τὴν μικρὰν ἐὰν βλέπῃ τι ἐν τῷ ὕδατι, καὶ αὐτῇ.— «Ἄ! ἐκραύγασε, τί λευκὸν μικρὸν ἀλογάκι!» Πεντάκις ἐπανέλαβε τὴν δοκιμὴν καὶ πάντοτε ἡ μικρὰ ἐξήγγελλε τὸν θάνατον διὰ διαφόρων σημείων, ἅτινα ὁ Κ. Βανδώμ ἢ ἡ κυρία Βουλιὼν προσδιώριζαν εἰς τὸν γέροντα χαμηλοφώνως καὶ χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τὸ κοράσιον.» Ὁ ἀββᾶς δὲν μᾶς λέγει, ἂν ἡ εὐαίσθητος δούκισσα ἐταράχθη ἐκ τῶν λυπηρῶν ἀγγελιῶν τῆς μικρᾶς μάντεως. Τὴν σιωπὴν του ἂς ἐξηγήσῃ ὁ ἀναγνώστης.

VII

Μεταξὺ τῶν μεγάλων ὀνομάτων, ὅσα ἡ φήμη διεθρύλει ἐνεχόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν ἥτις κατετάραξε τὴν αὐλὴν, καὶ ὅσα ἡ 25 ἰανουαρίου 1680 παρέδιδεν ἀπὸ πρωίας εἰς τὴν δικαιοσύνην ἦτο

καὶ τὸ τοῦ δουκὸς τοῦ Λουξεμβούργ. Κατηγορεῖτο ὅτι ἐξήτησεν ἀπὸ τὸν Λεσαῶ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του, τοῦ στρατάρχου Κρεκὺ καὶ ἄλλων προσώπων τὴν ἀπόκτησιν τῆς διοικήσεως μιᾶς ἐπαρχίας καὶ τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ του μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Κ. Λουβοᾶ! Ὁ Λεσαῶ αὐτὸς κατήγγειλεν ἐπὶ τοιαύταις αἰτήσεσι τὸν δούκα.

Ὁ δούξ ἀπελογήθη ἐν ἀρχῇ διὰ λαμπρᾶς πρὸς τοὺς δικαστὰς του ἐπιστολῆς. Τὸ πᾶν, κατ' αὐτὸν, ἔκαμεν εἰς ἄνθρωπὸς του ὁ Μπονάρ, ὅστις ἀπετάθη πρὸς τὸν ἀγύρτην ζητῶν τὴν ἀνακάλυψιν ἐγγράφων τινῶν χρησίμων εἰς μίαν δίκην του κατὰ τιῶν κακοπίστων ἀγοραστῶν τοῦ ἐν Λινὺ δάσους του. Ὁ ἀγύρτης ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ δουκὸς, ἣν ἀφρόνως τῷ ἐνεπιστεύθη ὁ Μπονάρ καὶ μετέβαλε τὸ ἄσημον χαρτὶ ἐφ' οὗ αὕτη εἰς συμβόλαιον μετὰ τοῦ διαβόλου. Τὸ γεγονός τοῦτο διέπλεξε, κατὰ τὸν δούκα, ὁ Λουβοᾶ εἰς πλεκτάνην αἰσχυρὰν, ἐν ἣ ἠθέλησε νὰ τὸν ἀφανίσῃ συμβουλευσας αὐτὸν νὰ φύγῃ. Αὐτὸς ὅμως βέβαιος περὶ τῆς ἀθωότητός του ἠρνήθη τὴν δολίαν τοῦ Λουβοᾶ συμβουλήν. Ὡς πρὸς τὴν αἴτησιν νὰ συζευχθῇ ὁ υἱὸς του τὴν θυγατέρα τοῦ Κ. Λουβοᾶ, λέγει ἐν τῇ ἐντόνῳ ἐκείνῃ ἐπιστολῇ του ὅτι «ὅταν ὁ ἄθλιος ἐκείνος (Λεσαῶ) μοὶ ἀπέδιδε μίαν τόσφ ψευδῆ κατηγορίαν, ἠγνόει ὅτι κατάγομαι ἐξ οἰκογενείας ἣτις δὲν ἠγόρασε ποτὲ τὰ συνοικέσια διὰ τοῦ ἐγκλήματος· καὶ ὅταν ὁ Ματθαῖος Μομμορανσὺ συνεζεύχθη μίαν βασιλίσσαν τῆς Γαλλίας, μητέρα βασιλέως ἀγγλικοῦ, δὲν παρεδόθη ποσῶς εἰς τὸν διάβολον διὰ τοιοῦτον γάμον, διότι οὗτος ἐγένετο διὰ βουλευμάτος τῶν Γενικῶν τάξεων τοῦ βασιλείου.»

Ὁ Κ. Μισελὲ κηρύξας καὶ τὴν Βουλίων καὶ τὴν Σουασὼν ἀθώας, δὲν ὤκνησε νὰ κηρυχθῇ καὶ ὑπὲρ τῆς πλήρους ἀθωότητος τοῦ δουκὸς, ὃν θεωρεῖ θῦμα πολιτικῶν ραδιουργιῶν. Ὁ δὲ Βολταίρος πείθεται πληρέστατα ὅτι αἱ ὑπερήφανοι καὶ σαφεῖς ἀπαντήσεις του δὲν ἦσαν ἀπαντήσεις ἐνόχου.

Ἔτι ἡ πολιτικὴ ἔλαβεν ἐνεργὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν μέρος, εἶναι ἴσως ἀληθές· ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο μόνου διὰ νὰ λησμονήσωμεν τὰς μεγάλας τῆς δίκης ἀποκαλύψεις.

Ἡ κυρία Σεβινιὲ περιγράφει ζωηρῶς τὴν μεγάλην ἀνησυχίαν καὶ τὰς παιδαριώδεις ἰδιοτροπίας τοῦ δουκὸς κατὰ τὴν φυλάκισίν του. «Δὲν ἦτο, λέγει, ἀνὴρ, ἀλλ' οὔτε μικρὰνθρωπος· δὲν ἦτο οὔτε κὰν γυνὴ, ἦτο γυναικάριον.» «Κλείσον τὴν θύραν, δός μοι τὸ βιβλίον ἐκείνο, ἀναγε φῶς, δός μου σοκολάταν, δός μου τοὺς βίους τῶν ἀγίων. Ἀφήκα τὸν Θεὸν καὶ αὐτὸς μ' ἐγκατέλειψεν.» Ἴδου ἡ εἰκὼν τῆς ψυχικῆς ταραχῆς του κατὰ τὸν χρόνον τῆς φυλακισέως του.

Τὰ κατὰ τὴν δίκην του, ὡς συναγοῦνται ἐκ τῶν περισωθέντων δικαστικῶν ἐγγράφων, δὲν ἀπολογοῦνται ζωηρῶς περὶ τῆς ἀθωότητός του. Ὁμολόγησεν ὅτι ἐγνώριζε τὸν Λεσαῶ, ὅστις τῶντι τῷ ὑπέκλεψε γραμμάτιον περιέχον ἀνοησίας, οὐχὶ ὅμως ποτὲ αἴτησιν θανάτου διὰ τὴν σύζυγόν του καὶ τὸν Κρεκὺ, οὐχὶ αἴτησιν διοικήσεως, οὐχὶ αἴτησιν γάμου διὰ τὸν υἱόν του. Εἶπεν ὅτι παρήγγειλεν ἀληθῶς τῷ Μπονάρ νὰ σῆρῃ τὸ γραμμάτιον, ἀλλ' ἠγνόει τί ἐκείνος ἔπραξεν. Ἐρωτηθεὶς δὲ ἂν γνωρίζῃ τὸν Μουτμαγιὼρ (καταδικασθέντα ἐπὶ κιβδηλοποιῆαι εἰς ἔξορίαν, καὶ ὅστις, κατὰ τὴν νέαν Βοαξέν, ἐμάντευε συνήθως ὅτι ὁ δεῖνα δὲν θὰ ζῇ μετὰ ἐν ἔτος καὶ αἱ προρρήσεις του πάντοτε ἐπληθύνον), ὁ δούξ ὡμολόγησεν ὅτι τὸν γνωρίζει, ἀλλ' ἠρνήθη ὅτι κατεσκεύασε κίβδηλα νομίσματα μετ' αὐτοῦ ἵνα τὰ δώσῃ εἰς τὸν στρατὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπέρριπτεν εἰς τὸν ἐπιστάτην του Μπονάρ.

Οἱ ἀγύρται ἐκείνοι διὰ νὰ ἔχωσι στηρίγματα ἐφρόντιζον, καθὰ φρονεῖ εἰς σύγχρονος συγγραφεὺς, νὰ λαμβάνωσι λάθρα παρὰ τῶν πελατῶν των γραμμάτια ἐνοχοποιούντα αὐτοὺς, δι' ὧν νὰ τοὺς ἀπειλῶσιν ἐν ἀνάγκῃ καὶ νὰ ἔχωσι τὴν ὑποστήριξίν των. Φαίνεται ὅτι τοιοῦτο γραμμάτιον ἔχοντες καὶ ἀπὸ τὸν στρατάρχην παρέδωκαν αὐτὸ εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ ἐκ τούτου λέγουσι τινὲς ὅτι

οὗτος ἐξήτει τὸν θάνατον τῆς συζύγου του.

Μετὰ τέσσαρας ἀλλεπαλήλους ἐξετάσεις καὶ μίαν οὐχὶ δεκατετράμησον ὡς τινες εἶπον ἀλλὰ τριῶν μηνῶν καὶ εἰκοσιδύο ἡμερῶν φυλάκισιν εἰς Βαστίλλην ἢ Βινσένην, ἠθωώθη μὲν ὀριστικῶς δι' ἀποφάσεως τῆς 14 μαίτου, ἐμακρύνθη δὲ διὰ διαταγῆς ἐπὶ ἐν ἔτος τῶν Παρισίων, καὶ ὅταν ἐπανήλθεν ἔμεινεν εἰς τὴν μικρὰν θέσιν τοῦ λοχαγοῦ τῶν σωματοφυλάκων μέχρι τοῦ 1690 ὅτε διοικητῆς γενόμενος τοῦ στρατοῦ τῆς Φλάνδρας ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὑνομασθῆ ὁ ἦρωσ τοῦ Νερβιδ καὶ τοῦ Στέινκερκ.

Ὁ Μπονὰρ κατεδικάσθη εἰς τὴν ἐνώπιον τῆς Παναγίας αὐτοκατηγορίαν ἢ τὴν εἰλικρινὴ ἐκείνην ὁμολογίαν τὴν λεγομένην «τὸ σχοινὶ εἰς τὸν λαίμονα καὶ ἰσόβια κάτεργα,» ὁ δὲ Μουτμαγιόρ, ὡς προείπα, εἰς ἐξορίαν, καὶ ὁ Βοτὲ, ἕτερος ὑπηρέτης τοῦ δουκὸς συγκατηγορούμενος μὲ τὸν Μπονὰρ ἐπὶ παραποιήσει τῆς ὑπογραφῆς τοῦ κυρίου του, εἰς ἐννέα ἐτῶν κάτεργα. Ἐἶχεν ἄδικον ὁ φιλόσοφος, ὁ παραβαλὼν τοὺς νόμους μὲ ἀράχνην ἥτις ἀλίσκει μὲν τὰ μικρὰ ζωῦφια, διασχίζεται δὲ ἀπὸ τὰ μεγάλα ζῶα;

(Ἐπετι τὸ τέλος.)

ΒΛΙΑΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΝΙΑΚΗ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Β'.

Ὁ Μανιάκης δούς τὰς ἐξετάσεις περὶ διπλώματος ἐνώπιον τῶν καθηγητῶν ἐν πομπῶδει τελετῇ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Καμβριγης, προσηγορεύθη τῷ 1825 νομοδιδάσκαλος, ἐπευφημούμενος καὶ συγχαίρομενος ὑπὸ τῶν παρευρεθέντων. Μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν ἔλαβε διαταγὴν παρὰ τοῦ λόρδου Γυλφῶρδ, κατὰ τὸ

προσκλητήριον τῆς Ἰουίου Γερουσίας, ἵνα ἐλθὼν εἰς Κέρκυραν, ἀναδεχθῆ τὴν ἔδραν καθηγητοῦ τῶν νομικῶν εἰς τὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν. Ἀποχαιρετίσας οὖν τοὺς καθηγητὰς καὶ τοὺς λοιποὺς φίλους ἐν Καμβριγῇ καὶ Λονδίῳ, ἀπέπλευσεν εἰς Καλαί.

Διερχόμενος οὖν τὰς πόλεις Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, παρετήρει τρόπους καὶ ἤθη τῶν λαῶν ἐκείνων. Ὡς δὲ σπουδαῖος ἀνὴρ, ἐξήταζεν ἅπαντα τὰ ἐν αὐτοῖς ἐκπαιδευτήρια, καὶ ἐστάθμιζε τὴν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ, ἐφ' ἧς ὑψοῦνται τὰ ἔθνη. Ὑπομνήματα τοιαύτης περιηγήσεως συνέταπτεν, ὧν μόνον διεσώθη τὸ ἐξῆς προοίμιον καὶ τεμάχιον.

(Προοίμιον.)

« Δὲν εἶναι πρᾶγμα πλέον ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ ὀξύνῃ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ὡς νὰ βλέπῃ ἤθη καὶ τρόπους διαφόρων ἐθνῶν. Καὶ ὁ Ὀμηρος θέλων νὰ δηλώσῃ τὸν Ὀδυσσεῖα πολύτροπον λέγει·

« Πολλῶν δ' ἀνθρώπων εἶδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω. »

» Ὅταν τις περιηγήται εἰς ξένους τόπους, πᾶν πρᾶγμα τὸν ἐκπλήττει, διεγείρει τὴν περιέργειάν του, καὶ τὸ μεγαλείτερον ὅταν ὁ περιηγητῆς ἔλθῃ εἰς τινα τόπον, ὅστις νὰ ἔφθασεν εἰς κάποιον βαθμὸν δόξης· διότι ἀμέσως ἀρχίζει νὰ σκέπτεται σπουδαίως πῶς καὶ διὰ ποίων μέσων τὸ τοιοῦτο ἔθνος ἔπραξε τοιαῦτα μεγάλα ἔργα. Ἐπὶ τούτων καὶ τοιούτων λόγων καὶ ἐγὼ παρακινήθεις ἐπεχειρίσθην νὰ συγγράψω τὴν εἰς τὴν Εὐρώπην περιήγησίν μου, προθυμοποιηθεὶς ὄχι τόσο εἰς τὸ νὰ ἐπιδείξω τὴν εἰς τὸ σύγγραμμα ἐπιδεξιότητά μου, ὅσον εἰς τὸ νὰ παραδώσω εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μου ἀπλῶς καὶ ἀκαλλωπίστως ὅ,τι εἶδον καὶ ἤκουσα, τὴν Εὐρώπην περιερχόμενος. »

(Τεμάχιον.)

« Αὐτὸς ἤρχισε νὰ μὲ ἐξετάξῃ ὁποῖον ἐπαγγέλματος ἀνθρώπος εἶμαι, καὶ ἀφ' οὗ ἤκουσεν ὅτι εἶμαι σπουδαῖος, καὶ ὑπάγω εἰς Κορφοῦς, διὰ νὰ γειῶω καθη-

γητής τοῦ δικαίου, ἐδιώρισε νὰ μὲ δοθῇ ὀπίσω τὸ πρᾶγμα καὶ οὕτως ἀνεχώρησα. Μετὰ τοῦτο ἐπεμελήθημεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ ὀφείκιον τῶν ἀμαξῶν, νὰ πάρωμεν τοὺς τόπους μας διὰ Παρίσιον. Τὰς 6 ὥρας τὸ ἑσπέρας ἀφήσαμεν τὸ Καλαί, καὶ τὰς 11 1/2 ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἁγίου Ὁμήρου. Ἐδῶ ἐπίαμεν μόνου ὀλίγον καφφέν· διότι ἦτον ἀργά, καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ εὐρωμεν τίποτε ἄλλο· ἐπειδὴ ἦτον νύκτα. Φυσικὰ δὲν ἠμπορούσαμεν νὰ ἴδωμεν ὅλην τὴν πόλιν. Μὲ ἐφάνη ὅμως, ὅτι εἶναι πόλις παλαιά, μεγάλη, καὶ καλὰ ὠχυρωμένη. Ἐχει δὲ καὶ Λύκειον μεγάλο, ὅπου αἱ τέχναι καὶ ἐπιστήμαι διδάσκονται, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιστατεῖ ἓνας Ἰησουίτης, ὅστις ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην ἕως εἰς Παρίσιον συνεταξείδευσε μὲ ἡμᾶς. Ἐγὼ συνωμίλησα ὀλίγον μετ' αὐτοῦ, καὶ μὲ ἐφάνη νὰ ἦτον ἀνὴρ καλοκάγαθος καὶ μὲ προκοπήν· καὶ ἄλλο κακὸν δὲν εἶχε παρὰ ὅτι ἦτον Ἰησουίτης· διότι τὸ τάγμα τοῦτο τῶν καλογήρων ἐστάθη τὸ πλέον φιλόδοξον καὶ ἐπικερδὲς καὶ ἐπροξένησε πλείστα κακὰ εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅταν ἔλαβεν ἐπιβρῶσιν εἰς τοὺς διαφόρους βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης· καὶ διὰ τοῦτο πρὸ ὀλίγων χρόνων ἐξωρίσθησαν ἀπὸ ὀλοῦθεν. Δὲν ἐσβύσθη ὅμως τὸ τάγμα, μήτε μὲ αὐτὴν τὴν καταδίωξιν· διότι κρυφὰ ἐσώζοντο. Τώρα ἤρχισαν νὰ ἀναλαμβάνωσι πάλιν τὴν προτέραν των δύναμιν εἰς Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν. Μάλιστα δὲ ἤκουσα, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Κάρολος ὁ δέκατος εἶναι τόσο δεισιδαίμων, ὥστε συνευρίσκεται πάντοτε μετὰ τῶν καλογήρων καὶ Ἰησουιτῶν. Ἄν τὰ πράγματα προχωρήσωσιν οὕτως, εἶναι φόβος ὅτι ἡ Γαλλία θέλει ὀγλήγωρα ξεπέσει ἀπὸ τὴν φήμην τὴν ὅποιαν ἕως τώρα ἔχει· ῥετο ὡς ὁ πλέον φωτισμένος τόπος τῆς Εὐρώπης.

Τρίτη 13 Σεπτεμβρίου 1825.

Τὰς ὀκτῶ ὥρας ἐπρογεύθημεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἁγίου Παύλου (Saint Paul), εἰς τὰς 2 1/4 μετὰ τὸ μεσημέρι ἐφθά-

σαμεν εἰς Ἄμιενς, ἣτις εἶναι πόλις πολυάνθρωπος καὶ ἐμπορικὴ, καὶ ἔχει μίαν ἐκκλησίαν Γοθτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἣτις ἠμπορεῖ νὰ συγκαταριθμηθῇ μὲ τὰ πρῶτα οἰκοδομήματα τοῦτου τοῦ εἴδους. Ἐγὼ δὲ ἐθαύμασα ἰδὼν τὴν λαμπρότητα τοῦ οἰκοδομήματος, καὶ περιεργεῖα φερόμενος ἀνέβην ἕως εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς στέγης, εἰς ἓν μέρος τῆς ὁποίας εἶδον μίαν τράπεζαν πετρινην, στρογγυλὴν, εἰς τὴν ὅποιαν (ὡς μᾶς εἶπεν ὁ ὑπηρέτης) ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Ἐρρίκος ὁ τέταρτος ἐγεύθη ὅταν ἦλθε νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὰ Ἰσπανικὰ στρατεύματα, ὅπου ἦσαν εἰς τὴν πέριξ πεδιάδα, καὶ ὅτι πρὸ δύο ἐβδομάδων, ἡ δούκισσα τοῦ Βερῆ ἐγεύθη εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν. Ἀφοῦ εἶδαμεν τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπήγαμεν νὰ γευθῶμεν. Ὁ Ἰησουίτης καὶ ἄλλος ἕνας ἔμπορος, νομίζω, μᾶς εἶπον ὅτι μᾶς ἐπρόσμενον. Ἡμεῖς δὲ τοὺς ἐζητήσαμε συγχώρησιν, καὶ οὕτως ἐκαθήσαμεν. Τὸ γεῦμα ἦτον καλομαγειρευμένον καὶ πολυτελές· διότι φαίνεται ὅτι ὁ Ἰησουίτης ἀπελάμβανεν ὀλοῦθεν τοιαύτην ὑπόληψιν, ὥστε ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαυε, τὸν ἐπεριποιούντο πολὺ καλά. Μετὰ τὸ γεῦμα, ἡμῶν παρόντων, ὁ ξενοδόχος τοῦ εἶπεν, ὅτι τοῦ κακοφαίνεται πολλὰ ὅτι δὲν ἤξευρε πῶς ἔμελλε νὰ ἔλθῃ.»

Ἀφίχθεις ὁ Μανιάκης εἰς Κέρκυραν, ἐνηγκάλισθη τοὺς γονεῖς. Εἶτα ἐπαρουσιάσθη πρὸς τὸν Ἀρμοστήν καὶ τὴν Γερουσίαν, καὶ ἔδωκε τὸν ὀφειλόμενον ὄρκον τῆς ὑπηρεσίας, διορισθεὶς εἰς τὴν καθηγεσίαν τῶν νομικῶν ἐν τῇ ἰονίῳ ἀκαδημίᾳ. Τὸν ζῆλον περὶ συστάσεως αὐτῆς ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ τῶν Ἑλλήνων, ἐξέφραζε πρὸς πολλοὺς. Ἐπὶ τούτῳ ἔγραφε προτροπὰς εἰς κοινὸν φωτισμὸν τοῦ ἔθνους καὶ εἰς διδασκαλίαν τῆς διδαχθησομένης μαθηματικῆς διὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης πρὸς τὸν συνάδελφον καθηγητὴν Καρανδινὸν Κεφαλλῆνα, συντηρούμενον ἐν Παρισίοις, ὡς τρώφιμον τοῦ κόμητος Γυλφὸρδ, χάριν τελειοποιήσεως τῶν μαθηματικῶν καὶ μη-

χανικῶν. Πρὸς δὲ τὸν ἐκλαμπρότατον Γερουσιαστήν καὶ πρόην ὑψηλότατον πρόεδρον καὶ πολιτικὸν ἐπιφανῆ τῆς Ἰουίου πολιτείας Βαρῶνα Ἐμμανουὴλ Θεοτόκην ἐξεδήλου δι' ἐπιστολῆς ἐκ Λουδίνου περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως — Τοῦ μὲν νὰ κάμω αὐτὰς τὰς γενικὰς πολιτικὰς παρατηρήσεις πρὸς τὴν εὐγενείαν σου, ἐπειδὴ νομίζω, ὅτι εἰς οὐδένα ἄλλον ἤθελε γείνωσι ὠφελείας τινὸς πρόξενοι εἰμὴ εἰς ἄνδρα βουλευτὴν καὶ πολιτικόν, ὡς ἡ Ἐκλαμπρότης σου, τοῦ ὁποίου τὸ φιλόπατρι καὶ τὰ ἐλευθέρια αἰσθήματα κοινῶς ἐγνώρισαν διότι πάντοτε ὡσάκις ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ συνομιλήσω μετὰ σοῦ, ἀκαταπαύστως ἤκουσα, ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ εὐτυχῆσῃ γένος, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἰδίαν γλώσσαν καὶ μάθησιν. Καὶ εὐτυχῆς ἡ κοινωνία ἐκείνη, τῆς ὁποίας οἱ ἄρχοντες ἔχουσιν ἀδιακόπως κατὰ νοῦν τὴν κοινὴν εὐδαιμονίαν. Ἡ κοινὴ ἄρα εὐδαιμονία εἶναι ὁ σκοπὸς ἐνὸς νομοθέτου καὶ πολιτικοῦ. Εὐδαιμονία δὲ ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ πολιτισμοῦ· μήτε πολιτισμὸς χωρὶς παιδείας καὶ μαθήσεως, μήτε παιδεία καὶ μάθησις χωρὶς καταστημάτων ἐπὶ τούτῳ. Ἡ συσταθεῖσα ἄρα ἐν Κερκύρα Ἀκαδημία εἶναι κατὰστημα ἀπολύτως ἀναγκαῖον τόσον διὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν παρὰ τοῖς ἄλλοις ὑπόληψιν τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουίων πολιτειῶν. Διότι ἐλπίζεται ὅτι ἡ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια δὲν θέλει περιορισθῆ εἰς μόνας τὰς νήσους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τούτου ἄρα δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι συνεργεῖτε μετὰ τοῦ εὐεργετικωτάτου φιλέλληρος Κόμητος Γυλφῶρδ, ὅπως φέρῃ καὶ τὸ κατὰστημα τοῦτο εἰς ὅσον ἐνδέχεται τελειότητα. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς τούτου πρέπει νὰ θαναμάξῃται ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ σέβας. Διότι αὐτὸς ἀπὸ πολλοῦ υἰοθέτησε τὴν Ἑλλάδα ὡς ἰδίαν ἑαυτοῦ πατρίδα καὶ ἐφρόντισε πάντοτε νὰ τὴν εὐεργετήσῃ.

Τῇ 4 Νοεμβρίου 1825 ἐγένετο ἡ συνήθης τελετὴ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθη-

μάτων. Ἐν αὐτῇ συμπαραερέθη ὁ Ν. Μανιάκης, φορὸν ὡς καθηγητῆς τὸν ποδὴρην χιτῶνα χρώματος ὑακίνθου, δι' οὗ διεκρίνοντο οἱ τῆς νομικῆς σχολῆς σπουδασταὶ τῆς Ἰουίου Ἀκαδημίας, τὴν χλαμύδα, τὸν πῖλον καὶ τὰς μεγάλας ἐμβάδας μὲ κροσσούς ὡς οἱ ἄλλοι καθηγηταί. Εἰς δὲ τὴν ἔδραν ἀναβὰς, ἐξεφώνησεν ἑλληνιστὶ λόγον περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ ὠφελίμου τῆς νομικῆς ἐπιστήμης εἰς χρῆσιν κοινωνίας καὶ πολιτείας. Ὁ λόγος ἐχειροκροτήθη. Πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτὸν διδάσκοντα ἑλληνιστὶ ἐθαύμαζον, πῶς ἐν τῇ ἀπλοελληνικῇ γλώσσῃ καθαρηνούσῃ δύναται νὰ διδαχθῆ ἐπιστήμη, ἣς οἱ ὄροι ἦσαν ἕως τότε εἰς χρῆσιν ἐν μόνῃ τῇ Λατινικῇ. Διότι δι' αὐτῆς οὐ μόνον ἐπεκράτησε νὰ διδάσκωνται τὰ νομικὰ ἐν πολλοῖς πανεπιστημίαις τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ ἅπαντες οἱ Νόμοι καὶ αἱ εἰσηγήσεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, καὶ οἱ κώδικες ἀνεκαθεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν Λατινιστὶ ἐγράφοντο. Ὅθεν μέγας ἔπαινος ὀφείλεται τῷ καθηγητῇ τῆς Ἰουίου Ἀκαδημίας Μανιάκῃ ὅτι ἐνῶ οἱ δύο ἄλλοι καθηγηταὶ συνάδελφοι Λαυσιίλης καὶ Καρούσος Ἴταλιστὶ ἐδίδασκον τὰ νομικὰ μαθήματα, αὐτὸς πρῶτος μετήρχειτο τὴν καθηγεσίαν Ἑλληνιστὶ. Ὡς δὲ ἑλλην νομομαθῆς καὶ συγγραφεύς, τοὺς ὄρους ἀνηρεύνησε τοὺς περισωθέντας ἐν συγγράμμασι τῶν ἀρχαίων ῥητόρων καὶ συγγραφέων, καὶ ἄλλους προσφεύεις ἀνεῦρε, καὶ ῥῆσιν προσήκουσαν, καὶ φράσιν κατάλληλον καὶ εὐκρινῆ τῆς ἐπιστήμης ἐφιλοπόνησε κατὰ τὰς παραδόσεις ἀναπτύξεις καὶ συγγραφὰς νομικῶν μαθημάτων. Συγγράμματα δὲ αὐτοῦ περιεσώθησαν καὶ διατηροῦνται παρὰ τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ εἰσέτι ἀνεκδοτα καὶ συνταχθέντα διὰ τὰς παραδόσεις του.

Τοιαύτην ἀνάπτυξιν δώσας εἰς τὰ νομικὰ μαθήματα, καὶ παρὰ πάντων ἐπινοούμενος, οὐχὶ μόνον μικρὸν τὸ κλέος ἀπήλαυσε ἐν Ἐπτανήσῳ, ἀλλὰ καὶ ἡ φήμη αὐτοῦ ὑπερέβη τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας, καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀλπεῖς. Ἡ

Ἰταλία ἐπρόσφερε τιμὴν αὐτῷ διερχομένῳ τὰς πόλεις τῆς τῷ 1827. Ἡ Πίζα ἐδεξιοῦτο τὸν σοφὸν Ἕλληνα, καὶ συνηρίθμει μεταξὺ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς. Ἐπὶ τιμῇ αὐτοῦ ἡ νομικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἐκείνου συνεκρότει ὁμήγυριν τῷ 1825. Ἐν δὲ πομπῶδει τελετῇ, παρόντων τῶν καθηγητῶν ὄλων τῶν σχολῶν, καὶ μεγάλης πληθύς Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν σπουδαστῶν συββουσίας εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐκείνου καθιδρύματος, ἐξεφώνει τὸ ἐγκώμιον τοῦ καθηγητοῦ Μανιάκη λατινιστὶ ὁ καθηγητῆς τοῦ κανονικοῦ δικαίου Βοναΐνης. Τούτου ἐπήκει ἅπασαν τὴν φιλοπονίαν ἐν γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς, καὶ τὸ ἄοκνον ἐν νομομαθείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ. Ἀφηγήθη τὸ σέβας ὃ συνέσις, παιδεία, καὶ ἠθικὴ ἐφέλκετο τῷ ἀνδρὶ ἐκ πάσης Βρετανικῆς καὶ Ἑλληνικῆς χώρας. Διήλθεν οἷα βαθυνοῖα καὶ φιλοσοφικοῖς θεωρήμασι καὶ λογικαῖς ἀποδείξεσιν ἐπεκοσμοῦντο αἱ νομικαὶ παραδόσεις του καὶ συγγραφαὶ πρὸς φωτισμὸν τῆς ἐν παιδείᾳ καὶ δόξῃ ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος. Τερματίζων δὲ τὸ ἐγκώμιον ἔλεγε· — Δικαίως ὁ Ἕλληνας οὗτος, ὃς βλαστὸς καὶ κλέος τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει, ἀπολαύει νῦν παντὸς περὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν νόμων κοσμήματος, οἷα ἡ Ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος ὀφείλει βραβεύειν τοὺς προσαγορευομένους νομοδιδάκτορας ἐπὶ τιμῇ, συγκαταλέγουσα αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ βιβλίῳ τῶν σοφῶν, περιβάλλουσα δακτύλιον καὶ στέφανον, καὶ παρέχουσα ἀσπασμὸν καὶ πᾶσαν εὐρύτητα ἐν ἐξασκήσει τῆς ἐπιστήμης. Εὐθὺς δὲ ὁ κοσμήτωρ τῆς σχολῆς περιέβαλε τὴν τήβεννον, καὶ ἐφόρει τὸ τετραγωνοειδὲς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς· ὁ δὲ Πρύτανις ἀναγνούς τὸ ἐπὶ τιμῇ δίπλωμα τῆς νομικῆς, περιέβαλε τὸν δακτύλιον, καὶ ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς καὶ οἱ ἄλλοι καθηγηταί. Τὸ δίπλωμα φέρει ἐπὶ κεφαλῆς τὸ ὄνομα τοῦ περικλεοῦς νομοδιδασκάλου Ἰωάννου Καρμενιάνου Πρυτάνεως καὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς Ἐτρουρίας Δεοπόλδου

ἡγεμονεύοντος. Τὸ δὲ ἐγκώμιον τοῦ Βοναμένου oratio soleniter habita in aula majori Academiae Pisanae legum canonicarum par prof: equum Nicolaus Maniakes. An tecessor lauream consequetur die xxii quintilis Mcccxcviii· ἔχει δὲ ἐπὶ κορωνίδα τὸ χρυσοστόμιον: Οὐ μόνον τὸ μετιέναι καὶ ζηλοῦν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ τοὺς μετιόντας ἐπαινεῖν φέρει τιτὰ μισθὸν ἡμῖν μικρὸν (ὀμίλια Β΄.)

Συγγράμματα τοῦ Μανιάκη ἐσώθησαν τὰ ἑξῆς·

- 1) Πολιτικὴ οἰκονομία.
- 2) Ἐθνικὸν δίκαιον.
- 3) Ἐρμηνεία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου.
- 4) Ἱστορία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου.
- 5) Γενικὴ ἱστορία κατὰ τὸν μεσαιῶνα.
- 6) Διάφοροι λόγοι ἐκφωνηθέντες ἐν τῇ Ἰουλίῳ Ἀκαδημίᾳ καὶ διαφόροις ἐκπαιδευτικοῖς καταστήμασιν.

Ἐν Κερκύρᾳ δὲ διατρίβων, δὲν ἡμέλησε σχέσεων πρὸς σπουδαίους ἀνδρας, οὔτε ἀτυχημάτων τῆς πατρίδος Πάργας, οὔτε συμβουλῶν εἰς τὰς δυσχερεῖς τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸ πηδάλιον τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς Καποδιστρίου ἀγομένης. Καὶ δῆπου συνίστα τὸν δόκτορα Παγκερτῶνα, ἀνδρα ὃν ἐγνώρισεν ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸς τὸν Ἐμμανουὴλ Θεοτόκην βαρῶνα καὶ προθυμότατον νὰ δεξιούται οἰονδήποτε ἐγκριτον ἐν παιδείᾳ, ὅστις ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας διέβαιεν. Ὁ Πάγκερτων μετέβαιεν εἰς Ἀσίαν, ὡς ἀπεσταλμένος παρὰ τῆς ἐν Λονδίῳ Βιβλικῆς ἑταιρίας, ἐπὶ διαδόσει χριστιανικῆς διδασκαλίας γραμμάτων καὶ πολιτισμοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους λαούς. Ἡ ἑταιρία εἶχε τότε μεταφράσει τὰς γραφὰς εἰς ὅλας τὰς γραφομένας γλώσσας τοῦ κόσμου. «Καὶ δι' αὐτῆς (ἔλεγε ὁ Μανιάκης παριστῶν τὸν ἱεραπόστολον Παγκερτῶνα πρὸς τὸν βαρῶνα Θεοτόκην) ὁ χριστιανισμὸς, ἡ ἠθικὴ παιδεία καὶ ὁ πολιτισμὸς διασπείρονται ὑπ' ἀνδρῶν καλοκαγάθων καὶ φιλανθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ Ἰταρίων τις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετέφρασε κατ' ἐντολὴν τῆς ἑταιρίας εἰς τὴν ἀπλοελληνι-

κὴν γλῶσσαν τὴν παλαιὰν καὶ νέαν διαθήκην, καὶ διὰ τὸ ὕφος, ὃ ἐχρήσατο, καὶ τὴν παρενόησιν ἐνίοτε τοῦ κειμένου τὴν μετάφρασιν ὑπὸ τοῦ Ἰλαρίωνος ἐγὼ δὲν ἐγκρίνω, ἀλλ' ὡς ἐξέφρασα ἄλλοτε πρὸς τὸν γραμματέα τῆς ἐταιρίας Πλάσκει, καλὸν νομίζω νὰ γένη ἄλλη μετάφρασις ἐν Κερκύρα καὶ οὐχὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐντεῦθεν νὰ διαδοθῆ εἰς Ἑλλάδα, διότι οἱ Ἕλληνας τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἐπειδὴ νομίζουν ὅτι ὁ παρὼν Πατριάρχης δὲν ἐξελέχθη κατὰ νόμον, βεβαίως δὲν θὰ δεχθῶσι τὰς βίβλους, ὡς γενομένας ὑπὸ τὸ κύρος ἐνὸς Πατριάρχου, ὃν ὡς νόμιμον αὐτοὶ δὲν ἀνεγνώρισαν. » Συνεπῶς τῇ εἰσηγήσει τοῦ Μαυιάκη ἢ Ἰόνιος Κυβέρνησις, τῇ συνεργείᾳ τοῦ βαρῶνος Θεοτόκη, ἀνεγνώρισε τὴν ἐταιρίαν αὐτὴν, καὶ ἐβόηθει καὶ τὴν τύπωσιν. Ὄρισθησαν δὲ τότε ἐπὶ τῆς μεταφράσεως οἱ θεολογοδιδάσκαλοι ἱερεῖς Κωνσταντῖνος Τυπάλλδος καὶ Θεόκλητος Φαρμακίδης, καθηγηταὶ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, καὶ ὁ Νεόφυτος Βάμβας ὁ διευθύνων τότε τὸ ἐν Κεφαλληνίᾳ λύκειον ὑποτρόφων Ἰόνων.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ἡλευθερωμένῃ Ἑλλάδι τῷ 1827 ἤρξον καὶ ἐστασίαζον πολιτικοὶ καὶ δημοσιογράφοι κατὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθεροτυπίας, ὁ Μαυιάκης πρόμαχος τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου ἔγραψε σπουδαῖον ἄρθρον περὶ ἐλευθερίας τῆς τυπογραφίας, ὃ ἐσώθη ἀκέραιον ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ αὐτοῦ, ἔλεγε δὲ ἐν τῇ διατριβῇ. — Τὸ σκέπτεσθαι εἶναι φυσικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καθὼς καὶ τὸ συγκοινωνεῖν διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου τὰς ἐννοίας καὶ ιδέας του. Ὅταν ὁμως ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ νὰ ἐνεργήσῃ δημοσίως αὐτὸ τὸ φυσικὸν δικαίωμα, ὁ ἄνθρωπος μηχανᾶται νὰ συναίξῃ κρυφίως ἄλλους ἐμπιστευμένους του, διὰ τὰ φανερόν ἐἰς αὐτοὺς τοὺς σκοποὺς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν νὰ ἐκτελέσῃ τὸν φυσικὸν τοῦτον νόμον. Διὰ τοῦ λοιποῦ οἱ προφυλακτικοὶ ἢ φίλαυτοι οὗτοι πολιτικοὶ δὲν στοχάζονται, ὅτι ὁ ὀδηγὸς τῆς κοινωνίας, ἥτοι ὁ ἡγεμὼν, ἔγεινε διὰ τῆς συμφωνίας καὶ συγκατανεύσεως τῶν μελῶν

τῆς; Διότι ἂν σκεφθῶσι κἂν ὀλίγον εἰς τοῦτο, θέλει ἴδωσι φανερῶς ὅτι, ὅταν οἱ ἄνθρωποι δημοσιεύωσιν ἐλευθέρως διὰ τῆς τυπογραφίας τὰς ιδέας των, εἶναι διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον ἢ ὄχι. Ἐὰν μὲν ἦναι διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον, ὁ δημοσιεύσας ὡς γνωστὸν δὲν κάμνει ἄλλο, εἰμὴ νὰ ἐπαναλάβῃ ἐκεῖνο, ὅπου οἱ ἄλλοι στοχάζονται καὶ αἰσθάνονται. Ἐὰν δὲ διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον δὲν ἦναι, ἀλλὰ μόνον διὰ φιλαύτους σκοποὺς, τότε ὁ δημοσιεύσας ἀναιρεῖται, καὶ ἡ ἰδέα του ἀποδεικνύεται ἐσφαλμένη ἀπὸ τὸν λαόν, ὅστις συλλογίζεται ἄλλοτρόπως τοῦ δημοσιεύσαντος. Ἐν συντόμῳ δὲ ἡ πείρα μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ λέγειν καὶ γράφειν τὰς ιδέας του ὁ καθέ τις ἐλευθέρως, εἶναι τὸ φυσικὸν δικαίωμα· καὶ ὅστις ἐναντιοῦται εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦτου πράττει ἐναντίου εἰς τὸν νόμον τῆς φύσεως.

Κορυφὸς 7 Φεβρουαρίου 1827 Ε. Ν.

Ἐνῶ δὲ ὁ Σίρ Στρατφόρδ Κάνιγγ πρέσβυς τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀνεψιὸς Γεωργίου Κάνιγγ Ἐμπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας διέμενε ἐν Κερκύρα, διευθετίζων τὰς Ἑλληνικὰς ὑποθέσεις μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀντιπροσώπων τῶν δυνάμεων, κατὰ τὰς εἰσηγήσεις τοῦ ἐν Λονδίνῳ συμβουλίου περὶ τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων, ὁ Μαυιάκης συνεσχέτισθη μετ' αὐτοῦ. Ἀναμνησκόμενος δὲ τῶν δεινῶν τῆς πατρίδος Πάργας, συνέταξεν Ἀγγλιστὶ ἀναφορὰν αὐτῷ ὑπὸ χρονολογίαν 5 Αὐγούστου 1828. Ταύτην ὑπέγραψαν τρεῖς τῶν ἐπισήμων τότε Παργίων τῶν ἐν Κερκύρα προσφύγων Φώτιος Μαυιάκης, Κωνσταντῖνος Δεσίλας καὶ Χριστόδουλος Δεσίλας. Ἐν αὐτῇ ἐξητεῖτο, ὅπως στέρξῃ μὲν τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ὑπογεγραμμένων Παργινῶν οἰκογενειῶν, παρακινήσῃ δὲ συνάμα τὴν Ἰψηλὴν Πύλην, συμφώνως τῇ συνθήκῃ τῶν 1800, ὅπως ἐπανέλθωσιν αἱ ῥηθεῖσαι οἰκογένειαι εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος, καὶ ἀναλάβωσι παρὰ τῆς ἐκεῖ Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας τὰ κτήματα

ἐπὶ ὑποσχέσει νὰ πληρόνωσι τὸ ἐν δέκατον τῶν προϊόντων τῆς γῆς, ὡς ἄλλοτε εἶχεν ἀναφέρει ὁ Μανιάκης πρὸς τὸν θεῖόν του Ἰπποκράτη Γεώργιον Κάνιγγα ὃ δὲν ἔλαβε τότε αἴσιον πέρας διὰ τὰς ἀντιδράσεις τοῦ Ἀρμοστοῦ ἐν ταῖς Ἰουλίαις.

Ἄλλ' ἐνῶ κατεγίνετο τοσοῦτον περὶ τὰ χρήσιμα τῆς πατρίδος καὶ τῶν γραμμμάτων ὁ Μανιάκης, ὁ θάνατος τοῦ Λόρδου Γουλφὸρδ διέκοψε τὰς χρηστὰς ἐλπίδας καὶ τὰ αἴσια τῆς σπουδαζούσης Ἑλληνικῆς νεολαίας. Ἐθρήνησε καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων συναδέλφων καθηγητῶν καὶ σπουδαστῶν τὴν ἀπώλειαν τοῦ εὐεργετικωτάτου ἀνδρὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἐγραψε τὸν πένθιμον στίχον του εἰς τὴν στήλην, ἐφ' ἧς ἐτέθη ἡ προτομὴ τοῦ Κόμητος ἀρχικαγαγελαρίου τῆς Ἀκαδημίας. Ταύτην ὡς σημεῖον εὐγνωμοσύνης οἱ εὐεργετηθέντες καθηγηταὶ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ νεότης ἠγειρον ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Ἰουλίου Ἀκαδημίας πρὸς τὸν Εὐεργέτην. Ἄλλ' οἱ ὑπότροφοι μετ' ὀλίγον διεσκορπίζοντο, καὶ οἱ καθηγηταὶ ἐξεροῦντο τῶν ἐπιμισθίων τοῦ Λόρδου. Ἐδραὶ τινὲς τῆς Ἰουλίου Ἀκαδημίας δι' οἰκονομίαν κατηργήθησαν. Οἱ παύσαντες καθηγηταὶ Ἑλληνισταὶ διωρίσθησαν διευθυνταὶ τῶν συσταθέντων Λυκείων ἐν ἐκάστῃ νήσῳ. Ὁ Μανιάκης τότε διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ Λυκείου Ἰθάκης· ἐχάρησαν οἱ συμπολίται τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεῶς ὅτι διδάσκαλον φιλομαθέστατον καὶ ζηλωτὴν ἔλαβον εἰς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας των. Ὅτε δὲ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος Δ' καὶ προστάτης τοῦ Ἰουλοῦ Κράτους, καὶ τὸν διεδέχθη ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γουλιέλμος συνέταξεν Ἑλληνιστὶ καὶ Ἀγγλιστὶ ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ τῆς Ἰθάκης ἐπιστολὴν συλλυπητήριον πρὸς τὸν νεοαγορευθέντα βασιλέα διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ. Ἐλεγε δὲ ἐν αὐτῇ — « Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ θρηνήσωμεν, Μεγαλειότατε, τὸν θάνατον ἐνὸς τοιοῦτου ἡγεμόνος, ὁ ὅποιος, ἀφοῦ ἡ θεία πρόνοια εὐδόκησε νὰ τεθῶσιν αἱ νῆσοι αὐταὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τοῦ

Βρετανικοῦ σκήπτρου, ἐξέτεινε πρὸς ἡμᾶς τὴν κραταιὰν χεῖρά του καὶ ἀφοῦ ἠσφαλίσθη ἡ πολιτικὴ ὑπαρξίς μας ἐπεσσεύθησαν εἰς ἡμᾶς καὶ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, χωρὶς τῶν ὁποίων ὁ κοινωνικὸς βίος δὲν ἠμπόρει παρὰ νὰ ἦναι ἀσταθὴς καὶ ἀβέβαιος; Οἱ θεμελιώδεις νόμοι τοῦ ὁποίου ἡ Μεγαλειότης του εὐμενῶς ἐπεκύρωσεν ἀπεδείχθησαν ἀπὸ τὴν πείραν, ὅτι εἶναι σύμφωνοι μὲ τὴν διάθεσιν τῶν λαῶν τούτων τῶν νήσων. Διότι μετὰ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἐποχὴν καὶ ἡ κοινὴ ἡσυχία ἐφυλάχθη ἀτάραχος, καὶ ἡ ἀμερόληπτος ἐνέργεια τῆς δικαιοσύνης ὑπερασπίζεται θαυμασίως τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν. Ἡ παιδεία ἐκτείνεται ταχέως εἰς ὅλας τὰς κλάσεις τοῦ λαοῦ καὶ μάλιστα ἡ ἠθικὴ παιδεία τοῦ κλήρου. Ὁ ἠθικὸς χαρακτήρ μας καθημερινῶς προχωρεῖ βελτιούμενος. Αὐτὰ εἶναι ὅλα τὰ εὐεργετήματα, τῶν ὁποίων ἡμεῖς πρότερον ἐστερημένοι καὶ τώρα βλέπομεν ὀφθαλμοφανῶς, ὅτι πηγάζουσιν ἀπὸ τοὺς θεμελιώδεις ἐκείνους νόμους, τοὺς ὁποίους ἡ Μεγαλειότης του εἰς ἡμᾶς ἐχορήγησε καὶ ἀπὸ τὴν προστασίαν, τὴν ὁποίαν εἰς ἡμᾶς ἔδωκεν. Ἄλλ' ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς προστασίας τὰ ὁποία ἡ Μεγαλειότης του εἰς ἡμᾶς ἐχορήγησε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου, ὅστις διὰ πολλὰ ἔτη ἠκολούθησεν εἰς τὴν γειτονεύουσαν Ἰσπανίαν, καὶ κατὰ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐμείναμεν διόλου ἀτάραχοι· διότι μίητε ἡ ἡσυχία μας ἐβλάφθη ἀπὸ τὴν λοιμικὴν νόσον, καὶ τὸ ἐμπόριόν μας ἔμεινεν ἀνενόχλητον καὶ ἀνεμπόδιστον.»

Ἄξιον δὲ μνείας νὰ ἀναφέρωμεν τὴν δόκιμον τότε ἐν στίχοις μετάφρασιν Ἀγγλιστὶ τοῦ προτρεπτικοῦ εἰς σπουδὰς παιᾶνος τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ

» Δεῦτε Ἕλληνας γενναίους
» Δράμετε προθύμως νέοι
» εἰς τὸν θεῖον Παρνασσόν

» Πατρικὴν κληρονομίαν
» ἔχοντες τὴν εὐρύτιαν
» καὶ φιλίαν τῶν Μουσῶν.»

Αὕτη δὲ διεσώθη ὁλόκληρος, καὶ δεικνύει πόσον ὁ Μανιάκης κατεῖχε τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, καὶ πόσον εὐστόχως τὴν μετεχειρίζετο καὶ εἰς ξένην στιχουργίαν καὶ ποιήσεις. Διότι οὐ μόνον ἐννοίας καὶ ὑποτυπώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ποιήματος ἠδυνήθη νὰ μεταποιήσῃ μὲ κυριολεκτικὴν ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρον τῆς Ἑλληνικῆς στιχουργίας νὰ διατηρήσῃ.

Ἐν Ἰθάκῃ ὁ Μανιάκης διαμένων, ἐνυμφεύθη πρόσφυγα τινὰ ἐκ τῶν πρωτίστων οἰκογενειῶν τῶν Πατρῶν τὸ ἐπώνυμον Μιχαλοπούλου. Αὕτη δὲ ἦν λογία· ἐλάλει ξένας γλώσσας, καὶ διεύθυνε τὸ σχολεῖον τῶν κορασίων, ὃ συνέστησε προστασία καὶ δαπάνη τῶν εὐπορωτέρων οἰκογενειῶν τῆς νήσου ἐκείνης. Ἐνταῦθα ὁ Μανιάκης ἐτεκνοποίησε, καὶ ἐφειλκύσατο τὴν ὑπόληψιν τῶν ξένων, ὅσοι ἤρχοντο εἰς Ἰθάκην νὰ θαυμάσωσι τὰ ἔπη τῆς θείας Ὀδυσσείας ἐπὶ τῶν διασωζομένων λειψάνων τῆς ἠρωϊκῆς ἐποχῆς.

Καί τοι δὲ ὁ Ἄρμωστῆς Φριδερίκος Ἀδάμ προσέφερεν αὐτῷ ὑψηλὰς δικαστικὰς θέσεις ἐν Κερκύρα, καὶ ἐδύνατο νὰ ἀπολαύσῃ ὁ νομομαθὴς Μανιάκης πλουσίας μισθοδοσίας δικαστικῶν καὶ καθηγητικῶν ἐδρῶν, ὃ ἔρωσ καὶ ἡ προθυμία ὅπως ὁ ἐλευθερωθεὶς Ἑλληνικὸς λαὸς διαχειρίζεται τὰς ὑποθέσεις παρ' ἀνδρῶν ἀκεραίου χαρακτῆρος καὶ φώτων, παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ ἀπορρίψῃ τὰ ἐν Ἑπτανήσῳ πλούσια ἐπαγγέλματα καὶ νὰ τρέξῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυβερνήτου ἀμοιροῦντος ἀνδρῶν εἰς διαχείρισιν δικαιοσύνης καὶ διεύθυνσιν τῶν τότε συσταθέντων δικαστηρίων.

Ἐπιτηρετῶν δὲ τὴν πατρίδα ὠφέλιμος ἐγένετο ὡς τμηματάρχης πρῶτον ἐν Ναυπλίῳ κατὰ τὰ γραφεῖα τῆς γραμματείας τῆς δικαιοσύνης. Ἐἶτα ἐπὶ ἀντιβασιλείας διωρίσθη Ἐφέτης ἐν Ἀθήναις. Κατὰ δὲ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Ὁθωμανοῦ εἰς τὸν θρόνον ἐνηλικιωθέντος ἔλαβε τὴν θέσιν προέδρου Πρωτοδικῶν ἐν Πάτραις. Μετατεθεὶς εἰς Μεσολόγγιον τῷ 1836 παρῆτήθη. Τότε ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Αὐτοῦ ἐξοχότητα τὸν κό-

μητα Ἄρμανσπὲρ Ἀρχικαγαγέλαριον τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου περὶ τῆς εἰσαχθείσης κακῆς ἀρχῆς, ὅτι οἱ νόμοι δύνανται νὰ ἔχωσιν ὀπισθοδρομικὴν δύναμιν, καὶ ὅτι ὁ μεταγενέστερος νόμος δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ τὰ προσκτηθέντα δικαιώματα ἐκ τοῦ προγενεστέρου. Ἐἶτα συνέταξε καὶ διατριβὴν ἐν Πάτραις τῷ 1837 ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν διοικεῖται μὲ νόμους ἀλλὰ μὲ μυστικὰς εἰδικὰς διαταγὰς γενομένας κατὰ βούλησιν ἄλλων ἀρχῶν ἀνατρεπτικὰς τῶν νόμων. Ἄρχεται δὲ — «Ὡ πόποι· ἦ γὰρ μέγα πένθος Ἀχαιῖδα γαίαν ἰκάνοι. — Μεγίστη τῶν τι θλίψις, μεγάλη κατήφεια, ἀπερίγραπτος λύπη κατακυριεύει τὴν ψυχὴν ἐκάστου εὐαισθήτου καὶ καλοθηλήτου τῆς πατρίδος τοῦ Ἑλλήνου, ὁπότεν ἴδῃ, ὅτι τὸ δυστυχὲς, τὸ ταλαίπωρον, τὸ πολυπαθὲς ἔθνος τοῦ δὲν διοικεῖται μὲ δικαιοσύνην, δὲν διευθύνεται μὲ νόμους, ἀλλὰ καταδυναστεύεται μὲ μυστικὰς ἢ εἰδικὰς διαταγὰς, σχηματιζομένας παρὰ τῶν ὑπαλλήλων τῶν διαφόρων γραμματειῶν, ἢ τῶν διοικητικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν κατὰ βούλησιν καὶ ἀρέσκειαν αὐτῶν. — » Τὸ σπουδαῖον τοῦτο δημοσιογραφικὸν ἄρθρον ὑπὸ ἔποψιν ἱστορικὴν δίδει ἰκανὴν πληροφορίαν πῶς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ νόμοι ἐγίνοντο καὶ κατεστρέφοντο κατὰ τὰς διαθέσεις τῶν ὑπουργικῶν. Ἀγνοῶ δὲ, ἐὰν ἐδημοσιεύθη ἔντινι τότε ἐφημερίδι.

Παραιτηθεὶς ὁ Μανιάκης τῶν δημοσίων θέσεων, ἔξῃ ἐν Πάτραις τὸν δικηγόρον μετερχόμενος μετὰ ζήλου τὰ δίκαια τῆς πλουσίας αὐτοῦ πελατείας προστατεύων, καὶ τὴν ἀγάπην τῶν ἀγαθῶν Πατραίων προσκτώμενος διὰ τιμιότητα, εὐπροσηγορίαν, παιδείαν καὶ πατριωτισμόν. Ἀπεβίωσε δὲ τῷ 1854, πένθος μὲν ἀπαρηγόρητον ἀφείς τοῖς ὀρφανισθείσι τέκνοις, μνείαν δὲ διαρκὴ καταλιπὼν τοῖς πλησιάσασιν καὶ ὠφεληθείσιν ἐκ διδασκαλίας συγγραμμάτων καὶ νομομαθείας. Τὸν βίον αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Παππαδόπουλος Βρετὸς ἐν τῇ νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ. Μνημόσυνον ἐτελέσθη παρὰ τῶν λογίων Πατρώως δικηγόρων

καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν ἐν ὀμηγύρει πεν-
θίμως συνελθόντων. Ὁ δὲ καθηγητῆς Α.
Ῥουσόπουλος ἐξεφώνησεν ἐπικήδειον
λόγου τότε, περιγράψας τὰς ἐξόχους
ἀρετὰς τοῦ μακαρίτου.

Π. ΣΙΩΤΗΣ

ΣΑΙΚΣΠΗΡ

ΙΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΣ

(Συνέχεια.)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Τὸ σπήλαιον τοῦ ἀδελφοῦ

Λαυρεντίου.

[Εἰσέρχονται ὁ ἀδελφὸς Λαυρέντιος καὶ ὁ Πάρις.]

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Τὴν πέμπτην εἶπατε,
κύριε; εἶναι πολὺ γρήγορα.

ΠΑΡΙΣ. — Τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις τοῦ
κυρίου Καπουλέτου, τοῦ πενθεροῦ μου.
Ἡ ἐπίσπευσις αὐτῆ μοι ἐφάνη ἐπικίν-
δυνος· ματαίως προσεπάθησα νὰ φέρω
πρόσκομμά τι.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Ἀγνοεῖτε ἀκόμη, εἶπατε,
τοὺς σκοποὺς τῆς μνηστῆς σας. Ἀληθῶς
ἀκολουθεῖτε πολὺ τολμηρὰν ὁδόν· ὅλα
αὐτὰ δὲν μὲ πολυαρέσουν.

ΠΑΡΙΣ. — Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἐξα-
δέλφου τῆς Τυπάλδου, ἡ Ἰουλία εἶναι
βεβυθισμένη εἰς θλίψιν τὴν ὁποίαν οὐ-
δὲν δύναται νὰ νικήσῃ· ἀπωθεὶ πᾶσαν
παρηγορίαν καὶ δὲν θέλει νὰ τῇ ὀμιλῶσι
περὶ ἔρωτος. Ὡς ἤξεύρετε, ἡ Ἀφροδίτη
οὐδὲν μείδιᾷ ἐν μέσῳ τῶν δακρῶν.
Ὅσον ἀφορᾷ τὸν πατέρα, αὐτὸς τὴν ἐπι-
τιμᾷ, καὶ δὲν θέλει νὰ τὴν βλέπῃ οὕτω
παραδεδομένη εἰς τὴν θλίψιν. Νομί-
ζει ἐν τῇ συνέσει του, ὅτι διὰ νὰ στα-
ματήσῃ τὸν ῥοῦν τῆς ὑπερτάτης θλί-
ψεως πρέπει νὰ σπεύσῃ τὴν ἑνωσίν μας·
λέγει ὅτι ἡ μοναξία ὀξύνει τὰς θλίψεις
ἐφ' ὧν σταματᾷ ὁ λογισμὸς τῆς θυγα-
τρὸς του, καὶ ὁ γάμος οὗτος θὰ κατορ-

θώσῃ τοῦλάχιστον νὰ τὴν περισπάσῃ.
Τώρα γνωρίζετε, πάτερ μου, τὰ αἷτια
τῆς ἐπισπεύσεως ταύτης.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. (Κατ' ἴδιον.) — Φεῦ! ἤξεύ-
ρω κάλλιστα τὰ αἷτια τὰ ὁποῖα θὰ τὴν
ἀναχαιτίσωσι. (Πρὸς τὸν Πάριον.) — Κό-
μη, ἰδοὺ ἡ μνηστὴ ἐρχομένη εἰς τὸ κελ-
λίον μου.

[Εἰσέρχεται ἡ Ἰουλία.]

ΠΑΡΙΣ. — Εἶμαι εὐτυχῆς, κυρία, συ-
ναντῶν ὑμᾶς ἦτις μετ' ὀλίγον θὰ γίνετε
σύζυγός μου.

ΙΟΥΛΙΑ. — Κύριε, αὐτὸ τὸ ὅποῖον λέ-
γετε θὰ γίνῃ ἴσως ὅταν νυμφευθῶ.

ΠΑΡΙΣ. — Ἡ εὐτυχία αὕτη μοι ἐπιφυ-
λάσσεται τὴν πέμπτην θὰ γίνω σύζυ-
γός σας.

ΙΟΥΛΙΑ. — Ὅ,τι πρέπει νὰ γίνῃ θὰ
γίνῃ.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Δόγοι τοῦ Εὐαγγελίου.

ΠΑΡΙΣ. — Ἦλθατε βεβαίως νὰ ἐξο-
μολογηθῆτε εἰς τὸν καλὸν αὐτὸν καλό-
γηρον;

ΙΟΥΛΙΑ. — Ἐὰν σᾶς ἀπεκρινόμην, τότε
ὑμεῖς, κόμη, θὰ καθίστασθε πνευματι-
κός μου.

ΠΑΡΙΣ. — Εἰπέτε του λοιπὸν ὅτι μὲ
ἀγαπᾶτε.

ΙΟΥΛΙΑ. — Θὰ περιορισθῶ εἰς τὸ νὰ
σᾶς εἶπω ὅτι τὸν ἀγαπῶ.

ΠΑΡΙΣ. — Εὐαρεστηθῆτε νὰ τοῦ εἰπῆ-
τε τὸ αὐτὸ καὶ δι' ἐμέ.

ΙΟΥΛΙΑ. — Ὑποθέσατε ὅτι ἐγένετο τοῦ-
το, ἡ ὁμολογία αὕτη γινομένη κατὰ τὴν
ἀπουσίαν σας θὰ εἶχε πλειοτέραν ἀξίαν
ἢ ἐνώπιον ὑμῶν.

ΠΑΡΙΣ. — Φεῦ! διατὶ χαράττουσι τὰς
ὠραίας παρεΐάς σας τὰ δάκρυα ταῦτα;

ΙΟΥΛΙΑ. — Δὲν πρέπει νὰ τὰς φεισθῶ
ἔνεκα τῆς καλλονῆς των, καὶ συγχωρῶ
τὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα τὰ ἀσχημίζουσι.

ΠΑΡΙΣ. — Τὰς ὑβρίζετε· καὶ αὐτὰ τὰ
δάκρυα εἶναι ὀλιγώτερον ὑμῶν σκληρά.

ΙΟΥΛΙΑ. — Ὅχι, κύριε, δὲν ὑπάρχει
ὑβρις· ὀμιλῶ περὶ ἑμαυτῆς, καὶ πρὸς
ἐμὲ μόνην ἀποτείνομαι.

ΠΑΡΙΣ. — Ἰουλία, συκοφαντεῖς τὴν
καλλονὴν σου, ἦτις ἀνήκει εἰς ἐμέ.

ΙΟΥΛΙΑ. — Εἰς ὑμᾶς, ἐὰν θέλετε· τὸ

κατ' ἐμὲ τὴν ἀπαρνοῦμαι. (Πρὸς τὸν ἀδελφὸν Λαυρέντιον.) — Ἀγαθὲ πάτερ, ἔχετε εὐκαιρίαν; Θέλετε νὰ ἐπανέλθω τὸ ἐσπέρας, μετὰ τὸν ἑσπερινόν;

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Αἱ ὥραι μου εἶναι ἰδικαί σου, σκεπτικὸν καὶ τεθλιμμένον τέκνον. (Πρὸς τὸν Πάριον.) — Κύριε, θὰ σὰς παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς ἀφήσετε μόνους.

ΠΑΡΙΣ. — Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ ἀπὸ τοῦ νὰ ταραξῶ τὴν μνηστῆν μου κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων της. Ἰουλία, τὴν πέμπτην, ἐνωρὶς, ἢ φωνή μου θὰ σὰς ἐξυπνίσῃ. Μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑγίαινε (τὴν ἐναγκαλιζέται) καὶ εἶθε τὸ συζυγικὸν τοῦτο φίλημα νὰ μείνῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου σου.

[Ἐξέρχεται.]

ΙΟΥΛΙΑ. (Πρὸς τὸν μοναχόν.) — ὦ, κλείσατε τὴν θύραν! ἔπειτα, ἐπανέλθετε, πάτερ μου, ἐπανέλθετε νὰ κλαύσετε μετ' ἐμοῦ. Δὲν ὑπάρχει πλέον θεραπεία, οὔτε ἐλπίς, οὔτε βοήθεια.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Ἄ, Ἰουλία, γνωρίζω ὄλην τὴν θλίψιν σου. Ἡξεύρω τὰ πάντα καὶ εἰς μάτην κοπιᾷζει τὸ πνεῦμά μου διὰ νὰ εὔρῃ θεραπείαν τινά. Ἡξεύρω ὅτι τὴν προσεχῆ πέμπτην νυμφεύεσαι τὸν κόμητα Πάριον· ἡξεύρω ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ δύναται νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀπαισίαν ταύτην στιγμῆν.

ΙΟΥΛΙΑ. — Ἰερεῦ, μὴ μὲ ἐπαναλαμβάνῃς ὅσα ἤκουσες, εἰς δὲν ἔχῃς θεραπείαν τινά νὰ μοῦ προσφέρῃς. Ἡ σοφία σου δὲν σοὶ ὑπαγορεύει οὐδεμίαν συνδρομὴν κατὰ τῶν δεινῶν μου; Ἄ! τότε κάλεσόν με σοφὴν, ἐπιδοκίμασόν με, εἰς τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο ὅπερ πάλλει ἢ χεῖρ μου δὲν γίνῃ πάραυτα τὸ καταφύγιόν μου. Ὁ Θεὸς συνέδεσε τὴν καρδίαν μου με τὴν τοῦ Ῥωμαίου, σὺ ἤνωσας τὰς χεῖράς μας. Πρὶν ἢ ἡ χεῖρ αὐτῆ τὴν ὅποιαν τῷ ἔδωκας διὰ τελετῆς ἱερᾶς, κατακτηθῆ ὑπὸ ἄλλου ἀνδρός· πρὶν ἢ ἡ ἐπιτορκὸς καρδία μου ἐξανιστῆ κατὰ τοῦ νομίμου κυρίου μου, τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο θὰ ἀφανίσῃ καὶ τὰς δύο. Ἐρεῦνῃσον ἐν τῇ μακρᾷ πείρᾳ σου· συμβούλευσόν με εὐρὲ φάρμακον εἰς τὰ παρόντα δεινά μου, ἢ ὁ μεταξὺ τῆς τύχης καὶ ἐμοῦ

διαιτητῆς ἔσεται ὁ σίδηρος τὸν ὅποιον κρατῶ. Αὐτὸς θὰ κόψῃ τὸν δεσμὸν τὸν ὅποιον τὰ μακρά σου ἔτη καὶ ὁ βαθὺς νοῦς σου ἀδυνατοῦσι νὰ λύσωσιν ἐντίμως. Μὴ διστάζῃς· σπεύσον νὰ ἀποκριθῆς. Ἐὰν οἱ λόγοι σου δὲν ἦναι βοήθεια κατὰ τῶν θλίψεών μου, ποθῶ νὰ ἀποθάνω.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Μὴ σπεύδῃς, κόρη μου· διαβλέπω ἀκτῖνά τινα ἐλπίδος· ἀλλ' ἢ ἀπόφασις τὴν ὅποιαν ἀπαιτεῖ ἢ ἐκτελεσθησομένη πρᾶξις εἶναι ἐπίσης ἀπελπιστικὴ ὅσον τὸ ἔγκλημα τὸ ὅποιον ἔβλω νὰ ἐμποδίσω. Εἰπέ μοι, ἔχεις ἀκλόνητον ἀπόφασιν νὰ φονευθῆς μᾶλλον διὰ τῆς ἰδίας σου χειρὸς ἢ νὰ συζευχθῆς τὸν κόμητα Πάριον; ἔχει ἀρκετὴν ἰσχὺν ἢ θέλησιν σου; Ἐὰν οὕτως ἔχῃ τὸ πρᾶγμα θὰ ἀποφύγῃς τὸ ἐπαπειλοῦν σε αἰσχος παραδεχομένη ἐπισφαλές τι μέσον, σχεδὸν τὸν θάνατον· θὰ τὸν ἰδῆς κατὰ πρόσωπον καὶ θὰ τὸν περισφίγῃς διὰ νὰ τὸν διαφύγῃς. Θὰ τολμήσῃς; ἔχω φάρμακόν τι νὰ σοὶ προσφέρω.

ΙΟΥΛΙΑ. — ὦ! ἀντὶ νὰ συζευχθῶ τὸν Πάριον προτιμῶ νὰ μὲ εἰπήτε: Ἰουλία, πρέπει νὰ κρημνισθῆς ἀπὸ τὰς ἐπάλλξεις τοῦ πύργου τούτου, νὰ βαδίσῃς εἰς τὰς ἐρήμους ταύτας ὁδοὺς τὰς ὁποίας περιτρέχουσιν οἱ κλέπται, νὰ ἀναρρίχηθῆς ὅπου ἀναρρίχῶνται οἱ ὄφεις, νὰ συμμερισθῆς τὴν ἄλυσον τῆς ἀγρίας ἄρκτου, νὰ μείνῃς τὴν νύκτα κεκλεισμένη εἰς τὸ σπήλαιον τῶν νεκρῶν, νὰ ταφῆς ὑπὸ τὰ λευκανθέντα ὄστᾶ τὰ ὅποια θορυβοῦσιν ἀλληλοσυγκρουόμενα, ἐν μέσῳ τῶν συντριμμάτων τῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ ἀκαθάρτου αἵματος καὶ τῶν κιτρινισάντων κρανίων εἰς τὸ ὀστεοφυλάκιον· εἰπέτε μοι ταῦτα, ἢ εἰπέτε μοι νὰ ῥιφθῶ εἰς πρόσφατον τάφον, καὶ νὰ περικλυφθῶ με τὸ σάβανον, καὶ νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸ πτώμα. Προτεινάτέ μοι πᾶν ὅ,τι τρομακτικόν, πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐπιφέρῃ φρίκης ἀνασκίρτησιν· θὰ ὑπακούσω ἀδιστακτικῶς, ἀφόβως· θὰ ὑπακούσω διὰ νὰ μείνω πιστὴ σύζυγος τοῦ τρυφεροῦ καὶ μόνου ἔρωτός μου.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Ἐχεις τόσον ἀκλόνη-

τον ἀπόφασιν; Τότε ἄκουσον· ἐπίστρεψον παρὰ τῷ πατρί σου, ἔσο φαιδρὰ, εἶπε ὅτι συγκατατίθεσαι εἰς τὸν γάμον τοῦτου. Αὔριον εἶναι τετάρτη· φρόντισον νὰ κατακλιθῆς μόνη εἰς τὸ δωμάτιόν σου, αὔριον τὸ ἑσπέρας. Ἀπομάκρυνον τὴν τροφόν σου καὶ λάβε τὴν φιάλην ταύτην· ὅταν κατακλιθῆς, πῖε τὸ περιεχόμενον ἀπεσταλλαγμένον ὑγρόν. Ἀμέσως, εἰς ὅλας τὰς φλέβας σου θὰ διαχυθῆ παγερὸν ψῦχος· ὅλη ἡ ζωτικὴ δύναμις σου θέλει ἀποναρκωθῆ· ὁ ἀποκοιμισθεὶς σφυγμὸς θὰ παύσῃ πάλλων· οὔτε δύναμιν θὰ ἔχῃς πλέον οὔτε θερμότητα· ἡ ζωὴ θὰ φανῆ σβεσθεῖσα· τεφρῶδες χρῶμα θὰ καλύψῃ τὰ ῥόδα τῶν χειλέων σου καὶ τῶν παρειῶν σου· τὰ βλέφαρά σου θὰ καταβιβασθῶσιν, ὡς ἂν ἐτελείωσεν ἡ ἡμέρα τῆς ὑπάρξεώς σου, ὡς ἂν ὁ θάνατος ἐπέθηκεν ἐπὶ σοῦ τὴν ὀλεθρίαν σφραγίδα του· τὰ μέλη σου δὲν θὰ ἔχουν πλέον τὴν συνήθη εὐκαμψίαν, δὲν θὰ ὑπακούωσιν εἰς τὴν θέλησίν σου, θὰ ἦναι ψυχρὰ, νεκρὰ καὶ σκληρὰ, καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο πτώμα θὰ ἦσαι σύ. Θὰ μείνῃς οὕτω ἐπὶ τεσσαράκοντα δύο ὥρας· ἔπειτα θὰ ἐξυπνήσῃς δροσερὰ καὶ εὐτυχῆς ὡς μετὰ γλυκὺν καὶ ἡρεμὸν ὕπνον. Ὅταν θὰ ἀνατείλῃ ἡ πρωτὰ τῶν γάμων, ὁ μνηστὴρ θὰ σὲ εὔρῃ νεκρὰν ἐν τῇ κλίνῃ σου· θὰ θελήσῃ νὰ σὲ ἀφυπνίσῃ, πλὴν εἰς μάτην. Ἐπειτα, ὡς συνειθίζεται ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, θὰ σὲ θέσωσιν ἐντὸς φερέτρου, μὲ πρόσωπον ἀποκεκαλυμμένον, καὶ κεκοσμημένην διὰ τῶν ὠραιότερων κοσμημάτων σου, διὰ νὰ σὲ καταθέσωσιν ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους θόλους ὅπου ἀναπαύεται ὅλη ἡ γενεὰ τῶν Καπουλέτων. Ἐγὼ ἐν τούτοις θὰ γράψω εἰς τὸν Ῥωμαῖον διὰ νὰ τὸν πληροφορήσω περὶ τῶν σχεδίων μας· θὰ ἔλθῃ· θὰ ἐπαγρυπνήσωμεν ὁμοῦ πλησίον σου, καὶ ἅμα ἐπαναλάβῃς τὰς αἰσθήσεις σου, ἀποφελοῦμεθα τῆς νυκτὸς διὰ νὰ σὲ παραλάβῃ εἰς Μαντούην. Καὶ οὕτω θὰ σωθῆς, θὰ ἐλευθερωθῆς ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τῆς καταθλίψεως τῆν ὁποίαν θέλουν νὰ σοὶ ἐπιβάλωσιν· ἀλλὰ σκέφθητι μήπως ἰδιοτροπία τις, φό-

βος τις ψυχρὰν τὸ θάρρος σου καὶ ζαματήσῃ τὴν χεῖρά σου.

[Τῇ ἐγγχειρίζει φιάλην πλήρη ναρκωτικοῦ.]

ΙΟΥΛΙΑ. — Δότε, ὦ! δότε μοι τὸ δηλητήριο τοῦτο· περὶ τίνος φόβου μοὶ ὀμιλεῖτε;

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Ἐμπρὸς, θάρρος, γενναιότης· καὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη δύναται νὰ σὰς σώσῃ. Ἀναχωρήσατε· θὰ στείλω ἓνα τῶν καλογήρων μας εἰς Μαντούην διὰ νὰ εἰδοποιήσω τὸν σύζυγόν σας.

ΙΟΥΛΙΑ. — ὦ ἔρω, δός μοι δύναμιν, καὶ ἡ δύναμις αὕτη ἂς με ἀποδώσῃ τὴν εὐδαιμονίαν. Ὑγίαινε, προσφιλεῖ καὶ σεβασμίε πάτερ. (Ἡ Ἰουλία ἀποσύρεται ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους, καὶ ὁ μοναχὸς ἐκ τοῦ ἄλλου.)

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Αἶθουσα ἐν τῷ μεγάρῳ τῶν
Καπουλέτων.

[Εἰσέρχονται ὁ Καπουλέτος, ἡ κυρία Καπουλέτου, ἡ τροφὸς καὶ πολλοὶ ὑπηρέται.]

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — (Κρατῶν γάρτην καὶ ἐγγχειρίζει αὐτὸν εἰς ὑπνέτην.) — Ἴδου ὁ κατάλογος τῶν πρεσκεκλημένων· ὑπαγε πρὸς εὔρεσίν των.

[Ὁ ὑπηρέτης ἐξέρχεται.]

(Πρὸς ἓνα ἄλλον.) — Σὺ, τρέξε νὰ εὔρῃς εἴκοσι καλοὺς μαγείρους.

Β΄. ΓΥΗΡΕΤΗΣ. — Σὰς ἐγγυῶμαι ὅτι θὰ ἦναι καλοὶ καὶ ἄξιοι. Ἐὰν δὲν ἤξεύρουν τὸ ἐπάγγελμά των...

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Πῶς θὰ με βεβαιώσῃς ὅτι ἤξεύρουν τὸ ἐπάγγελμά των;

Β΄. ΓΥΗΡΕΤΗΣ. — Θὰ τοὺς δοκιμάσω, καὶ ἤξεύρω ἐγὼ πῶς δοκιμάζουν τοὺς μαγείρους.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Ἐλα, ξεκουμπίσουν. (Ὁ ὑπηρέτης ἐξέρχεται.) — Τὴν φορὰν ταύτην θὰ μᾶς λείψουν πολλὰ πράγματα. — Ἐ λοιπόν! ἐπήγε ἡ κόρη μου εἰς τοῦ ἀδελφοῦ Λαυρεντίου;

ΤΡΟΦΟΣ. — Μάλισα, ἀφέντη, μάλισα.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Ἀγαθὴ τύχη, Ἐλλίξω ὅτι ὁ καλόγηρος θὰ τὴν φέρῃ εἰς

τὸν νοῦν της. Ἐχει πείσμα μικροῦ κο-
ρασίου.

[Ἐισέρχεται ἡ Ἰουλία.]

ΤΡΟΦΟΣ. — Νάτην, ἀφέντη, ἐπιστρέ-
φει ὅλη χαρούμενη ἀπὸ τὸ κελλι τοῦ
πνευματικῆς της.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Ἄ! ἄ! μικρὰ πεισμα-
τάρα! Ποῦ ἦσο ἕως τώρα;

ΙΟΥΛΙΑ. — Εἰς ἓνα ἄγιον ἄνθρωπον ὁ-
στις μὲ ἐδίδαξε νὰ μετανοήσω διὰ τὴν
ἀπειθείάν μου. Ὁ σεβάσμιος ἀδελφὸς
Δαυρέντιος μὲ διατάττει νὰ πέσω εἰς
τοὺς πόδας σας, καὶ νὰ σᾶς ζητήσω
συγγνώμην. Συγχωρήσατέ με, πάτερ
μου, αἱ ἐπιθυμίαι σας θὰ ἦναι πάντοτε
διαταγαὶ δι' ἐμέ.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Καλὰ, κάλλινα! Ζη-
τήσατε τὸν κόμητα, πρέπει νὰ μάθῃ τὰ
διατρέχοντα· αὔριον τὴν πρωτὴν θέλω
ὅλα νὰ ἦναι συμφωνημένα, τελειωμένα
καὶ ἀνεκκλήτως.

ΙΟΥΛΙΑ. — Κατὰ τύχην συνήντησα τὸν
νέον κόμητα εἰς τὸ κελλίον τοῦ ἀδελφοῦ
Δαυρεντίου· ἔδειξα πρὸς αὐτὸν ἐνδιαφέ-
ρου ὅσον μοι ἐπέτρεπεν ἡ κοσμιότης,
καὶ ἡ συνδιάλεξις ὑπῆρξεν οἰκιακῆ χω-
ρὶς νὰ ὑπερβῇ τὰ ὄρια τῆς ἐπιφυλάξεως.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Ἄ! εἶμαι πολὺ εὐχα-
ριστημένος, δόξα σοι ὁ Θεός. Ἰουλία,
ἐγέρθητι, ὅλα θὰ γίνουν ὅπως ἔπρεπε
νὰ γίνουν. Θέλω νὰ ἰδῶ τὸν κόμητα,
πρέπει νὰ μὲ τὸν εὑρετε. Τί ἄγιος καὶ
σεβάσμιος ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸς ὁ ἀ-
δελφὸς Δαυρέντιος! εἰς τὴν πίστιν μου
εἶναι εὐλογία διὰ τὴν πόλιν τῆς Βε-
ρόνης.

ΙΟΥΛΙΑ. — Παραμάνα, ἔλα μαζῆ μου
θὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ ἐκλέξω τὰ κοσμή-
ματα τὰ ὅποια θὰ μὲ χρειασθοῦν αὔριον.

ΚΥΡΙΑ ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΥ. — Ὅχι, ὄχι πρὸ
τῆς πέμπτης, ἔχομεν καιρόν.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Κάμε ὅ,τι σοῦ λέγουν,
παραμάνα· συνόδευσε τὴν κόρην μου
διότι θέλω νὰ γίνῃ αὔριον ὁ γάμος.

[Ἐξέρχονται ἡ Ἰουλία καὶ ἡ τροφός.]

ΚΥΡΙΑ ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΥ. — Μόλις μᾶς μέ-
νουν ὀλίγα ὥραι διὰ τὰς προετοιμασίας
μας· ἰδοὺ μετ' ὀλίγον ἡ νύξ.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Θὰ φροντίσω καὶ ἐγὼ,
θὰ φροντίσω καὶ ἐγὼ. Σᾶς ἐγγνώμαι,
γυναϊκά μου, ὅτι ὅλα θὰ τελειώσουν κα-
λῶς. Ὑπάγετε νὰ εὑρετε τὴν Ἰουλίαν
καὶ βοηθήσατέ την νὰ στολισθῇ. Ἐγὼ
δὲν θὰ κατακλιθῶ, ἀφήσατέ με νὰ ἐνερ-
γήσω. Ἀναδέχομαι σήμερον τὴν ἐπι-
στασίαν τῆς οἰκίας. — Καὶ λοιπὸν ὅλοι
οἱ ἄνθρωποι μου εἶναι ἔξω! — Θὰ ἐξέλθω
καὶ ἐγὼ καὶ θὰ ὑπάγω νὰ εὔρω τὸν κό-
μητα Πάριον διὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσω νὰ
ἦναι ἔτοιμος. Εἶμαι φαειρὸς καὶ εὐκί-
νητος, καὶ εἶμαι εὐτυχὴς διότι αὐτὴ ἡ
μικρὰ κόρη ἐπανήλθεν εἰς τὰ λογικά της.

[Ἐξέρχονται.]

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Κοιτῶν τῆς Ἰουλίας.

[Ἐισέρχονται ἡ Ἰουλία καὶ ἡ τροφός.]

ΙΟΥΛΙΑ. — Ναί, οὕτω πρέπει νὰ κοι-
μηθῶ. Ἀφῆσέ με μόνην αὐτὴν τὴν νύ-
κτα, καλή μου παραμάνα, σὲ παρακα-
λῶ. Πρέπει νὰ προσευχηθῶ, πολὺ νὰ
προσευχηθῶ πρὸς τὸν Θεόν· ἔχω ἀνάγκη
ὅλου τοῦ οὐρανοῦ ἐλέους· εἶθε νὰ
εἰσακουσθῶ τέλος. Ἡξέυρεις ὅτι εἶμαι
δυστυχὴς, καὶ ὅτι ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ θλί-
ψις πληροῦσι τὴν ψυχὴν μου.

[Ἐισέρχεται ἡ κυρία Καπουλέτου.]

ΚΥΡΙΑ ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΥ. — Τί κάμνεις, τέ-
κνον μου; Θέλεις νὰ σὲ βοηθήσω;

ΙΟΥΛΙΑ. — Ὅχι, κυρία· πᾶν ὅ,τι εἶναι
ἀναγκαῖον διὰ τὴν αὐρινὴν τελετὴν, τὸ
ἤτοιμάσαμεν. Σᾶς παρακαλῶ, ἐπιτρέ-
ψατέ μοι νὰ μείνω μόνη, καὶ ἡ τροφός
μου νὰ διανυκτερεύσῃ εἰς τὰ δωμάτιά
σας. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐσυμφωνήθη πολὺ
ταχέως. Εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ ἔχετε πολ-
λὴν ἐργασίαν.

ΚΥΡΙΑ ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΥ. — Καλὴν νύκτα λοι-
πόν! Πλαγίασον καὶ ἀναπαύθητι διότι
ἔχεις ἀνάγκην, κόρη μου.

[Ἡ κυρία Καπουλέτου καὶ ἡ τροφός ἐξέρχονται.]

ΙΟΥΛΙΑ. — Χαῖρε, μήτέρ μου. — Πότε
θὰ ἐπανιδωθῶμεν; ὁ Θεὸς τὸ ἤξευρει.—

Θανάσιμον ῥίγος ὑπείσδύει εἰς τὰς φλέβας μου, καὶ ἡ θέρμη τῆς ζωῆς φαίνεται ἐγγὺς νὰ παγώσῃ ἐν ἐμοί. — Παραμάνα! — Ἄλλὰ τί τὴν θέλω; Τί θὰ μὲ χρησιμεύσῃ; Ἡ σκηνὴ ἢ μέλλουσα νὰ διαδραματισθῇ ἐδῶ εἶναι πολὺ λυπηρά. — Ἐλθέ, δηλητήριον! (ἐξάγει τοῦ κόλπου τῆς τὸ ριαλίδιον ὅπερ τῇ ἔδωκεν ὁ ἀδελφός Λαυρέντιος.) Ἄλλ' ἐὰν τὸ ποτὸν τοῦτο δὲν φέρῃ καρμίαν ἐνέργειαν! Θὰ μὲ νυμφεύσωσι διὰ τῆς βίας. Ἐγὼ! νὰ νυμφευθῶ τὸν κόμητα Πάριν! Ὅχι, ὄχι, ἀδύνατον. Ἄλλ' ἐὰν τὸ ποτὸν ὅπερ μοι ἔδωκεν ὁ καλόγηρος ἦναι θανατηφόρον δηλητήριον! Ἐὰν τὸ τέχνασμα τοῦ προητοίμαζε τὸν θάνατόν μου! Ἐὰν ἐφοβεῖτο μήπως γνωσθῇ ἡμέραν τινὰ τὸ μυστηριώδες μέρος ὅπερ ἔλαβεν εἰς τὸν μετὰ τοῦ Ῥωμαίου γάμου μου, καὶ τὸν μεμφθῶσι διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην. Ἐὰν ἔχη οὕτω! (Παῦσις.) Φοβοῦμαι. (Παῦσις.) Ἄλλ' ὄχι, ἀλλ' ὄχι, ἔχω ἄδικον· εἶναι ἄνθρωπος ἄγιος, καὶ δεδοκιμασμένος. Ὅχι, δὲν θὰ παραδεχθῶ τὴν κακὴν αὐτὴν σκέψιν. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι κατακλιθεῖσα ἄπαξ ἐν τῷ τάφῳ, ἀφυπνισθῶ πρὸ τῆς ὄρας καθ' ἣν πρέπει νὰ μὲ ἐλευθερώσῃ ὁ Ῥωμαῖος. ὦ! εἶναι τρομερὰ ἢ σκέψις αὕτη, τρομερὰ. Δὲν θὰ ἀποπνιγῶ ἢ δυστυχῆς εἰς τὸ ἀκάθαρτον ἐκεῖνο ἄντρον, ὅπου ὁ ζωτικὸς καὶ καθαρὸς ἀήρ οὐδέποτε εἰσέρχεται! Ἐὰν ἀποθάνω ἐκεῖ ὑπὸ ἀσφυξίας πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ῥωμαίου μου! Ἄ! — Ἡ ἐὰν ζήσω, τί θὰ γίνω; Ὁ θάνατος, ἢ νύξ, ὁ τρόμος δὲν ἐμπνέει τὸ μέρος ἐκεῖνο θέλουσι βαρύνει ἐπ' ἐμοῦ ὑπὸ τοὺς θόλους ἐκείνους· εἰς τὸν φρικώδη βωμὸν ὅπου πρὸ χρόνων ὑπάρχουσι συνεσωρευμένα τὰ ὄστα τῶν προγόνων μου· ὅπου ὁ Τυπάλδος αἱματόφυρτος εἰσέτι, ὁ Τυπάλδος τὸν ὅποιον μόλις καλύπτει ἡ γῆ, εἶναι κατακεκλιμένος εἰς τὸ νέον φέρετρόν του· εἰς τὰ ὑπόγεια ἐκεῖνα, ὅπου, ὡς λέγουσι, συναθροίζονται τὰ φαντάσματα καὶ αἱ σκιαί, καθ' ὥρισμένας ὄρας τῆς νυκτὸς, τί θὰ γείνω; Δὲν εἶναι φόβος μήπως παραφρονήσω; Ἄτμοι μεμιασμένοι, ὄρυγμοὶ φρικώδεις, στεναγμοὶ, εἰδεχθῆ θεάματα

ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων θ' ἀνοιχθῶσιν οἱ ὀφθαλμοί μου, καὶ ἄτινα δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι παραφροσύνην εἰς ἄνθρωπον πλήρη ζωῆς καὶ υἰγείας! ὦ φρίκη, φρίκη! τί θὰ γείνω; τί θὰ γείνω ὅταν ἀφυπνισθεῖσα εὐρεθῶ περικεκυκλωμένη ὑπὸ τῶν φρικαλεοτήτων τούτων; Θὰ πέσω αἰ παράφρονες χεῖρές μου θὰ παίξωσι μὲ τὰ ὄστα τῶν προγόνων μου· θὰ ἀποσπᾶσωσιν ἀπὸ τὴν λάρνακά των τὰ εὐρωτιώντα λείψανα τοῦ Τυπάλδου· ὁ σκελετὸς ἐνὸς διπάππου, γενόμενος ῥόπαλον, θὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν μου τὴν ὅποιαν τόσαι λύπαι θὰ στερήσωσι τοῦ λογικοῦ αὐτῆς. ὦ! νομίζω ὅτι τὸν βλέπω, νομίζω ὅτι τὸν βλέπω. Εἶναι ὁ ἐξ ἀδελφός μου Τυπάλδος καταδιώκων τὸν Ῥωμαῖον τοῦ ὁποίου τὸ φονικὸν ξίφος ἐβυθίσθη εἰς τὸ στῆθός του. Τυπάλδε, στῆθι, ἔλεος! λυπήσου με! (Δαμβάνει τὸ ριαλίδιον καὶ τὸ φέρει εἰς τὰ γείλη τῆς.) Ἐρχομαι, συζυγέ μου, ἐζήτην σέ καὶ διὰ σέ τὸ πίνω. (Κενόει τὸ ριαλίδιον, ῥίπτεται ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἀποκοιμᾶται.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Αἴθουσα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
Καπουλέτου.

[Εἰσέρχονται ἡ κυρία Καπουλέτου καὶ ἡ τροφός.]

ΚΥΡΙΑ ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΥ. — Παραμάνα, λάβε τὰ κλειδιά (τῇ δίδει ὀρθογώνιον κλειδίον) καὶ πήγαινε νὰ φέρῃς ἀρωματικά.

ΤΡΟΦΟΣ. — Στὸ μαγεριὸ γυρεοῦν καυέλλα καὶ γαρούφαλα· τρέχω νὰ φέρω. (Εἰσέρχεται ὁ Καπουλέτος.)

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Ἐμπρός, κινηθῆτε, κινηθῆτε, κινηθῆτε! τὸ ὠρολόγιον κτυπᾷ, ὁ χρόνος περνᾷ, εἶναι τρίτη ὥρα. (Πρὸς τὴν τροφόν.) — Καλή μου παραμάνα, ζήλου, ἐπιστάτησε τοὺς μαγεῖρους, φρόντισε δι' ὅλα· μὴ σὰς μέλει διὰ τὰ ἔξοδα.

ΤΡΟΦΟΣ. — Τὰ τὰ τὰ... Καλὲ κύριε, πηγαίετε νὰ πλαγιάσετε. Αὔριον θὰ ἦσθε ἄρρωστος, εἰς τὴν τιμὴν μου· αὐταῖς ἢ ἀγρυπνίαις θὰ σὰς βλάψουν.

ΚΑΠΟΥΛΕΤΟΣ. — Παντάσῃ· πολλὰς

νύκτας ἐπέρασα ἄγρυπνος, καὶ ὄχι διὰ σπουδαίαν αἰτίαν· καὶ ἐν τούτοις καθόλου δὲν ἔπαθεν ἡ ὑγεία μου.

ΚΥΡΙΑ ΚΑΠΟΓΑΕΤΟΤ. — Ναὶ, ἠξεύρομεν ὅτι ἐκάματε τὰ δικά σας εἰς τὸν καιρὸν σας, τὸ ἠξεύρομεν· ὁ κύριος ἔμενεν ἄγρυπνος! ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς θὰ ἀγρυπνήσωμεν.

[Ἐξέρχεται μετὰ τῆς τροφοῦ]

ΚΑΠΟΓΑΕΤΟΣ. — Τὶ ζηλότυπος γενεὰ! ἡ ζηλοτυπία ἐνσάρκωμένη! "Ὅλοι ὁμοιάζουν. (Εἰσέρχονται πολλοὶ ὑπηρεταὶ κρατοῦντες σουβλῖα, καυσόξυλα, καλάθια.) Τὶ βαστάζετε, σεῖς;

Α΄. ΥΠΗΡΕΤΗΣ. — Εἶναι γιὰ τὸ μαγεργό. Καλὰ καλὰ δὲν ἠξεύρω τί εἶναι.

ΚΑΠΟΓΑΕΤΟΣ. — Ξεκουμπισθήτε γλήγορα· ὅλοι στὸ ποδᾶρι· αὐτὰ τὰ ξύλα εἶναι πολὺ χλωρὰ· πηγαίνετε νὰ φέρετε ἄλλα· φέρετε καλὰ κούτσουρα. Ἀκούεις ἐσὺ, γελοῖε, πήγαυε νὰ εὔρης τὸν Πέτρον· ἐκεῖνος θὰ σοῦ εἰπῇ ποῦ νὰ εὔρης.

[Ὁ πρῶτος ὑπηρετῆς ἐξέρχεται.]

Β΄. ΥΠΗΡΕΤΗΣ. — Θὰ τὰ εὔρουν μόνοι τοὺς· δὲν εἶναι τόσον κούτσουρα ὅσον τοὺς νομίζετε.

ΚΑΠΟΓΑΕΤΟΣ. — Ὁ διάβολος νὰ μὲ πάρῃ ἂν ὁ γελοῖος αὐτὸς δὲν μοῦ ἀποκρίνεται μὲ λογοπαίγνια· ἐμπρός, κινήσεις, ζωηρότης, κύριε Κούτσουρε· ὁ μνηστήρ θὰ ἔλθῃ μὲ τοὺς μουσικοὺς του· ἡ νύξ παρέρχεται· μὲ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἦναι ἐδῶ περὶ τὰ χαράγματα. (Ἀκούονται οἱ ἤχοι μακρυῆς ἀρμονίας πλαισιούσης ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἀγγελούσης τὴν ἀφιξίν τοῦ μνηστήρος.) Διάβολε! αὐτὸς εἶναι! Ἐμπρός, παραμάνα, γυναϊκά μου, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μου.

[Εἰσέρχεται ἡ τροφός.]

ΚΑΠΟΓΑΕΤΟΣ. — Γρήγορα, ἐξύπνισε τὴν Ἰουλίαν, ἔνδυσέ την, ὑπάγω νὰ συνομιλήσω μίαν στιγμὴν μὲ τὸν Πάριν. Ταχύτερον, ταχύτερον, δὲν πρέπει ὁ σύζυγος νὰ περιμένῃ. Τρέξε, ἀκούεις;

[Ἐξέρχεται ὠθῶν τὴν τροφὸν καὶ ἀνατρέπων τοὺς ὑπηρετάς.]

(Ἀκολουθεῖ.)

Η ΕΜΦΥΤΟΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

(Συνέχεια.)

IV

Ἐπάρχουσιν ἀρχαὶ πρῶται, ἀναμφισβήτητοι ἄνευ ἀποδείξεως, ἔμφυτοι εἰς πάντα ἄνθρωπον, ἀνεξάρτητοι τῆς πείρας καὶ τῆς παρατηρήσεως, αἰτινὲς ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν πάσης ὑγιοῦς ἐπιστήμης. Ἐπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἀλήθειαι σχετικαὶ καὶ οὐχὶ ἀπόλυτοι καὶ ἀναγκαῖαι. Τὸ μέρος εἶναι μικρότερον τοῦ ὅλου· ἡ ἀρχή, τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶναι ἀπόλυτον, ἀναμφισβήτητον· εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ κόσμος, εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ μῦθος κόσμος εἰς ὃ νὰ μὴ ἐφαρμόζεται· ἰσχύει ἐπὶ τῆς γῆς, ἰσχύει εἰς τὴν σελήνην, ἰσχύει εἰς τοὺς ἀπωτάτους ἀστερισμούς. Ἄλλ' ὅταν λέγω ἡ νύξ διαδέχεται τὴν ἡμέραν, ὁμιλῶ περὶ τῆς γῆς ἢ περὶ τοῦ γνωστοῦ πλανητικοῦ συστήματος, δυνατὸν ὅμως νὰ ὑπάρχῃ κόσμος εἰς ὃν ὁ ἥλιος νὰ μένῃ διαρκῶς εἰς τὸν ὀρίζοντα ἢ κόσμος βυθισμένος εἰς αἰώνιον σκότος.

Αἱ πρῶται ἐκεῖναι καὶ ἀναγκαῖαι ἀρχαὶ ὑπάρχουσιν εἰς πάντα ἄνθρωπον· ὁ μᾶλλον ἀπαίδευτος ἐννοεῖ κάλλιστα αὐτάς, ἐννοεῖ κάλλιστα ὅτι ὅταν ὁμιλῇ περὶ ἰδιότητος ἐννοεῖ αὐτὴν ἀναγομένην εἰς οὐσίαν, ὅταν ὁμιλῇ περὶ φαινομένων προϋποθέτει αἰτιὸν τι· ὅταν διηγῆται συμβεβηκός, ὅτι τοῦτο συνέβη ἐν χρόνῳ, ὅταν φαντάζεται σῶμα οἰομένηποτε, ὅτι τὸ σῶμα τοῦτο εὑρίσκεται ἐν χώρῳ. Αἱ ἀρχαὶ αὗται τῆς διαρκείας, τῆς ἐκτάσεως, τοῦ αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος καὶ μυρία ἄλλαι ὑπάρχουσαι ἐν ἡμῖν, μαρτυροῦνται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἄλλα προϋπάρχουσι πάσης πείρας. Ἡ συνειδήσις μαρτυρεῖ ἀλλὰ δὲν δημιουργεῖ αὐτάς. Ὅταν λέγομεν, τὸ ὅλον περιέχει τὸ μέρος ἀναμφισβήτητως δὲν λέγομεν τοῦτο διότι ἡ συνειδήσις ἡμῶν δημιουργεῖ τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἀλλὰ διότι ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐνυπάρχει ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν ὡς ἀπολύτως ἀληθῆς. Αἱ πρῶται καὶ ἀπόλυ-

τοι ἀλήθειαι ὑπάρχουσιν ἀνεξάρτητοι τῆς πείρας καὶ τῆς συνειδήσεως, ἀλλὰ μαρτυροῦνται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς πείρας.

Δοιοὶ ὑπάρχουσιν ἀρχαὶ πρῶται, ἀλήθειαι ἀναμφισβήτητοι· ἀλλ' ἀρά γε δὲν εἶναι γενικὰ ἀξιώματα ἐξαγόμενα ἐκ μερικῶν παρατηρήσεων; Οὐχὶ βεβαίως. Δύο, τρεῖς πέντε, μυρία μερικὰ παρατηρήσεις δὲν δύνανται ν' ἀποτελέσωσιν ἀπόλυτον ἀλήθειαν, ἂν ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια δὲν ὑπῆρχεν ἀνεξαρτήτως τῶν παρατηρήσεων. Σχετικὴν ἀλήθειαν, μάλιστα, ἀλλ' ἡ σχετικὴ ἀλήθεια ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ δὲν ἔχει ἄλλην ἀξίαν εἰμὴ ὅτι ὑποθέτει πάντοτε τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν. Μυριάκις ὁ ἄνθρωπος παρετήρησεν ὅτι ἡ νύξ διαδέχεται τὴν ἡμέραν· μυριάκις παρετήρησεν ὅτι τὸ ἔαρ διαδέχεται τὸν χειμῶνα· ἐκ τῆς πείρας ταύτης δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἀπόλυτον κανόνα ἀληθείας; προσέξατε καλῶς, ἀπόλυτον καὶ ὄχι σχετικὸν πρὸς τὴν γῆν. Τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, ἀδύνατον. Αἱ μερικὰ παρατηρήσεις ἀποτελοῦσιν ἄθροισμα μερικῶν παρατηρήσεων καὶ δὲν δύνανται νὰ δημιουργήσωσι γενικὸν κανόνα ἀληθείας ἀλλὰ διέπονται ὑπὸ τοῦ γενικοῦ κανόνος, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι αἱ ἀπόλυτοι ἀλήθειαι ὑπάρχουσιν ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ἀποκαλύπτονται δὲ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς ἔμφυτοι ἀρχαί.

Ἄλλὰ τί εἶναι ἐπὶ τέλος αὐταὶ αἱ ἀπόλυτοι ἀλήθειαι καὶ ποῦ ὑπάρχουσιν; ἐν τῷ κόσμῳ; ἐν τῷ ἀνθρώπῳ; εἵπομεν ὄχι· ὑπάρχουσιν αὐταὶ καθ' ἑαυτάς; εἶναι γελοῖον νὰ παραδεχθῶμεν τοῦτο· ὁ κοινὸς νοῦς μᾶς ἀναγκάζει ν' ἀρνηθῶμεν τοιοῦτον παραλογισμόν. Δύναμαι νὰ ὁμιλήσω περὶ σκέψεως χωρὶς νὰ ὑποθέσω ὃν σκεπτόμενον, περὶ θελήσεως χωρὶς νὰ ὑποθέσω ὃν θέλον, περὶ ἀληθείας χωρὶς νὰ ὑποθέσω ὃν ἀληθεύον; Τὸ ἀληθὲς εἶναι ιδιότης ὄντος ἀληθοῦς, ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια εἶναι ιδιότης ὄντος ἀπολύτου καὶ ἀπέιρου· ὅπως αἱ σκέψεις, αἱ θελήσεις, αἱ ἀντιλήψεις ὑπάρχουσιν εἰς ὃν ὅπερ καλεῖται ἄνθρωπος, οὕτω καὶ

αἱ ἀπόλυτοι ἀλήθειαι ὑποθέτουσιν ἀπόλυτον ὃν ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν ὑπερτάτην αὐτῶν κορυφήν, ὃν οὐχὶ ἀφηρημένον καὶ φαντασιώδες, οὐχὶ μαθηματικὸν κατασκευάσμα, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ὑπάρχον. Τὸ ἀπόλυτον καὶ ἀναγκαῖον τοῦτο ὃν ἐν τῷ ὁποίῳ κείνται αἱ ἀπόλυτοι καὶ ἀναγκαῖαι ἀρχαὶ καλεῖται Θεός.

Ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας εἶναι ἔμμεσος γνῶσις τοῦ Θεοῦ· ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας εἶναι ἡ περὶ Θεοῦ ἐπιστήμη καὶ ὅσον περισσοτέρας γνώσεις ἀποκτῶμεν, τοσοῦτον περισσοτέρας ἀποκτῶμεν γνώσεις περὶ Θεοῦ· ἐπιστήμη καὶ θρησκεία εἰςὶ στενῶς συνδεδεμένοι καὶ διὰ τοῦτο ὅπου ὑπάρχει ἀληθὴς ἐπιστήμη ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ θρησκεία. Τί ἄλλο εἶναι ἡ θρησκεία ἢ σχέσις τῆς ἀπολύτου ἀληθείας πρὸς τὸ ἀπόλυτον ὃν. Διὰ τοῦτο πρωτίστη τῶν ἀρετῶν θεωρεῖται ἡ ἀλήθεια, διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἐπιδιώκει αὐτὴν δι' ὄλου τοῦ βίου, διὰ τοῦτο ἐνώπιον τῆς ἀποκαλυπτομένης ἀληθείας ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἀγαλλίασιν ἀπερίγραπτον, ἀνωτέραν πάσης ἐξ ἄλλης αἰτίας ἀγαλλιάσεως· διότι ἀποκαλύπτεται τότε οὕτως εἰπεῖν ἐμμέσως αὐτὸς ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀναγνωρίζοντα καὶ αἰσθανόμενον κατὰ τὴν εὐτυχίῃ ἐκείνην στιγμὴν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ· ὁ κοινὸς νοῦς ὁμολογεῖ ταῦτα πάντα· ὁ νοῦς ὃν ἔχουσιν οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μὴ διαστρέψαντες αὐτὸν διὰ σοφισμάτων, οἵτινες διὰ τοῦτο οὐδέποτε εἶναι ἄθρησκοι, οὐδὲ ἄθεοι.

Ἡ ἀθρησκεία, ἡ ἀθεΐα εἰςὶ δυνατὰ εἰς μόνον τὸν πεπαιδευμένον ὅστις δύναται ν' ἀντιτάξῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ καὶ διχάζων οὕτως εἰπεῖν ἑαυτὸν ν' ἀρνηθῇ ὅ,τι ὁμολογεῖ· ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη καὶ τοι ἀρνούμενος τὸ ὑπέρτατον ὃν δὲν δύναται νὰ μὴ πιστεύσῃ εἰς αὐτὸ καὶ σκέπτεται κατ' ἀνάγκην ὅσακις ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κηρύττει ἐν τῇ ἀρνήσει ἐκείνη διηνεκῶς τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀλήθεια, ἰδοὺ μία ἐκ τῶν προσιτῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον ιδιοτήτων τοῦ Θεοῦ· αὐτὴ εἶναι ὁ ἀναγκαῖος μεσάζων μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου· καὶ ἡμεῖς μὴ δυνά-

μενοι νὰ θεωρήσωμεν τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον λατρεύομεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἣτις ἐκπροσωπεῖ τὸ ὑπέρτατον ὃν καὶ ἣτις χρησιμεύει ὡς λόγος εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὡς διδάσκαλος εἰς τὸν ἄνθρωπον. Αὐτὸς ὁ Θεὸς παρέθεσε μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου τὴν ἀλήθειαν ὅπως οὕτως ἀποκαλυφθῆ εἰς αὐτὸν, καὶ ἡ ἀλήθεια αὕτη διηνεκῶς ὀδηγεῖ καὶ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἐκπροσωποῦσα οὕτω διηνεκῶς τὸν Θεὸν ἐπὶ τῆς γῆς.

Διὰ τῆς ἀληθείας ἀνεύρομεν τὸν Θεὸν, δι' αὐτῆς δυνάμεθα νὰ μένωμεν παρ' αὐτῷ, ἐρευνῶντες, ἀσκοῦντες, καὶ ἀγαπῶντες αὐτὴν.

(Ἀκολουθεῖ.)

Δ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΤΑΔΙΚΟΥ ΑΘΩΟΤΗΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Η'.

Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα ζωηρὰ συζητήσεις ἠγέρθη μεταξὺ τῶν δικαστῶν τῶν ὑποίων ἢ προορατικότης δὲν εἶχε προῦδελ' τὸ μυθιστορικὸν αὐτὸ συμβάν. Πρὸς τὸ συμφέρον τῆς δημοσίας ἠθικῆς, ὁ πρόεδρος ἤθελε νὰ διαγράψῃ τὴν ἐξέτασιν τῆς κυρίας Γορσάζ, ἣτις ἐπὶ τοῦ ὕλικου γεγονότος τῆς δολοφονίας δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ καμμίαν ἐξήγησιν. προσέλαβε δὲ μὲ τὴν γνώμην του καὶ τοὺς συνδικαστὰς του· ἀλλ' ὁ εισαγγελεὺς, τοῦ ὁποίου ἡ συγκατάθεσις ἦτο ἀναγκαία, δὲν ἦτο ἄνθρωπος νὰ παραλείψῃ περιστάσιν δυναμένην νὰ καταστήσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην λαμπροτέραν παρ' ὅσα ἐδικασθησαν ἀπὸ δεκαετίας εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ Βορδῶ. Ἐρωτηθεὶς λοιπὸν ὑπὸ τοῦ προέδρου εἶπεν ὅτι ἡ κατάθεσις τοῦ μάρτυρος τῷ ἐφαίνεται ἀπαραίτητος.

Κατ' αὐτὴν τὴν συζήτησιν, ἡ κυρία Γορσάζ ἔμενεν ὀρθία καὶ ἀκίνητος, παρατηροῦσα ἐπιμόνως τὸν Ἀρθούρου ὡς ἂν κατέστησεν αὐτὴν ἄπληστον ὁ δῖμνος χωρισμός. Ἡ ὑπερφήνεια τῆς

στάσεως, εἰς τοιαύτην στιγμὴν, θὰ ἐφαίνετο ὡς σημεῖον ἀνδρικῆς ἢ μᾶλλον ὑπερανθρωπίνης ἐνεργητικότητος, ἄνευ τρόμου τινὸς δυσδιακρίτου ὅστις τὴν ἠνάγκαζε νὰ στηρίξῃ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καθέδρας τὴν ὁποίαν τῇ εἶχον φέρει· ἐκ τοῦ τρόμου ἐκείνου ἐπροδίδετο ὁ κάλαμος, τὸν ὁποῖον ἔμελλε νὰ συντρίψῃ πνοὴ ἀνέμου ἅμα ἐξηφανίζετο ὁ ἐφήμερος χυμὸς ὁ ὑποστηρίζων αὐτόν.

Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀπεκρίθη διὰ σαφοῦς τρόπου καὶ ἠδύνατό τις νὰ εἶπῃ ἀταράχου, εἰς τὰς τυπικὰς ἐρωτήσεις τὰς ὁποίας τῇ ἀπέτεινε ὁ πρόεδρος· ὅταν τὴν προσεκάλεσε νὰ εἶπῃ εἰς τοὺς ἐνόρκους τὴν ἔξευρε σχετικῶς πρὸς τὴν ἀπόπειραν τὴν γενομένην κατὰ τοῦ συζύγου της, ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν· οὐχὶ διότι χυδαία δειλία ἐκλόνησε τὴν ἀπόφασιν τῆς ἠρωϊκῆς ἐκείνης καρδίας, ἀλλὰ διὰ νὰ συναθροίσῃ κατὰ τὴν κρίσιν ἐκείνην στιγμὴν τὰς δυνάμεις της ἐγγιζούσας νὰ τὴν ἐγκαταλείψωσιν!

— Εἰσήλθον ἐνταῦθα σεβαστῇ, θὰ ἐξέλθω ἠτιμασμένη, εἶπε τέλος διὰ φωνῆς ἠλλοιωμένης ἀλλὰ παλλούσης· δὲν βλάπτει! Μεταξὺ τῆς τιμῆς μου καὶ τῆς ζωῆς του δὲν διστάζω. Πρὸ δέκα μηνῶν ὁ Ἀρθούρος Δωβιὰν εἶναι ἐραστής μου... Ὁ Ἀρθούρος Δωβιὰν εἶναι ἐραστής μου, ἐπανέλαβε μετ' ἀπιστεύτου ἐνεργητικότητος καταστέλλουσα δι' ἐπιβλητικῆς χειρονομίας τὸν διεγερθέντα ἕνεκα τῶν λόγων τούτων ψίθυρον, πρὸ δέκα μηνῶν τὸν δέχομαι εἰς τὸ δωμάτιόν μου, κατὰ τὴν νύκτα, πολλάκις. Τὸν περιέμενα κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἐγκλήματος τῆς ἀποπειρας· ἂν τὸν εἶρον εἰς τὸν κῆπον, σημαίνει ὅτι διὰ νὰ φθάσῃ μέχρῃς ἐμοῦ δὲν εἶχεν ἄλλον δρόμον. Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν, ὅτι ὁ Ἀρθούρος εἶναι ἐραστής μου. Τίς θὰ τολμήσῃ ἀκόμη νὰ εἶπῃ ὅτι εἶναι δολοφόνος;

— Ἐγὼ, εἶπεν ἐγειρόμενος ὁ Κ. Γορσάζ.

— Καὶ ψεύδεσθε, ἀνέκραξεν ἡ Δουκία τῆς ὁποίας τὸ βλέμμα ἐφάνη κεραυνοβολοῦν τὸν γέροντα. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ψεύδεται, ἐπανέλαβε δακτυλοδει-

κτούσα αὐτὸν, τὸν ἐπρόδωσα, καὶ τὸ ἡ-
ξεύρει, καὶ διὰ τὰ ἐκδικηθῆ κατηγορεῖ
τὸν Ἀρθούρου ἐπὶ ἐγκλήματι. Τῷ ἐπρό-
τεινα τὰ κατηγορήσῃ ἐμέ· δὲν θὰ ὑπε-
ρασπιζόμεν ἐμαυτῆν· ἀλλὰ δὲν ἠθέλη-
σε. Δὲν ἤρκει εἰς αὐτὸν τὸ αἶμα μιᾶς
γυναικός· θέλει καὶ τὸ τοῦ Ἀρθούρου,
τοῦ Ἀρθούρου τὸν ὁποῖον ἀγαπῶ, δὲν
λέγω πλειότερον τῆς ζωῆς μου, διότι
θὰ ἦτο ὀλίγιστον, ἀλλὰ πλειότερον τῆς
τιμῆς μου!

Ἡ Δουκία διεκόπη καὶ περιέφερε
τοὺς ἀκτινοβολοῦντας ὀφθαλμούς της
ἐπὶ τοῦ μέρους τῆς αἰθούσης τοῦ κατε-
χομένου παρὰ τῶν γυναικῶν, μεταξὺ
τῶν ὁποίων ἐπεκράτει ζωηρὰ ταραχὴ,
καὶ τῶν ὁποίων οἱ ψιθυρισμοὶ κατεδίκα-
ζοι σαφῶς ὁμολογίαν τοσοῦτον ἀντικει-
μένην πρὸς τὰ κοινῶς παρεδεδεγμένα.

— Μὲ νομίζετε ἀναιδῆ, εἶπε πρὸς
αὐτὰς μετὰ μειδιάματος μεσοῦ πικρίας.
Μὲ ὄλον τὸν ἐλάχιστον οἰκτόν σας δὲν
εὐχομαι εἰς καμμίαν ἐξ ὑμῶν νὰ γίνῃ
τοσοῦτον δυστυχῆς ὥστε νὰ μάθῃ ὅτι
ὑπάρχει τι ἔτι μᾶλλον ἰσχυρὸν ἀπὸ τὴν
αἰδῶ, ἢ ἀπελπισία. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν
ἐκεῖ τὸ ἰκρίωμα, νομίζετε ὅτι θὰ ἤρχό-
μην οὕτω νὰ παραδώσω τὸ αἰσχός μου
εἰς τὰς περιφρονήσεις σας; Θέλουν νὰ
τὸν φονεύσουν, σὰς λέγω. Πρέπει λοι-
πὸν νὰ τὸν ἀφήσω νὰ ἀποθάνῃ διὰ νὰ
μὴ ἐρυθριάτε πλέον δι' ἐμέ;

Προφέρουσα τὰς τελευταίας ταῦτας
λέξεις ἡ Δουκία ἐκλονίσθη καὶ ἐκλείσει
τοὺς ὀφθαλμούς, ἐνῶ θανάσιμος ὠχρό-
της ἀντικατέστησεν ἐπὶ τοῦ προσώπου
της τὴν ζωηρὰν ἐρυθρότητα μετὰ τὴν ὁ-
ποίαν ὁ πυρετὸς τὸ εἶχε χρωματίσει. Ἡ
ὑπερφυσικὴ ἐνεργητικότης ἣτις μέχρι
τότε τὴν εἶχεν ὑποστηρίξει, εἶχεν ἐξα-
λειφθῆ αἰφνιδίως ὡς σβέννυται ὑπὸ βί-
αιον φύσημα ἢ φλόξ τῆς λυχνίας. Ὁ
ιατρὸς Μαλλὲ ὅστις παρηκολούθει μετ'
ἐπαγρυπνητικῆς ἀγωνίας τὰ ἐλάχιστα
κινήματα τῆς νεαρᾶς γυναικός, ὥρμησε
πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγ-
κάλας του καθ' ἣν στιγμὴν ἐπιπτε. Πολλοὶ
ἄνθρωποι προσέδραμον διὰ νὰ τὸν
βοηθήσωσι, καὶ ἡ Δουκία μετεφέρθη ἀ-

μέσως εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν μαρτύρων
ἔμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ τινα χρόνον, ἄπνους,
ἀλλὰ τὴν λειποθυμίαν ἐκείνην διεδέχθη-
σαν μετ' ὀλίγον σπασμοὶ τρομερώτεροι
ὄλων τῶν νευρικῶν κρίσεων τὰς ὁποίας
εἶχεν ὑποστῆ μέχρι τότε.

— Διακόπτεται ἐπὶ ἡμίσειαν ὧραν ἡ
συνεδρίασις, εἶπεν ὁ πρόεδρος μὴ ἐλπί-
ζων νὰ ἐπιτύχῃ ἀμέσως τὴν σιωπὴν καὶ
τὴν προσοχὴν.

Αἱ λέξεις αὗται ἐξαπέλυσαν τὴν θύελ-
λαν, καὶ τὸ ἀκροατήριον ἀμέσως ἔλα-
βεν ὄψιν θαλάσσης τεθλωμένης. Ἐκα-
τὸν συνδιαλέξεις ἐξίσου θορυβώδεις συ-
νεδέθησαν συγχρόνως. Ἡ διαγωγή τῆς
κυρίας Γορσὰξ ἐγένετο ἀνεξάντλητον
θέμα σχολίων καὶ συζητήσεων. Οἱ μὲν
τὴν εὕρισκον παράφρονα, ἄλλοι τρομα-
κτικῆν, τινὲς δὲ ἐξαισίαν. Ἐν γένει οἱ
γέροντες εἶχον τὴν πρώτην γνώμην, αἱ
γυναῖκες τὴν δευτέραν, οἱ νεανίαι τὴν
τρίτην.

— Πόσον εὐτυχῆς εἶναι αὐτὸς ὁ Δω-
βιάν! ἀνέκραξεν εἰς ἐκ τῶν τελευταίων
πλήρης συγκινήσεως.

— Εὐτυχῆς! διότι κάθηται εἰς τὸ
σκαμνίον τῶν κακούργων! εἶπε μειδιῶν
σαρδωνικῶς ἄνθρωπός τις ὠρίμου ἡ-
λικίας.

— Ἐ! καὶ τί βλάπτει! ὑπάρχει ἐ-
ξευτελισμὸς τὸν ὁποῖον νὰ μὴ ἐξαλείφῃ,
λύπη τὴν ὁποίαν νὰ μὴ παραμυθῆ ἢ εὐ-
δαιμονία ὅτι ἐμπνέει τοιοῦτο πάθος; Μὲ
ὄλην τὴν ἀτιμίαν του, καὶ αὐτὸ τὸ σκα-
μνίον καθίσταται θρόνος δι' ἐκείνον ὅστις
βασιλεύει ἐπὶ τοσοῦτον εὐγενούς καρ-
δίας. Ὡ! ἄς ἀγαπάται τις τοιουτοτρό-
πως καὶ ἄς ἀποθάνῃ!

Τὸ ἐκστατικὸν βλέμμα τοῦ νεανίου
ἀπεύθυνε τὴν αἰσθηματικὴν ταύτην ἀ-
ναφώνησιν πρὸς εὐειδῆ τινα ξανθὴν οὐ
μακρὰν καθημένην, τῆς ὁποίας ἡ ἐρωτο-
τροπία τὸν ἐκράτει πρὸ ἕξ μηνῶν ἐπὶ
τοῦ σκαμνίου περιμένοντα τὸν θρόνον.

— Νὰ ἀγαπάται τις εἶναι εὐχάρι-
στον βεβαίως, ἐπανέλαβεν ὁ θετικὸς
ἄνθρωπος· ἀλλὰ νὰ ἀποθάνῃ!... ἐπὶ
τοῦ ἰκριώματος!... δὲν σὰς τὸ εὐχομαι.

Εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῆς συνεδριά-

σεως, ὁ πρόεδρος ἐκήρυξεν ὅτι ἡ σοβαρωτάτη κατάστασις τῆς κυρίας Γορσαῆς ἀπῆτησε νὰ τὴν μεταφέρωσιν εἰς τὸ οὐκηνά της καὶ ὅτι ἀπέκειτο εἰς τὴν κατηγορίαν καθὼς καὶ εἰς τὴν ὑπεράσπισιν νὰ διερμηνεύσωσι τὴν κατάθεσίν της κατὰ τὸ ἴδιον ἐκάστη συμφέρον, καὶ εἰς τοὺς ἐνόρκους νὰ ἐκτιμήσωσιν αὐτῆς τὴν ἀξίαν.

— Ἐξηγλήθη ὁ κατάλογος τῶν μαρτύρων, εἶπεν ἀκολούθως· ἔχει τὸν λόγον ὁ κύριος εἰσαγγελεὺς.

Εἰς τὰς νομοθετικὰς καὶ δικαστικὰς συζητήσεις, τὰ περιστατικὰ τὰ ἀναφυόμενα διὰ τρόπον ἐντελῶς ἀπροόπτου καθίστανται σκόπελοι ὅπου ναυαγοῦσιν οἱ κοινοὶ ἀγορηταὶ τῶν ὁποίων ἡ διάνοια θολοῦται ἅμα καταληφθῆ ἀπροσδοκῆτως· τοὺς σκοπέλους ὅμως τούτους ὑπερπηδῶσιν οἱ ῥήτορες κύριοι τοῦ πνεύματός των καθὼς καὶ τῶν λόγων των. Ὁ εἰσαγγελεὺς, γέννημα τοῦ Βορδῶ, κατεῖχεν, ὡς καὶ πλείστοι τῶν συμπατριωτῶν του, τὴν αὐτοσχεδιαστικὴν εὐχέρειαν ἣτις συγχέει ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ πράξει τὴν σκέψιν μετὰ τῆς ἐκφράσεως. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, χωρὶς νὰ φανῆ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀμνηχανῶν διὰ συμβεβηκὸς ὅπερ ἐφαίνετο δυνάμενον νὰ μεταβάλῃ τὴν ὕψιν τῆς δίκης, ἀνέπτυξε τὴν κατηγορίαν οἷαν τὴν εἶχε προετοιμάσει ἐν τῇ σιωπῇ τοῦ σπουδαστηρίου του. Μὲ τὴν ἀκάματον ὑπομονὴν τοῦ μύρμηκος σπόρου πρὸς σπόρον, κόκκον πρὸς κόκκον, συνεσώρευσε ἐπὶ τοῦ Δωβιᾶν ὄρος ὀλόκληρον ὑπὸ τὸ ὅποιον θὰ ἐκάμπτετο ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἡρακλέους. Ἐπειτα ὅταν τὸ ἔργον τῷ ἐφάνῃ ἀρκούντως βαρὺ, ἐπαχθὲς καὶ ἀκλόνητον, προσέθηκεν αἴφνης τὴν κατάθεσιν τῆς κυρίας Γορσαῆς, ὄγκον τρομερὸν ἐν τῇ χειρὶ του καὶ κορωνίδα ἀπροσδόκητον.

— Ἐν παραφορᾷ ἀπελπισίας, ἀνέκραξε μετὰ παθητικῆς φωνῆς, σεβάσμιος γέρον, σύζυγος σκληρῶς ἀπατηθεὶς σᾶς εἶπεν ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι παράφρων! Εὐγενὲς καὶ θλιβερὸν ψεῦδος, τὸ ὅποιον δὲν ἔχω τὸ θάρρος νὰ κατα-

κρίνω· ἀλλ' εἶναι ψεῦδος ἐν τούτοις! Ὅχι, κύριοι, ἡ γυνὴ αὕτη δὲν εἶναι παράφρων· σᾶς τὸ ἐμαρτύρησεν ὁ ἰατρός της. Ἡ γυνὴ αὕτη δὲν εἶναι παράφρων, ἐκτὸς ἐὰν καλεῖτε παραφροσύνην τὴν μανιώδη παραφορὰν μοιχικοῦ πάθους, ὅπερ, μὲ βλέμμα αἰθαδὲς καὶ κεφαλὴν γαῦρον, ἦλθε νὰ ἀποκαλυφθῆ εἰς τὸν βωμὸν τῆς δικαιοσύνης ὅπως διαδραματίσῃ τὴν λυπηρὰν σκηνὴν ἐκ τῆς ὁποίας ὅλαι αἱ καρδίαι κατέχονται εἰσέτι ἐπαδύνως. Καταπατοῦσα πᾶσαν συστολήν, πᾶσαν αἰδῶν, ἡ κυρία Γορσαῆς ἐνόμισεν ὅτι σώζει ἐκείνον τὸν ὅποιον τολμᾷ νὰ ὀνομάσῃ ἐραστὴν της. Δυστυχῆς γυνὴ ἣτις δὲν εἶδεν ὅτι ἡ ἀτιμία της μακρὰν τοῦ νὰ ἦναι δικαιολόγησις προσέθετε μάλιστα εἰς τὴν κατηγορίαν μίαν ἔτι ἀπόδειξιν, τὴν μᾶλλον ὄλων ἴσως κεραινοβόλον! Τί ἀποδεικνύει τρόντι ἡ μαρτυρία αὕτη; Ὅτι πρὶν φέρῃ τὸν φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κ. Γορσαῆς, ὁ κατηγορούμενος ἤρξατο διὰ τῆς μοιχείας, προλαλαίνων οὕτω τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν πρὸς ἄλλο ἔγκλημα. Καὶ τοῦτο συμβαίνει σχεδὸν πάντοτε. Nemo repente turpissimus. Καὶ πῶς λοιπόν! τὸ ἐπαίσχυντον αὐτὸ ἔργον ὅπερ διεδραματίσθη ἐν πλήρει ἡμέρᾳ ἡξίου νὰ ἐξαλείψῃ τὸ χυθεὲν αἷμα! Ὅχι, κύριοι, τὸ αἷμα ὑπάρχει ὑπὸ τὸν πηλὸν, καὶ οὐδὲν ἠθέλε σᾶς ἐμποδίσαι νὰ ἀκολουθήσετε τὸ ἔχνος του, ἀπὸ τοῦ θύματος μέχρι τοῦ δολοφόνου.

Ὁ εἰσαγγελεὺς ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τοῦ ἰδίου τόνου ἐνόμων τὴν εὐφράδειαν τῆς ὀμιλίας μὲ τὴν ἐκφραστικότητά των χειρονομιῶν καὶ κατάρθρωσε νὰ καταστήσῃ τὴν ἐνοχὴν τοῦ κατηγορουμένου εἰδὸς τι ἄστρου φωτεινοῦ τοῦ ὁποίου τὴν ὑπαρξίν τυφλὸς μόνον θὰ ἤρνετο. Εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου, καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρθουρος ἐπέισθη ὅτι ἠθέλησε νὰ δολοφονήσῃ τὸν Κ. Γορσαῆς, ὅχι μόνον διὰ νὰ κλέψῃ τὰ χρήματά του, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ νυμφευθῆ τὴν μοιχαλίδα γυναῖκα ἣτις διὰ τῆς χηρείας καθίστατο πολὺ ἐπιθυμητὴ εἰς ἄνθρωπον κατεστραμμένον ὑπὸ τοῦ χαρτοπαιγνίου. Ἡ εὐγλωττος

ἐκείνη ὀμίλια παρήγαγεν ἐπὶ τῆς ὀμηγύρεως νικηφόρον καὶ ἀποφασιστικὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ὁ συνήγορος τοῦ Δωβιᾶν προσεπάθησε νὰ καταστρέψῃ, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς. Ματαίως ἐπεκαλέσθη ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τὴν ὁμολογίαν τῆς Δουκίας, ἣτις ἐξήγει τοσοῦτον φυσικῶς τὰς περιστάσεις τὰς ὁποίας ἡ κατηγορία μετεποίει εἰς ἐπιβαρυντικὰς κατηγορίας· ματαίως προσεπάθησε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ κατάθεσις τοῦ Κ. Γορσαῶς ἦτο συκοφαντία ἐμπνευσθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐκδικήσεως. Ἐν τῇ ἔτι μᾶλλον κεραυνοβόλῳ ἀνταπαντήσει του ὁ εἰσαγγελεὺς κατέρριψεν ἐκ βάθρων καὶ ἀνεπανορθώτως ὄλον τὸ σύστημα τῆς ὑπερασπίσεως.

Οἱ ἔνορκοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύο μόνον ἦσαν ἄγαμοι, εὐρίσκοντες ἐν τῷ κατηγορουμένῳ γυναικοπλάνου ἐγένοντο αὐστηρότεροι. Κατ' αὐτοὺς, τὸ συζυγικὸν ἔγκλημα ἦτο ἔγκλημα μεγαλείτερον, ἀντὶ νὰ ἦναι ἐλαφρυντικὴ περίπτωσις. Μετὰ μακρὰν καὶ σοβαρὰν διάσκεψιν, ἀπεφάνθησαν ἐννέα κατὰ τριῶν, ὅτι ὁ Ἄρθουρος Δωβιᾶν ἦτο ἔνοχος ἀποπειρας φόνου ἐκ προμελέτης, συνοδευθείσης μετ' ἀποπειρας κλοπῆς. Ὁ Καληχέρης, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ εἰσαγγελία παρητήθη τῆς κατηγορίας, ἀπελύθη παμφηφεί.

Μολοῦντι εἶχεν ἐπέλθει ἡ νύξ, σχεδὸν ὄλον τὸ ἀκροατήριον εἶχε μείνει εἰς τὰς θέσεις του διὰ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν λύσιν τοῦ δράματος· οἱ κατηγορούμενοι, τοὺς ὁποίους εἶχον ἐξαγάγει τῆς αἰθούσης καθ' ὃν χρόνον ὁ προϊστάμενος τῶν ἐνόρκων ἀνεγίνωσκε τὴν ἐτυμηγορίαν, εἰσήχθησαν πάλιν μετ' ὀλίγον καὶ ἤκουσαν μετὰ σιωπηλῆς ἀπαθείας τὴν διπλὴν ἀπόφασιν τὴν ἀπαγγελθεῖσαν ὑπὸ τοῦ προέδρου. Ὁ κακοῦργος δὲν ἐπέδειξε τὴν χαρὰν του εἰμὴ διὰ γυρλλισμοῦ προξενηθέντος ὑπὸ τῆς ἀπληστίας μεθ' ἧς ἐπανελάμβανε τὴν τακτικὴν ἀναπνοὴν του.

—Εὐχαρίστως θὰ πῶ ἐν ποτήριον ὕδατος, καὶ μάλιστα οἶνου, εἶπεν εἰς τὸν πρὸς τὰ δεξιὰ ἰστάμενον χωροφύλακα.

Ὁ Ἄρθουρος ἐδέχθη μὲ ὕφος σταθερὸν τὴν ἐτυμηγορίαν τῶν ἐνόρκων, ἀλλ' ὅταν ὁ πρόεδρος ἀνέγνωσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου τὴν καταδικάζουσαν αὐτὸν εἰς εἰκοσαετῆ κατηναγκασμένα ἔργα, ἀφῆκε τὴν κεφαλὴν νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τινα χρόνον ἀκίνητος.

—Ἀλφόνσε, εἶπε τέλος μετὰ βραχείας φωνῆς εἰς τὸν ἀπέναντι αὐτοῦ καθήμενον ὑπερασπιστὴν του, ἔπραξες ὅ,τι ἠδυνήθης δι' ἐμὲ, καὶ σὲ εὐχαριστῶ· ἀλλ' ἦλθεν ἡ στιγμή, ἐνθυμήθητι τὴν ὑπόσχασίν σου.

—Δὲν εἶναι καταδίκη εἰς θάνατον! ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς δικηγόρος τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον ἦτο κεκαλυμμένον διὰ θανασίμου ὠχρότητος.

—Εἶναι ἀπόφασις χιλίων θανάτων, ἐπανελάβεν ὁ καταδικασθεὶς μεθ' ὀρμῆς· θέλεις λοιπὸν νὰ ὑπάγω εἰς τὰς γαλέρας; σοὶ λέγω, ἐνθυμήθητι τὸν ὄρκου σου. Δὲν ἠδυνήθης νὰ μοῦ σώσης τὴν ζωὴν, σώσον μοι τὴν τιμὴν.

Ἐκυψε περισσότερον πρὸς τὸν φίλου του· αἱ χεῖρες των σπννητήθησαν καὶ ἀντήλλαξαν περίπτυσιν μακρὰν καὶ μυστηριώδη. Ὁ Ἄρθουρος ἀνορθούμενος εἶδεν αἴφνης προκίπτουσαν ἐκ μέσου τοῦ πλήθους ἰσχυρὴν καὶ ἀπαισίαν μορφὴν τῆς ὁποίας οἱ ἄπληστοι ὀφθαλμοὶ προσηλώθησαν ἐπὶ τῶν ἰδικῶν του μετ' ἐκφράσεως ἀγρίου θριάμβου. Ὁ κατάδικος ἀπεκρίθη εἰς τὴν λύσσαν τοῦ βλέμματος ἐκείνου διὰ τοῦ ἀταράχου καὶ περιφρονητικοῦ μειδιάματος ἀνθρώπου μὴ καταβαλλομένου ὑπὸ τοῦ πεπρωμένου.

—Κύριε Γορσαῶς, εἶπε μετὰ φωνῆς σταθερᾶς, ἰδέτε με καλῶς διὰ νὰ μὲ ἐνθυμηθῆτε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου σας.

Εἰπὼν τὰς λέξεις ταύτας ὁ Ἄρθουρος ἐσήριξε τὴν αἰχμὴν τοῦ ἐγχειριδίου ὅπερ τῷ εἶχεν ἐγχειρίσει ὁ φίλος του ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ διὰ χειρὸς ἀσφαλούς ἐβύθισεν αὐτὸ εἰς τὴν καρδίαν του. Ἐμεινεν ὀρθοισμίαν στιγμήν ἀκόμη, μὲ ὀφθαλμοὺς ὑπερμέτρως ἀνοικτοὺς καὶ προση-

λωμένους ἐπὶ τοῦ γέροντος ἐφ' οὗ ἡ πέν-
θιμος ἐκείνη γοητεία ἐνέπνευσε ἀκού-
σιον τρόμον, ἔπειτα ἔπασεν αἰφνιδίως
ὡς δένδρον κοπὲν διὰ πελέκεως.

Κραυγὴ φρίκης ὑψώθη πανταχόθεν.

— Νεκρὸς! ἀνέκραξεν ὁ ἰατρὸς Μαλ-
λὲ ὅστις ὤρμησεν ἐκ τῶν πρώτων πρὸς
ἐκεῖνον ὅστις ἦτο ἤδη πτώμα· αὐτὴ
παράφρων, καὶ αὐτὸς νεκρὸς! Θεέ μου,
ἔστω ἡ δικαιοσύνη σου πλείοτερον οἰκτίρ-
μων πρὸς αὐτοὺς ἢ ἡ δικαιοσύνη τῶν
ἀνθρώπων!

— Ὅλωσ' διόλου νεκρὸς! εἶπε καὶ ὁ
Καληχέρης κλίνων πρὸς τὸν νεανίαν
πρὸ τῶν ποδῶν του ἐξήπλωμένον. — Τί
διάβολο! νὰ σκοτωθῇ διότι τὸν κατεδί-
κασαν εἰς εἰκοσι χρόνων κάτεργα! εἶδες
ἐκεῖ ἀνοησία!

Θ'.

Μετὰ τρεῖς μῆνας, μελαγχολικὴν
τινα ἐσπέραν τοῦ χειμῶνος, ὁ ἰατρὸς
Μαλλὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ.
Γορσᾶς, ὅπου ἀπὸ τῆς ἐκ Βορδῶ ἐπι-
στροφῆς των ἤρχετο καθ' ἐκάστην χω-
ρὶς νὰ ζητήσῃ τὸν γέροντα, ἀνέβη ἀπ'
εὐθείας εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Λουκίας,
τῆς ὁποίας ἡ λυπηρὰ κατάστασις ἀπή-
τει τὰς ἐπιμόνους φροντίδας τὰς ὁποίας
τῇ ἐπεδαψίλευεν ὁ ἰατρὸς μετ' ἀναλλοι-
ώτου ἀφοσιώσεως. Ἦνοιξεν ἡσύχως τὴν
θύραν τοῦ κοιτῶνος, καὶ ἐπλησίασεν εἰς
τὴν κλίνην τῆς νεαρᾶς γυναίκος, ἣτις
ἐφαίνετο κοιμωμένη ὑπνῶν ληθαργώδη.
Χωρὶς νὰ τὴν ἐξυπνίσῃ ἔλαβε τὸν βρα-
χιονά της διὰ νὰ ἐξετάσῃ, τὸν παλμὸν
τῆς ἀρτηρίας, ἔπειτα, δι' ἀνησύχου χει-
ρὸς, ἔψαυσε τὸ μέτωπόν της τὸ ὅποιον
εὔρε φλογερὸν ὡς τὸν ἀλάβαστρον λυ-
χίας νυχθημερὸν καιούσης.

— Ὁ πυρετὸς διπλασιάζεται καὶ ὁ
ἐγκέφαλος σκοτεινοῦται ἐπὶ μᾶλλον καὶ
μᾶλλον, εἶπε ταπεινῶν τὴν κεφαλὴν μὲ
ὑφὸς περίφροντι.

Ὁ ἰατρὸς παρετήρησεν ἐπὶ τινα χρό-
νον μετ' ὀδυνηρᾶς συμπαθείας τὴν πά-
σχουσαν γυναῖκα ἣς ἠλπίζεν ἀκόμη νὰ
σώσῃ τὴν ζωὴν ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ λογικόν.

— Εἶμαι βέβαιοι ὅτι καὶ συνέβη
ἀπὸ τῆς χθὲς, εἶπεν ἀκολούθως μὲ χα-
μηλὴν φωνὴν πρὸς γυναῖκά τινα ὠρίμου
ἡλικίας καὶ κατασκευῆς ἀνδρικήs ἥτις
ἴστατο ὀρθία πρὸς τῆς θερμάστρας καὶ
ἐφαίνετο περιμένουσα τὰς διαταγὰς
τοῦ ἱατροῦ.

— Πολλοὺς ἀσθενεῖς ἐνοσηλεύσα, ἀπε-
κρίθη ἡ νοσοκόμος ὑψούσα τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν· ἀλλὰ ποτὲ δὲν
εἶδα ὅ,τι συμβαίνει ἐδῶ. Πρῶτον, τὴν
νύκτα ταύτην, ἡ κυρία ἠγέρθη κοιμισμέ-
νη, ὅπως τοῦτο τῆς συμβαίνει συχνάκις·
ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἠθέλησε νὰ
ρίφθῃ ἀπὸ τὸ παράθυρον. Εἶχεν ἤδη
τὸ ἥμισυ τοῦ σώματος ἀπὸ τὸ ἄλλο μέ-
ρος τοῦ ἐξώστου, ὅταν ἐπρόφθασα νὰ
τὴν κρατήσω.

— Ἐκοιμᾶσο λοιπόν; εἶπεν ὁ Κ.
Μαλλὲ μετ' ὀργίλης φωνῆς.

— Ὅταν παραπολὺ κουρασθῶ....
δὲν εἶμαι ἀπὸ σίδηρο... Εἶναι εὐτύχη-
μα ὅτι ἔχω δυνατὸν χέρι, ἀλλῶς τὴν
ὄραν ταύτην ἡ δυστυχῆς αὐτὴ κυρία δὲν
θὰ εἶχε πλέον ἀνάγκην ἱατροῦ. Ἄλλ'
αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε· σήμερον εἶναι
ποῦ συνέβη μία ὠραία ἱστορία.

— Μήπως εἰσῆλθεν ἐδῶ ὁ Κ. Γορ-
σᾶς; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ ἰατρὸς.

— Ὅπως τὸ λέγετε. Ἀμέσως ἡ κύ-
ρια κατελήφθη ἀπὸ σπασμοὺς οἱ ὅποιοι
διήρκεσαν περισσότερον ἀπὸ δύο ὥρας·
ἔπρεπε νὰ ἤμεθα τέσσαρες διὰ νὰ τὴν
κρατήσωμεν· μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας
τὸ κατώρθωσα. Ὅταν ἀπέβαλε πλεον
τὰς δυνάμεις της, ἀπεκοιμήθη ἐξαντλη-
θεῖσα· ἀλλὰ φρονῶ ὅτι αὐτὸς ὁ ὕπνος
τίποτε καλὸν δὲν ἀναγγέλλει.

Ἡ διήγησις τῆς νοσοκόμου διεκόπη
ὑπὸ ἀσθενοῦς κρότου ὃν ἐπροξένησεν ἡ
θύρα ἡμιανοιγομένη. Ὁ ἰατρὸς ἔστρε-
ψεν ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδε
τὸν Κ. Γορσᾶς ἰστάμενον ἐπὶ τοῦ κα-
τωφλίου. Ὁρμήσας πρὸς αὐτὸν, τὸν ἀ-
πώθησεν εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον.

— Δὲν θὰ εἰσέλθετε! τῷ εἶπε μετὰ
τόνου φωνῆς ἐπιτακτικοῦ· τὴν πρωΐαν
ταύτην, ὠφελήθητε ἐκ τῆς ἀπουσίας
μου· ἀλλὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν, πρέπει

νά μὲ ὑπακούσετε. Τί θέλετε νὰ πράξετε; Θέλετε νὰ τὴν ἀποτελειώσετε;

— Κοιμᾶται, ἀπεκρίθη ὁ γέρον μετὰ φωνῆς εὐπειθοῦς. Σᾶς ἰκετεύω, ἰατρέ, ἀφήσατέ με νὰ εἰσέλθω. Τί φοβεῖσθε; Κοιμᾶται· δὲν θὰ μὲ ἰδῆ.

— Ἄγνοεῖτε τὴν παράδοξον ἐκείνην φωτεινότητα τοῦ ὕπνου τῆς; Καὶ κοιμωμένη θὰ ἐμάντευεν ὅτι εὕρισκεσθε πλησίον τῆς.

— Ἄς τὴν ἴδω μίαν μόνην στιγμήν, ἐπανέλαβεν ὁ Κ. Γορσᾶξ. Σήμερον τὸ πρῶτ', μόλις τὴν εἶδον, καὶ παρήλθε τόσος καιρὸς ὅπου μὲ κρατεῖτε μακρὰν τῆς! Κατεδικάσθη λοιπὸν νὰ μὴ τὴν ἴδω πλέον!

— Ἡ παρουσίασας θὰ τὴν ἐφόνηεν, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός· ἐφ' ὅσον εἶμαι ἰατρός τῆς θὰ ἀνθίσταμαι εἰς συνέντευξιν ἄνευ αἰτίας καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο θανάσιμον. Φεισθῆτε αὐτῆς λοιπὸν, πρὸς Θεοῦ! Δὲν σᾶς ἀρκεῖ τὸ αἷμα τοῦ Ἀρθούρου Δωβιάν; Θέλετε ἀκόμη καὶ τὸ τῆς δυστυχοῦς ταύτης γυναικός;

Ὁ γέρον ἐκλινε τὴν κεφαλὴν μὲ ὕψος ζοφερόν, καὶ ἔμεινε ἐπὶ τινα λεπτὰ σιωπηλός. Ἐγείρων τέλος ἐπὶ τοῦ Κ. Μαλλὲ βλέμμα πλήρες στυγνῆς ἀπελπισίας.

— Ἐὰν, ὅπως τὴν σώσω, ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀποθάνω ἐγὼ ὁ ἴδιος, θὰ τὸ ἔπραττον σήμερον, τῷ εἶπε μετὰ τρεμύσεως φωνῆς. Τί πράττω ἐν τῷ κόσμῳ, ἔλεεινὸς γέρον, ἀντικείμενον φρίκης καὶ τρόμου, ἄνευ οἰκογενείας, ἄνευ φίλων, ἄνευ τέκνων; Αὐτὴ ἦτο τὸ πᾶν δι' ἐμέ· ἦτο ἡ χαρὰ μου, ἡ εὐδαιμονία μου, ὁ θησαυρός μου. Διατὶ νὰ μὴ ἦτο κόρη μου! Ἴσως τότε θὰ μὲ ἠγάπα!

— Τί χρησιμεῖν ἡ λύπη ὅταν τὸ κακὸν ἦναι ἀθεράπευτον;

— Ἀθεράπευτον! Γνωρίζω μίαν θεραπεῖαν, ἀλλ' αὕτη ἀπαιτεῖ δραστηριότητα τῆς ὁποίας στεροῦμαι, διότι τὸ γῆρας ἐκνευροῖ τὴν ψυχὴν, καὶ δὲν ἀφίνει εἰς αὐτὴν ἄλλην δύναμιν εἰμὴ ὅσην ὅπως πάσχη. Θὰ μὲ πιστεῦσετε, ἰατρέ; Οὐδέποτε ὑπῆρξα ἀνανδρος, καὶ ἐν τούτοις δὲν τολμῶ νὰ αὐτοκτονήσω. Μὴ

νομίσετε δὲ ὅτι μὲ ἀποτρέπει ἡ θρησκεία, ὄχι· μὲ κρατεῖ ὁ φόβος. Ἐπιθυμῶ τὴν αὐτοκτονίαν καὶ δὲν ἔχω τὸ θάρρος νὰ τὴν ἐκτελέσω. Ἐκεῖνος ὅμως εἶχε! Νέος καὶ ἀγαπώμενος, ἠδυνήθη νὰ ἀποθάνῃ· ἐνῶ ἐγὼ, τόσον ἐγγὺς τοῦ τάφου ὥστε δὲν ἔχω εἰμὴ νὰ ἐγειρῶ τὸν λίθον διὰ νὰ καταβῶ, διστάζω καὶ τρέμω. Ἀδυναμία καὶ ἀνανδρία, ἰδοὺ οἱ τελευταῖοι σύντροφοι τοῦ ἀνθρώπου!

Ὁ Κ. Γορσᾶξ ἐφάνη λησμονήσας τὴν παρουσίαν τοῦ ἰατροῦ καὶ κατέβη πάλιν εἰς τὰ δωμάτια του μετὰ βήματος βραδέος καὶ ἐπιπόνου· διήλθεν ἐκεῖ τὸ ἐπιλοιπὸν τῆς ἐσπέρας, ἀκίνητος ἐν τῇ καθέδρῳ, τὴν κεφαλὴν ἔχων κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ στήθους, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενεῖς, καὶ καταλαμβανόμενος ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς ἀνεξαντλήτου μελαγχολίας ὑφ' ἧς ἐφαρμακεύετο ἡ καρδία του ἀπὸ πολλῶν μηνῶν. Τὴν ἐνδεκάτην ὥραν, εἰσελθόντος τοῦ ὑπρέτου του εἰς τὸ δωμάτιον, ἠγέρθη καὶ ἀφῆκε νὰ τὸν ἐκδύσσει μετὰ μηχανικῆς εὐπειθείας· ἔπειτα, ἀφοῦ ἔπινε ναρκωτικὸν τι κατεκλίθη.

Βαθυτάτη σιωπὴ ἐπεκράτει εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν· πρὸ πολλῆς ὥρας οἱ ὑπρέται εἶχον ἀποχωρήσει εἰς τὰ δωμάτια των. Ὁ ληθαργικὸς ὕπνος τῆς Δουκίας διήρκει πάντοτε, καὶ μὲ ὅλου τὸ συμβᾶν τῆς προηγουμένης νυκτός, ἡ νοσοκόμος, κατὰ τὴν συνθήειάν τῆς, εἶχεν ἀποναρκωθῆ ἐν τῇ καθέδρῳ τῆς· ὁ Κ. Γορσᾶξ ἀπεκοιμήθη τέλος. Αἴφνης ὁ γέρον ἀφύπνισθη ὑπὸ τοῦ κρότου ὃν ἐπροξένησεν ἀνοιγόμενον τὸ παραθυρόφυλλον. Ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως καὶ τρόμου εὐρείαν ἀργυρὰν λωρίδα τὴν ὁποίαν διὰ τῆς ὀπῆς διέχεεν ἡ σελήνη ἐπὶ τοῦ τάπητος. Ἡ ἀκτὶς ἐκείνη ἐξηφανίσθη πρὸς στιγμήν ὑπὸ σώματος ἀνθρώπου ὀρμήσαντος ἐν τῷ δωματίῳ καὶ βαδίσαντος κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν κλίνην διὰ βήματος ταχείος καὶ ἀθορύβου, ὡς τῆς τίγριδος. Ὁ Κ. Γορσᾶξ προσεπάθησε νὰ ἀνεγερθῆ, ἀλλὰ πρὶν δυνηθῆ νὰ ἐκφέρῃ κραυγὴν ἢ νὰ δράξῃ τὸ σχοινοῦν τοῦ κωδωνίσκου, προσεβλήθη καὶ ἀνετράπη ὑπὸ τοῦ κα-

κούργου ὅστις διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τῷ ἔθλιψε τὸν λάρυγκα διὰ δὲ τῆς ἄλλης ἔλαβε μακρὸν μαχαίριον ὅπερ ἐκράτει γυμνὸν μεταξὺ τῶν ὀδόντων του.

— Ἐλεος . . . Καληχέρη . . . ἐψιθύρισεν ὁ γέρον ὅστις εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης ἀνεγνώρισε τὸν φονέα.

— Μήτε λέξιν, ἢ κτυπῶ, ἀπεκρίθη ὁ κακούργος. Ἀκούσατε· θὰ σηκωθῆτε, θὰ ἀνοίξετε τὸ ἐρμάριον καὶ θὰ μοῦ δώσετε τὰ χρήματα. Ἐὰν δὲν εἶπῆτε τίποτε, δὲν θὰ σᾶς κακοποιήσω· ἐὰν ἀποπειραθῆτε νὰ εἶπῆτε μίαν λέξιν, σᾶς σφάζω ὡς ὀρνίθιον. Μὲ ἐννοεῖτε;

Ἀπολιθωμένοι ὑπὸ τοῦ τρόμου ὁ Κ. Γορσᾶζ ἔκαμε σημεῖον ἐπιβεβαιωτικὸν ἠγέρθη ἀκολουθῶς βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Καληχέρη, ὅςτις ἐκ προφυλάξεως εἶχε δράξει τὸν βραχίονά του, ἔλαβε κλειδίον τι ἐκ τοῦ θυλακίου τοῦ ἐπενδύτου του, ἤνοιξε τὸ συρτάριον, καὶ ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ μυστικοῦ κοιλώματος τὸ πλήρες χρυσοῦ κιβώτιον ὅπερ ἐπὶ πέντε ἡδὴ μῆνας ὁ κακούργος δὲν ἔπαυε νὰ συλλογίζεται νύκτα καὶ ἡμέραν.

— Αὐτὰ εἶναι ὅλα; εἶπεν οὗτος ἀπλήστως παρατηρῶν τὴν βοράν του;

— Αὐτὰ εἶναι ὅσα ἔχω εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἀπεκρίθη ὁ Κ. Γορσᾶζ διὰ φωνῆς μόλις ἀκουομένης· ἀλλ' ἔχω καὶ ἄλλα χρήματα εἰς τὸ συρτάριον τῆς βιβλιοθήκης μου. Πρέπει νὰ τὰ φέρω;

— Εὐχαριστῶ· θὰ καλέσετε τοὺς ὑπηρέτας σας καὶ θὰ συλληφθῶ. Ἡ πολλὴ ὄρεξις βλάπτει. Εὐχαριστοῦμαι μὲ αὐτοὺς τοὺς κυλίνδρους.

— Πάρετέ τους, σᾶς τοὺς δίδω καὶ σᾶς ὀρκίζομαι ὅτι δὲν θὰ σᾶς καταγυεῖλω.

— Σᾶς γνωρίζω· πρὶν παρέλθῃ μιὰ ὥρα θὰ μὲ κυνηγοῦν καθὼς τὴν ἄλλην φοράν. Δὲν εἶμαι τόσο ζῶον.

Εἰπὼν τὰς λέξεις ταύτας ὁ κακούργος, διὰ κινήματος ταχείου καὶ ἀπροόπτου μετέβη ὀπισθεν τοῦ Κ. Γορσᾶζ, τὸν ἔσφιγγεν ἰσχυρῶς καὶ τῷ ἔκλεισε τὸ στόμα διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ἐνῶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἐβύθιζε τὸ μαχαίριόν του μετ' ἀνατομικῆς ἀκριβείας εἰς τὸ στῆθός του.

Προσβληθὴς εἰς τὴν καρδίαν, ὁ γέρον ἔδακε σπασμωδικῶς τοὺς δακτύλους τοῦ δολοφόνου, ἐξέφερε πεπνυγμένον ρόγγον καὶ ἐξέπνευσεν. Ὁ Καληχέρης τὸν ἐξήπλωσεν ἐπὶ τοῦ σανιδώματος ἀθορύβως καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι οὐδεμίαν ἀρτηρίαν ἔπαλλε πλέον. Βέβαιος τότε ὅτι οὐδέποτε θὰ κατηγγέλλετο ὑπὸ τοῦ θυματοῦς του, ἀνηγέρθη καὶ ἐβύθισε τὴν χεῖρά του εἰς τὸ κιβώτιον τὸ τεθειμένον ἐπὶ τοῦ γραφείου. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ κρότος θύρας ἀνοιγομένης διέχυσεν εἰς τὰς φλέβας του παγερὰν φρικίαν. Ἐστράφη περιδεῆς, καὶ εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης, τὸ μόνον ὅπερ ἐφώτιζε τὴν φουικὴν ἐκείνην σκηνὴν, εἶδεν, εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ δωματίου, μορφὴν λευκὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ πνεῦμα δεισιδαῖμον θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἀνεγνώριζε τὸ ἐκδικητικὸν φάντασμα τοῦ δολοφονηθέντος ἀνθρώπου. Ἡ ὄπτασις ἐκείνη ἐβάδισε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν κακούργον, ὅστις, ἐκ τοῦ τρόμου, ἀφῆκε νὰ πέσῃ συγχρόνως τὸ μαχαίριον καὶ οἱ κύλινδροι τῶν λουδοβικίων. Εἰ καὶ ἐκάμποντο τὰ γόνατά του, εὗρε ὅμως ἀρκοῦσαν δύναμιν διὰ νὰ φθάσῃ τὸ παράθυρον καὶ νὰ ἀναβῆ εἰς αὐτὸ μετ' ἀγῶνος ἀπληπισμένου. Διέσχισε δρομαίως τὸν κῆπον, ἀνεῤῥιχθήσῃ τὸν τοῖχον, καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ διὰ τῶν ἀγρῶν, φέρον εἰς τὰς χεῖράς του, ὡς τὴν πρώτην φοράν, αἷμα καὶ οὐδύλωσ χρυσοῦ.

Μετὰ δύο ὥρας, ἡ φύλαξ τῆς κυρίας Γορσᾶζ ἐξυπνήσασα τέλος εἶδεν ὅτι ἡ κλίνη τῆς νεαρᾶς γυναικὸς ἦτο κενή. Ὁλη ἔντρομος, ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ τὸ εὗρε κλειστὸν, ἀλλ' εἶδεν ὅτι ἡ θύρα ἦτο ἡμιανοικτή. Ἀνάψασα κηρίον, ἠκολούθησεν ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον μέχρι τοῦ ἰσογαίου τὰ ἴχνη τῆς ὑπνοβάτιδος, ἦτις, ἐν τῇ πορείᾳ της, δὲν εἶχεν ἐπανακλείσει οὐδεμίαν θύραν ἐξ ὧσων εἶχεν ἀνοίξει. Ἐφθασε τέλος εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ δωματίου τοῦ Κ. Γορσᾶζ καὶ ἐσταμάτησεν ἐκεῖ ἐκφέρονσα κραυγὴν φρίκης ἣτις ἀφύπνισε καὶ κατετρόμαξεν ὅλους τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ὁλοσχερῶς φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ νυ-

κερινοῦ φωτὸς ὅπερ ἐπλημῦρει ἐν μέ-
ρος τοῦ δωματίου, ἡ Λουκία, μὲ κόμην
λελυμένην καὶ ὀφθαλμοὺς κεκλεισμέ-
νους, ἐκάθητο πλησίον τοῦ πτώματος
τοῦ συζύγου της. Ἡ παιδαριώδης δια-
σκεδάσις εἰς ἣν ἐφαίνετο σπουδαίως
ἀσχολουμένη ἐμαρτύρει ὅτι ἐν τῷ ἐγ-
κεφάλῳ της αἱ ἰδιοτροπίαί τῆς παρα-
φροσύνης εἶχον ἐνωθῆ μετὰ τὰς τῆς ὑπνο-
βασίας. Ἐκράτει τὸ κιβωτίδιον ἐπὶ τῶν
γονάτων της, συνέτριβε τοὺς κυλίνδρους
τὸν ἓνα μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ διέσπει-
ρεν ἐπὶ τοῦ τάπητος τὰ χρυσᾶ νομί-
ματα τὰ ὅποια κατέτασσε συμμετρι-
κῶς. Τὸ ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ γέροντος
ρέυσαν αἷμα εἶχεν ἀναμιχθῆ μετὰ τὸ παι-
γνίδιον ἐκεῖνο, καὶ ἡ παράφρων ἔβαπτε
τοὺς δακτύλους της γελῶσα.

Ἡ Λουκία ἀποσπασθεῖσα ἐκ τοῦ ἀπαι-
σίου ἐκείνου θαλάμου, ἀφυπνίσθη καὶ
κατελήφθη ὑπὸ φρικωδῶν σπασμῶν,
διαρκούντων τῶν ὁποίων ἐσβέσθησαν καὶ
αἱ τελευταῖαι λάμψεις τοῦ λογικοῦ. Ἡ
σκηνὴ ἡ διαδραματισθεῖσα πρὸ πέντε
μηνῶν ἀνεωόθη ἔτι μᾶλλον τραγικὴ τὴν
φορὰν ταύτην. Ἡ δικαστικὴ ἀνάκρισις
παρεδέχθη ἀδιστακτῶς ὅτι ἐν στιγμῇ
ὑπνοβασίας, ἡ κυρία Γορσᾶς ἐδόλοφό-
νησε τὸν σύζυγόν της κατὰ τοῦ ὁποίου,
ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρθούρου Δωβιᾶν,
ἔτρεφεν ἀμελικτον μίσος· κατεδείχθη
ὁμοίως ὅτι κοιμωμένη δὲν ἔπραξεν ἄλλο
εἰμὴ νὰ ἐκτελέσῃ ἀπόπειραν πρὸ πολ-
λοῦ μελετηθεῖσαν. Μεταξὺ τῶν δικα-
στῶν πλείστοι ἀπεφάνθησαν ὅτι καὶ
αὐτὸς ὁ ὕπνος δὲν συνεχῶρει ἀρκούντως
τὸν φόνου, καὶ ὅτι ὑπῆρχον λόγοι διὰ
νὰ παραπεμφθῆ ἢ ὑπόθεσις ἐνώπιον τοῦ
κακουργιοδικείου· ἀλλ' ἡ παραφροσύνη
τῆς κατηγορουμένης ἀποδειχθεῖσα νομί-
μως ἀφήρεσε πᾶσαν πρόφασιν ἐγκλη-
ματικῆς δίκης. Ἀντὶνὰ κατακλεισθῆ εἰς
εἴρκτην, ἡ χήρα τοῦ γέροντος ἐτέθη εἰς
φρενοκομεῖον, τοῦθ' ὅπερ ἐφάνη εἰς πολ-
λοὺς πολὺ ἐπιεικῆς.

Τῷ 1838, μεταξὺ τῶν περιέργων τῶν
ἐπισκεπτομένων τὸ κατάστημα τοῦ Χά-
ρεντων, εὐρίσκετο πολίτης τις πεντηκον-
τούτης περίπου, δροσερὸς καὶ παχὺς,

κοσμίως ἐνδεδυμένος καὶ καλῶς ὑποδε-
δεμένος· ἐκράτει ἐκ τοῦ βραχίονος γυ-
ναῖκα φοροῦσαν ὄλως νέα ἐνδύματα, καὶ
ἐκ τοῦ δακτύλου τετραετὲς παιδίον τὸ
ὅποιον ἡ μητρικὴ ματαιότης εἶχεν ἐνδύ-
σει ἐπὶ τὸ στρατιωτικώτερον. Τὸ σύμ-
πλεγμα ἐκεῖνο, εἰκὼν τῆς ἀστυκῆς εὐ-
δαιμονίας, τελευταία ἀντανάκλασις τῶν
πατριαρχικῶν ἠθῶν, ἥτο ἐξ ἐκείνων ἄτινα
προκαλοῦσι τὸ μειδίαμα τοῦ καλλιτέ-
χου καὶ τὸν γλυκὺν ῥεμβασμὸν τοῦ
φιλοσόφου.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς συμπαθητικῆς ἐκει-
νης οἰκογενείας, ὅστις ἤγειρε τὸν υἱὸν
του εἰς τὰς ἀγάλας του διὰ νὰ ἰδῆ εὐκο-
λώτερον τὰς οἰκοτρόφους τοῦ καταστή-
ματος, ἐστάθη αἴφνης εἰς τὴν θεᾶν πα-
ράφρονος τινὸς, νέας εἰσέτι καὶ ὠραίας,
ἥτις, χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς αὐτὸν, διήλθε
ψιθυρίζουσα κλαυθμηρῶς τὸ ὄνομα τοῦ
Ἀρθούρου.

—Τί ἔχεις, κύριε Καληχέρη; ἠρώ-
τησε τὸν σύζυγόν της ἡ ἐστολισμένη
γυνὴ· εἶσαι ὠχρὸς σὰν τὸ πανί.

—Δὲν εἶναι τίποτε, πεινῶ, ἀπεκρίθη
ἐπανακτῶν τὴν ψυχραιμίαν του ὁ ἀρ-
χαῖος κατάδικος, καταστάς, χάρις εἰς
τὴν προῖκα τῆς κυρίας του, ἀρχηγὸς
ἐμπορικοῦ καταστήματος λίαν ἀνθηροῦ·
ὑπάγωμεν νὰ γευματίσωμεν· ὁ Ἀχιλλεὺς
κοιμᾶται· οἱ τρελοὶ δὲν τὸν διασκεδά-
ζουν πλέον καὶ ἐμένα μετ' ἀρκούν ὅσους
εἶδα.

ΤΕΛΟΣ

ΡΩΜΑΙΑΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙ ΛΥΓΟΓΕΤΟΙ

(Συνέχεια.)

VI—Βεβαμμένοι κόμαι.

Οἱ Ῥωμαῖοι φαίνεται ὅτι τὴν συνή-
θειαν τοῦ βάπτειν τὴν κόμην εἶχον πα-
ραλάβει παρὰ τῶν κατοίκων τῆς Μεγά-
λης Βρεττανίας οὓς ὁ Καῖσαρ συχνά-
κις διὰ τοῦ ἐπιθέτου *picci* (κεχρωμα-
τισμένοι) καλεῖ, καὶ οὔτινες τότε, ὡς

καὶ νῦν, πολλοὺς ἐρυθροὺς ἠρίθμου με-
ταξὺ αὐτῶν. « Ἀνόητος! ἀνακράζει ὁ
Προπέρτιος πρὸς τὴν Κυνθίαν, εὐχα-
ριστεῖσαι νὰ μιμῆσαι τοὺς ῥυπαροὺς
Βρεττανοὺς, δίδουσα εἰς τὴν κόμην σου
τεχνητὴν στιλπνότητα. »

Ἄλλως τε φαίνεται ὅτι ἐν τῇ τέχνῃ
ταύτῃ οἱ Ῥωμαῖοι καλλιτέχναι διέπρε-
ψαν. Μετεχειρίζοντο δὲ πλῆθος οὐσιῶν.
Ὁ φλοιὸς τοῦ χλωροῦ καρύου πολὺ ἐ-
χρησίμευε, λέγει ὁ Τίβουλλος, πρὸς
ἀπόκρυσιν πολλῶν ἐτῶν. »

Ὁ Ὀβίδιος φαίνεται ὅτι παρέχει πε-
ρισσότεραν πίστιν εἰς γερμανικὰς τινὰς
συνταγὰς. « Ἡ γυνὴ αὐτῆ, λέγει, βά-
πτει τὴν λευκὴν αὐτῆς κόμην μὲ τὸν
χυμὸν γερμανικῶν φυτῶν, ἡ δὲ τέχνη
τῇ δίδει χρῶμα καὶ τοῦ φυσικοῦ ζηλο-
τώτερον. »

Ἐνίοτε δὲ τὰ οὕτω γιγνόμενα θαύμα-
τα ἦσαν ἀκαριαῖα. « Ἡ δεῖνα γυνὴ,
ἀνακράζει ὁ Μαρτιάλης, ἐγένετο ἐξαί-
φνης κόραξ, ἐν ᾧ νῦν ἔτι ἦτο κύκνος. »

Καίπερ τοῦ μαύρου ὄντος τοῦ συνηθε-
ρου χρώματος, γυναικῆς τινὲς ἠρέσκοντο
νὰ δίδωσιν εἰς τὴν κόμην των καὶ χρώ-
ματα ἄλλα κατὰ τὴν ἰδιοτροπίαν αὐτῆς
ἐκάστη, ἐξαιρουμένων ὅμως τοῦ κρο-
κοειδοῦς καὶ κυανοῦ, ὡς χρωμάτων ἐ-
χόντων ὁποῖαν σημασίαν εἶχε καὶ ὁ
χρυσὸς οὗς ζωστῆρ κατὰ τὸν μεσαί-
ωνα*). Τοῦτο ὑπαινίττεται καὶ ὁ Προ-
πέρτιος λέγων πρὸς τὴν Κυνθίαν « ἐ-
πειδὴ γυνή τις βάπτεται κυανὰς τὰς
τρίχας, ἔπεται ὅτι τὸ χρῶμα τοῦτο γί-
νεται εὐπρεπές; »

Αἱ βαφαὶ αὗται εἶχον δυστυχῶς, ὡς
καὶ αἱ ἡμέτεραι, τὸ ἐλάττωμα τοῦ ῥυ-
παίνειν τὴν κεφαλὴν. Ὅθεν καὶ ὁ αὐτὸς
ποιητὴς ξηρὰ ξηρὰ λέγει πρὸς γέροντα
θέλοντα νὰ φαίνηται νέος διὰ τῶν
βεβαμμένων τριχῶν του ὅτι « οὐχὶ κομ-
μωτῆς ἀλλὰ σπόγγος τῷ χρειάζεται »
(πρὸς καθαρισμόν τῆς ῥυπανθείσης κε-
φαλῆς του).

Ἐτερον πολὺ σπουδαιότερον ἐλάτ-

τωματῶν βαφῶν τούτων ἦτο ὅτι ἔκαιον
τὰς τρίχας, αἵτινες ὡς ἐκ τούτου ἐπι-
πτον. Ἰ Ἀλλὰ παρατηρήσατε μᾶλλον διὰ
τίνων λέξεων ὁ Ὀβίδιος ἐπιπλήττει
νέαν ἦτις, ἐναντίον τῶν παραινέσεών
του, ἠθέλησε νὰ μεταβάλλῃ τὸ φυσικὸν
χρῶμα τῆς ἐξαισίας αὐτῆς κόμης.

« Σοὶ ἔλεγον καθαρὰ, παῦσον τοῦ νὰ
ἀλείφῃς τὰς τρίχας σου· ἀλλὰ τὸ ἔπρα-
ξας ἤδη τοσάκις ὥστε δὲν θὰ σοὶ μείνῃ
οὐδὲ μία ἵνα βάρψης. »

Ἐν τούτοις ἡ κόμη σου οὔτε τὸ χρώ-
μα τοῦ ἐβένου εἶχεν οὔτε τὸ τοῦ χρυσοῦ,
ἀλλ' ἦτο λαμπρόντι κρᾶμα ἀμφοτέρων.

« Εἰς μάτην ἔκραζον « εἶναι ἐγκλημα,
ναί, ἐγκλημα εἶναι νὰ καίῃς τοσοῦτον
ώραίαν κόμην. »

« Σὺ λοιπὸν πταίεις· διότι σὺ ἡ ἰδία
ἐπέχριες μὲ τὰ δηλητηριώδη ταῦτα φάρ-
μακα τὴν κεφαλὴν σου. »

Καὶ ταῦτα μὲν λυπηρότατά εἰσι βε-
βαίως· πλὴν καὶ πολὺ πλείω ἔτι ἡ δυσ-
τυχῆς ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ τὴν φιλα-
ρέσκεϊάντης, ἐπειδὴ μεγάλα δυστυχῆ-
ματα, καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος, ἐπήρχοντο.
Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει πολλὰ τοιαῦτα
παραδείγματα, ἅπερ ἠρύσθη ἐκ τῆς δρα-
στικότητος τῶν κροκοειδῶν βαφῶν πρὸ
πάντων.

Ἀπειράκις ἄρα δίκαιον εἶχεν ὁ Ὀβί-
διος· εἰς τοῦτο ὅμως δὲν συμφωνῶ, νὰ
ἐπιχαίρω δηλ. ἐπὶ τῇ καταστροφῇ της.
Πῶς τολμᾷ νὰ τῇ λέγῃ ὅτι « Κέκτηται
τὴν γενναιότητα νὰ θεωρῇ ἐπὶ τῶν γο-
νάτων της τὴν ἀπολεσθεῖσαν κόμην, θη-
σαυρὸν ἄξιον φεῦ! καλλιτέρας θέσεως. »

Εὐτυχῶς ὅμως τὸ συμπαθητικὸν τῆς
φύσεως αὐτοῦ ταχέως ὑπερίσχυε καὶ
εὐκόλως ἐκ τῶν ἐλέγχων καὶ σαρκασμῶν
μετέβαινε εἰς τὰς παραμυθίας· σπεύ-
δει λοιπὸν νὰ προσθήσῃ « ἐπανορθωτῆ
εἶναι ἡ ἀπώλεια· μετ' ὀλίγον θὰ ἴδῃς ἐπα-
ναφνομένην νέαν κόμην· ἄλλως τε οἱ τῆς
Γερμανίας δοῦλοι θὰ σοὶ πέμψωσι τὰς
ἐαυτῶν, ἔθνος ὑποτεταγμένου θὰ ἐπι-
φορτισθῇ τὴν κόμμωσίν σου. »

VII — Πλασταὶ κόμαι, φενάκαι.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέσον ἦτο βε-

(*) Τοιοῦτον ζωστῆρα ἐφόρουσαν αἱ ἀκόλαστοι
μόνον γυναῖκες. Σ. Μ.

βαίως τὸ ἀσφαλέστερον, ἐχρειάζετο μόνον νὰ φυλάττηται τις ἐκ τῶν ἀστεισμῶν τοῦ Μαρτιάλη. « Δελία, ἀνακράζει, πῶς δὲν αἰσχύνεσαι μεταχειριζομένη ὀδόντας καὶ κόμην ψευδῆ; »

« Ἡ δὲ Φαβύλη ὁμνύει ὅτι ἡ κόμη ἦν ἠγόρασεν εἶναι ἰδική της. Ψεύδεται λοιπόν; Βεβαίως ὄχι. »

Ματαίως ὡσαύτως ὁ αὐτὸς ποιητὴς θὰ εἶπη πρὸς τινὰ Κεκίλιον « ὅτι οὐδὲν χεῖρον φαλακροῦ θέλοντος νὰ φαίνεται δασύτριχος. »

Ὁ Συρμὸς ἔσεται πάντοτε πολὺ ἰσχυρότερος πασῶν τῶν ἀντιλογιῶν καὶ τῶν σκωμμάτων.

Φενάκην δὲ ἔφερον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ; Σπουδαία ἐρώτησις εἰς ἣν ἀπαντῶμεν καταφατικῶς. Ὄθεν ὁ Δομιτιανὸς ἀναφαίνεται ἐν τοῖς νομίσμασιν αὐτοῦ μετὰ φενάκης ἀνακαλούςης εἰς τὴν μνήμην διὰ τῶν καλλωπισμάτων καὶ τοῦ μεγέθους της τὰς ἐμπεπορημένας τῶν ἡμετέρων ἀρχαίων χρόνων· αἱ αὐταὶ παρατηροῦνται εἰς τὸν Ὄθωνα καὶ Γάλβαν.

Φαίνεται ὁμῶς ὅτι αἱ πρῶται ὦν ἐποιήσαντο χρῆσιν ἦσαν λίαν ἀτελεῖς, ἐπειδὴ συνίσταντο ἐξ ἀπλοῦ τραγείου δέρματος, δι' οὗ ἐκάλυπτον τὴν κεφαλὴν. καὶ τις ἀστεῖος ἔλεγε « καλὰ ὑποδήματα ἐφόρει ἡ κεφαλὴ του. » Βεβαίως δὲ μεγάλη διαφορά ἦτο μεταξύ τῶν γελοίων ἐκείνων διευθετήσεων καὶ τῶν ἡμετέρων ἀοράτων προκομιῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν ἐπὶ Δουδοβίκου ΙΔ' κατασκευασμάτων.

Αἱ γυναῖκες εὐτυχῶς ἐδείχθησαν δυσαναγωγότεραι· δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι εἶχον προδράμει τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ὁ Ἰουβενάλιος ὁμιλεῖ περὶ οἰκοδομημάτων, περὶ ἀληθῶν πύργων, δι' ὧν αὐταὶ κατεφόρτιζον τὴν κεφαλὴν.

Ἡ τέχνη, προστίθησιν, ἀκαταπαύστως « διέψευδε τὴν φύσιν »· εὐστυχῶς ὁμῶς πλέον ἢ ἅπαξ ὡσαύτως κατέθλιβε καὶ τὴν ἠθικὴν. Ἡ Μεσσαλίνα *)

(*) Σύζυγος τοῦ Ἀυτοκράτορος Κλαυδίου, ὡραία καὶ πνευματώδης, ἀλλὰ διαβόητος διὰ τὴν ἀπαραδειγματίστον ἀκολασίαν, τὴν ἀπάνθρωπον σκληρότητα καὶ παντοειδῆ κακοήθειάν της. Ἄμείσως κατωτέρω ὁ συγγραφεὺς ὑπαινίττεται οἰ-

εἰς τὰς ἀπερισκέπτους νυκτερινὰς αὐτῆς ἐπιχειρήσεις ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Σοβούρης, ὅπου ὁ αὐτὸς ποιητὴς διὰ τῶν στίχων του τὴν παρακολουθεῖ « ὑποκρύπτει τὴν μελανὴν αὐτῆς κόμην ὑπὸ κροκοειδῆ φενάκην. »

Διατὶ κροκοειδῆ; διότι, ὅπερ καὶ πρὸ ὀλίγου ὑπεδείξαμεν, τὸ χρῶμα τοῦτο, μετὰ τοῦ κυανοῦ, ὃν τὸ τῶν ἑταιρῶν χρῶμα, συνεπλήρου τὸν μεταμφιεσμὸν θαυμασίως.

Αἱ φενάκαι ἐγίνοντο πρόξενοι γελοίων συμβάντων. Ἐν τῶν ἀστειοτέρων εἶναι τὸ ὑπὸ Φλαβίου Ἀβιανοῦ ἀναφερόμενον περὶ μεγάλων τιῶν τῆς Ῥώμης προσώπων: « Ὁ ἐναντίος βόρειος ἄνεμος παρέδωκεν εἰς τὰ βλέμματα τοῦ δημοσίου τὴν γελοῖαν κεφαλὴν του, ἐπειδὴ, ἀρπάσας αἴφνης τὴν φενάκην αὐτοῦ, ἀφῆκε τὴν κεφαλὴν γυμνὴν καὶ λάμπουσαν. » Τοιαύτη ὡσαύτως θὰ ἦτο καὶ τῆς καλλωπιστρίας ἐκείνης ἡ σύγχυσις, ἥς τὴν κόμην ὁ Ὀβίδιος ἕως τότε ἐπίστευεν ἀληθῆ, ὅταν εἰσέρχεται ποτε παρ' αὐτῆ ἐξ ἀπροόπτου.

Ἐν τῇ ταραχῇ της ἐκέλευθ' ἡ φενάκην ἀναστρόφως.

« Τοιαύτην αἰσχύνην, λέγει, μόνον εἰς τοὺς ἀσπουδοτέρους του ἐχθροὺς δύναται τις νὰ ἐχρηθῆ. »

Διατὶ ὁμῶς ἡ ἀπερίσκεπτος δὲν ἀναμνησκαται καὶ αὕτη τοῦ ἀποφθέγματος ἐκείνου τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ. « Πᾶσα ὀλιγόθριξ πρέπει διὰ μοχλῶν νὰ κλείη τὴν θύραν της. »

« Μόνον δὲ, προστίθησιν, αἱ ἔχουσαι κόμην μεγάλην, καὶ μόνον αὐταὶ, δύνανται νὰ τολμῶσι νὰ δεξιωθῶσι καθ' ἣν ὥραν τὰς κτενίζωσιν, ὅπως ἴδωσι τὴν κόμην των προσπαίζουσαν τοῖς ὤμοις. »

Ἐνθυμηθῶμεν δὲ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὅτι αἱ Ῥωμαῖαι κυριαὶ πάσχουσιν ὑπὸ ἐπιδημικῆς ἀσθενείας ἐνεκα τῆς ὁποίας ἐπιπτον αἱ τρίχες των,

ἣν ἦν εἶχεν ἐν τῇ συνοικίᾳ τῶν ἀκολάστον γυναικῶν πρὸς κορεσμὸν τοῦ πάθους της. Ἐπὶ τέλους ἀνακαλυφθεῖσα ὑπὸ τοῦ μαρῶ Ἀυτοκράτορος ἐρονεύθη κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ τῆ 48 π. Χ. Σ. Μ.

ἐπεκαλοῦντο τὴν προσασίαν τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ὅτι παύσαντος τοῦ κακοῦ, ἔστηναν ἄγαλμα καθ' ὃ ἡ θεὰ παρίστατο εἰς θέσιν γυναικὸς κτενιζομένης.

VIII — Ὁ περὶ τὴν κεφαλὴν κόσμος.

Ἡ ἡμετέρα ἡρώϊς καὶ ἂν ἐκ φύσεως οὐδερμίαν εἶχεν ἀνάγκην τῶν βαφῶν τούτων ἢ τῶν προσθεμάτων, ἔμενε πάλιν τὸ κεφάλαιον τοῦ περὶ τὴν κεφαλὴν κόσμου ἔργου οὐ σμικρόν. Καὶ δὴ ἐκτὸς τῆς κομμωτρίας «ἐχρειάζοντο, λέγει ὁ Τίβουλλος, τρεῖς τοῦλάχισον δούλαι, ἡ μὲν δηλαδὴ ἵνα κτενιζῇ καὶ βοστρυχιζῇ τὴν κόμην, ἡ δὲ ἵνα ἀλείφῃ μύροις καὶ ἡ τρίτη ἵνα εὐθετίξῃ αὐτὴν κατὰ τὸν τελευταίου συρμόν.»

Τελευταῖος συρμός! Εὐκόλον μὲν εἰπεῖν, ὑπῆρξεν ὁμως τίς ποτε τελευταῖος, ἀφ' οὗ καθ' ἑκάστην βλέπομεν νέους ἀναφαινομένους;

Τὸ νὰ θελήσῃ τις μόνον νὰ τοὺς ἀριθμήσῃ θὰ ἦτο, λέγει ὁ Ὀβίδιος, ἐπίσης ἀδύνατον ὡς «τὸ μετρήσαι τὰς βαλάνους γιγαντιαίας δρυὸς, τὰς μελίσσας τῆς Τίβλας *) ἢ τὰ κατοικοῦντα τὰς Ἀλπεις θηρία.»

Μᾶς σημεῖοι ὁμως τοὺς κυριωτέρους, φροντίζων νὰ προσθέτῃ παρατηρήσεις τινὰς, φανερούσας ὅποσον εἶχεν ἐμβαθύνει εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο:

«Πρόσωπον πρόμηκες, θέλει κόμην χωριζομένην ἐπὶ τοῦ μετώπου.

«Ἐλαφρὸς κόμβος ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτου τῆς κεφαλῆς μέρους, ἀφίνων ἀκάλυπτα τὰ ὦτα, ἀρμόζει κάλλιον εἰς τὰ στρογγύλα πρόσωπα.

«Αὕτη ἀφίνει τὴν κόμην νὰ κυμαίνεται ἐπὶ ἑκατέρας τῶν πλευρῶν.

«Ἡ ἄλλη δ' ἐκείνη μέλλει νὰ ὑψώσῃ τὸ προκόμιον ὡς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος.

«Ἡ μὲν θέλγει διὰ τῶν πλοκάμων τῆς ἀνεμώδους κόμης τῆς.

«Ἡ δέ...» Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐτελειώναμεν, εἰν ἡθέλομεν νὰ ἀκολουθήσωμεν

τὸν Ὀβίδιον μέχρι τέλους, διότι ὀλόκληρον σχεδὸν σύγγραμμα συνέθηκεν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου. Ἐκ τῶν διαφόρων ὁμως τούτων συρμῶν ὁ χαριέστατος, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Ἰουβενάλιου, εἶναι «ὁ συνιστάμενος εἰς τὸ συναγεῖν τὰς τρίχας καὶ ἐμβάλλειν εἰς κροκοειδῆ κεκρύφαλον.»

Ἐν παρόδῳ σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι σήμερον οὗτος ἀκριβῶς εἶναι ὁ τρόπος τῆς κομμώσεως τῆς κεφαλῆς τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἡμετέρων γυναικῶν.

Τὰ δὲ κτένια ἅτινα μετεχειρίζοντο ἦσαν πύξια. «Τί ἀποτέλεσμα θὰ φέρῃ, λέγει ὁ Μαρτιάλης, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, ὅπου οὐδὲ τρίχα θὰ ἀπαντήσῃ, τὸ δωρηθέν σοι τοῦτο μὲ τοὺς πολλοὺς ὀδόντας πύξιον κτένιον;»

Ἐν δὲ τῷ Ὀβιδίῳ ἡ χίρα τοῦ Φλαμίνιου παραπονεῖται ὅτι «ἡ ἐξυρισμένη κόμη τῆς τῆ καθιστᾶ τοῦ λοιποῦ ἀνοφελῆ τὰ πύξια κτένια.»

Ὁ δὲ Κλαύδιος ὀμιλεῖ περὶ κτενίων ἐλεφαντίνων.

«Ἡ νεάνις αὕτη, λέγει, καταυλακίζει πανταχόθεν τὴν κόμην αὐτῆς διὰ τῶν δηγμάτων τοῦ πολυόδουτος ἐλεφαντοστοῦ.»

Ἀλλὰ δὲν ἤρκει μόνον νὰ γινώσκῃ νὰ κτενιζῇ καὶ ἐντέχνως εὐτρεπίξῃ αὐτὴν, ἐχρειάζετο προσέτι νὰ τὴν συνέχῃ. Ὁ Μαρτιάλης λέγει ὅτι συνέχουν ταύτην διὰ περονίδων ἐχουσῶν πρὸς τοῦτοις τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ ἐμποδίζωσι τὴν ῥύπανσιν τῶν ἐνδυμάτων.

Αἱ περόναι αὗται ὡς ἐκ τῆς συναρμογῆς καὶ τοῦ σχήματος αὐτῶν ἀνεμίμησκον καθ' ὀλοκληρίαν τὰς ἡμετέρας. Εὐλιναι ἦσαν αἱ ἀπλούσταται, αἱ δὲ πολυτελέσταται χρυσαῖ *).

Διὰ χρυσης δὲ περονίδος ἐκ τῆς κόμης ἀποσπασθείσης «Ἡ Φουλβία, τὸ πτώμα τοῦ Κικέρωνος ὑβρίζουσα, διεπέρασε τὴν γλῶσσαν τοῦ ἐνδόξου ῥήτορος, τὰς ὕβρεις ἐκδικούσα ἅς ὑπέσῃ ἔνεκεν αὐτῆς.»

(*) Ἡ χρῆσις αὐτῶν ἀπώλετο ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ χρόνου. Ἡ Ἰουδίθ πορευομένη ἵνα σφάξῃ τὸν Ὀλοφέρνην ὅπως σώσῃ τοὺς Ἰσραηλίτας, ἐπαίρει τὴν λαμπρὰν αὐτῆς κόμην, διὰ χρυσης περονίδος

(*) Περιφρημον ἐν Σικελίᾳ ὅρος διὰ τὸ εὐωδέστατον αὐτοῦ μέλι.

Παρά ταῖς ἐξυβρίσεσι ταύταις, αἰτι-
νες τοῦλάχιστου τυχαίον τι μόνον γεγο-
νός ἀπετέλουν, ἦτο ἡ καθημερινῇ τιμω-
ρία, ἐπιβαλλομένη εἰς τὴν δυστυχῆ ἐκεί-
νην ἦτις, εὐτρεπίζουσα τὴν κόμην τῆς
κυρίας της, κατ' ἐλάχιστον ἡστόχει.

Ὁ Μαρτιάλης δίδει ἡμῖν ἐπὶ τῇ εὐ-
καιρίᾳ ταύτῃ μικρόν τι δείγμα τοῦ χαρα-
κτῆρος τῶν Ῥωμαίων κυριῶν, ὅπερ ἀπο-
δεικνύει ὅτι ὅταν ἐπεχειροῦν τὴν τιμω-
ρίαν (καὶ συχνὰ ἐπεχειροῦν ταύτην) δὲν
ἡστευεύοντο.

Ἴδου τί λέγει περὶ τινος ἐξ αὐτῶν.
«Ἐν μόνον βοστρύχιον τῆς κόμης αὐτῆς,
κακῶς ὑπὸ τῆς περονίδος ἐστηριγμένον,
δὲν εὐρίσκετο εἰς τὴν θέσιν του. Ἡ Λα-
λαγῆ ἐπικαλεῖται εἰς ἐπικουρίαν τὸν μη-
νυτὴν τοῦ ἐγκλήματος, τὸ κάτοπτρον, *)
καὶ πάραυτα βούνευρον ἐτιμώρησε τὸ
κακούργημα τοῦτο, τὴν κατὰ μιᾶς τρι-
χὸς διαπραχθεῖσαν ταύτην ἀπόπειραν.»

Τέλος πάντων ὁ Προπέρτιος βεβαιοῖ
ὅτι δαρέντα τὰ δυστυχῆ ταῦτα πλάσμα-
τα, «κατήντων ἐνίοτε καὶ νὰ τὰ κρεμῶ-
σιν ἐκ τῆς κόμης.»

Τοιαῦται λοιπὸν ἦσαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον, αἱ περίφημοι ἐκείναι καὶ περίβλε-
πτοι δέσποιναι ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἀληθὲς
ὅμως εἶναι ὅτι, παρελθούσης τῆς ὀργῆς
αὐτῆς, ἡ χαρίεσσα νέα κόρη λίαν ἡρεμος
ἀνεκάλιζε καὶ «ἐπανελάμβανε τὴν ἀνά-
γνωσιν τῆς ἐφημερίδος τῶν συρμῶν.»

Εἴπομεν ἤδη ὅτι ἦσαν καὶ τινες ἐξαι-
ρέσεις, εἰκάξω δ' ὅτι καὶ ἡ ἡμετέρα ἡρωὶς
ἐκ τούτων ἦτο. Θὰ ἐβεβαίουν μάλιστα
ὅτι θὰ ἦτο ἀξία νὰ τῇ ἀποδώσωμεν τοὺς
πρὸς τὴν νέαν Νάπην θωπευτικούς ἐκεί-
νους λόγους τοῦ Ὀβιδίου. «Ἡ κομμώτρια
της δύναται νὰ ἦναι ἡσυχος, διότι δὲν θὰ
τῇ ξεσχίση τὸ πρόσωπόν της διὰ τῶν
ὀνύχων οὐδὲ θὰ ἐμπήξῃ εἰς τοὺς βραχί-
ονας της καρφίδας.»

(*) Ἐκτὸς τῶν μικρῶν ἐκείνων προχείρων κα-
τόπτρων αἱ Ῥωμαῖαι ἐγίνωσκον καὶ τὰ τοῦ θυ-
λακίου. «Διατί, ἐρωτᾷ ὁ Ὀβίδιος πρὸς ἕξ αὐτῶν,
ὁδηγεῖς τὸ ποίμνιόν σου μετὰ τοῦ κατόπτρου σου
μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν ὀρέων;»

Ἄρά γε ἡ ἡμετέρα Ῥωμαῖα εἶναι ἐκ
τῶν μελαγχολικῶν καὶ ὄνειροπόλων ἐκεί-
νων φύσεων, αἰτινες μετὰ τῶν εἰλικρι-
νῶν μόνον καρδιῶν κοινωνοῦσι, καὶ αἰτι-
νες, ὅπως θέλξωσιν αὐτὰς ἐνασμενίζον-
ται νὰ ὑποκρίνονται ὅτι πολλὰ ἔπαθον;
Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει «ἀλείφει τὰς
παρειάς της διὰ λεπτοῦ χρίσματος κίω-
λίας ἢ ψιμμυθίου ἵνα μεταδώσῃ εἰς
αὐτὰς συμπαθητικὸν χρῶμα.» ἢ μᾶλλον
θὰ εὐχαριστηθῇ εἰς μίγματι ἐκ χονδρῶν
κυάμων, δι' ὧν χριεταὶ δις ἢ τρίς ἀλλη-
λοδιαδόχως.

Ὁ Ὀβίδιος εἶπε καὶ πλεον ἢ ἅπαξ
ἐπανέλαβε «Πᾶσα γυνὴ ἀγαπῶσα πρέ-
πει νὰ ἦναι ὠχρὰ, διότι τοῦτο μόνον τῇ
ἀρμόζει. Πρέπει δὲ νὰ δελεάζηται πᾶς
ὁ βλέπων αὐτὴν ὥστε νὰ ἀνακράξῃ
«Ἀγαπᾷ!»

Οὐχ ἦττον ἡ Ῥωμαῖα ἡμῶν δὲν θὰ
ἀμελήσῃ καὶ τὴν συμβουλήν τοῦ Ὀρα-
τίου, ὅστις «συνιστᾷ νὰ πίνωσι τὸ ἐγ-
χυμα τοῦ κυμίνου,» τῆς οὐσίας ταύτης
ἐχούσης τὴν ιδιότητα λίαν ἄλλως ἀμ-
φισβητήσιμον, νὰ ἀποχρωματίζῃ τὸ πρό-
σωπον. Σήμερον ἐν γένει προτιμᾶται
τὸ ὄξος (vinaigre), ὅπερ εἶναι πολὺ ὀλι-
γώτερον ὑγιεινόν.

Τέλος ἐστὲ βέβαιοι ὅτι, «καὶ καρποῦ
ῥίμου πίπτουτος ἐκ τοῦ δένδρου ἐὰν
αὕτη εἶχε μελαντέραν χροιάν, τὰ πάν-
τα ποιεῖ ὅπως δυνηθῶσι νὰ εἴπωσι περὶ
αὐτῆς, μετὰ τοῦ Ὀβιδίου «ἡ χροιά αὐ-
τῆς ἔχει τὴν λευκότητα τοῦ λαμπροτέ-
ρου μαρμάρου.»

Ἴσως ὅμως προτιμήσει διὰ τὸ πρό-
σωπὸν της χροιάν ζωηροτέραν καὶ νεα-
ρωτέραν, καὶ τότε θὰ μάθῃ διὰ χρωμά-
των ἐπιτηδείως ἀποχραινομένων, νὰ
ἐξαίρῃ τὸ ῥόδιον χρῶμα. Αἱ Ῥωμαῖαι
κυρίαὶ εἶχον αὐτόχρομα πάθος πρὸς τὸ
εἶδος τοῦτο τῆς φιλοκοσμίας, περὶ τοῦ
ὀπίου μετὰ τοσαύτης χάριτος ὁ Ὀβί-
διος εἶπε «Τὴν ἐλαφρὰν ῥοδοχροῖαν, ἣν
τὸ αἷμα ἠρνήθη, δίδει ἡ τέχνη.»

Καὶ ἔχει μὲν δίκαιον ἀναμφιβόλως
ὁ Τίβουλλος ἀνακράζων «πρὸς τί φυκοῖ

τὰς παρειάς της μὲ λαμπρὸν φῦκος;»

Πλὴν ἐκ τοῦ ἐναντίου δυνάμεθα ἐρωτῆσαι τίς λαὸς πεπολιτισμένος ἢ ἄγριος δὲν ἔσχε τὴν ἀδυναμίαν ταύτην; Οἱ ὠραῖοι τοῦ Ῥακίνα στίχοι μᾶς τὸ ἀναγγέλλουσι διὰ τὴν βασιλίτισσαν Ἰεζάβελ, καὶ αἱ τοῦ ναυάρχου Dupetit Thouars ἐκθέσεις μᾶς διδάσκουσιν ὅτι ἡ βασιλίτισσα Πομαρὲ δὲν ἦτο ἀπηλλαγμένη. Ἄλλως τε, παραλείποντες τὸν παρὰ τοῖς ἀγρίοις στιγματισμὸν, ὅστις δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ εἰδὸς τι ζωγραφίας εἰς τὸ σῶμα ἐμβεβλημένης, δὲν εἶδομεν πρότινων ἐτών ἐν Παρισίοις τοὺς εἰδεχθεῖς ἐκείνους Ἰβαίους, τοὺς θεωροῦντας ὡς εὐγένειαν τὸ νὰ χραίνωσι τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα μὲ ἐρυθρῶδες τι ἐπίχρυσμα;

Ἐν Ῥώμῃ, διηγεῖται ὁ Ὅρατίος, μετεχειρίζοντο τρία κύρια εἶδη φύκους, τὸ ἰνδοκόκκιον, τὴν μίλτον καὶ οὐσίαν τινὰ ἐκ περιπτώματός τινος τοῦ κροκοδείλου ἐξηγμένην.»

Τὰ φύκη δὲ ταῦτα δὲν ἐχρησίμευον μόνον εἰς τὸ νὰ δίδωσιν εἰς τὸ δέρμα ἐπιδεικτικώτερον χρωματισμὸν, ἀλλὰ τὰ μετεχειρίζοντο καὶ ὅπως ὑπὸ ἐλαφρὸν χρίσμα ἀποκρύπτωσι τὰ ἀψευδέστατα τῆς ἡλικίας ἴχνη.

Ὅποια διὰ τοὺς ποιητὰς ἔξοχος εὐκαιρία ἵνα σκώψωσι! Πρὸ πάντων δὲ ὁ Μαρτιάλης δεικνύται ἀνελεήμων πρὸς τὰς πτωχὰς ταύτας γυναῖκας· ἐπειδὴ εἰς τὴν μὲν λέγει «Κοιμᾶσαι ἄνευ τοῦ προσώπου σου,» εἰς τὴν ἑτέραν, «χροιάν μὲν ἔχεις καλὴν, οὐχὶ ὅμως καὶ καλὴν ἐπιδερμίδα,» τέλος εἰς τρίτην «Πρόσεξον μὴ ὁ ἀγορανόμος δὲν σὲ ἀκούσῃ ἢ δὲν σὲ ἴδῃ· ἐπειδὴ εἶναι θαῦμα νὰ ὀμιλῇ μία εἰκὼν.»

Ῥίπτει δὲ τὴν μικρὰν ταύτην νοθεσίαν, ἐξ ἧς πολλοὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ὠφελθῶσιν· «ἔλλειψις κρυπτομένη φαίνεται μεγαλειτέρα ἢ ὅ,τι πραγματικῶς εἶναι.»

Ὁ δὲ Ἰουβενάλιος, ὡς πάντοτε, εἶναι πολὺ ἀπηνέστερος. «Ἡ κεχρωματισμένη αὐτὴ ὄψις, ἣν κατακαλύπτουσι τοσοῦτοι χρωματισμοὶ καὶ ὅπου προσκο-

λύνται τὰ χεῖλη τῶν ἀτυχῶν συζύγων, πρόσωπον εἶναι ἢ ἔλκος;

X—Διάπλασις τῶν ὀφθαλμῶν, φακὰ, παιπάλη (poudre)

Αἱ Ῥωμαῖαι κυρίαι παρέλαβον ἐκ τῶν Ἀσιανῶν τὴν χρῆσιν τοῦ στίμμεως ὅπως βάπτωνται τὰ βλέφαρα, τὰς βλεφαρίδας καὶ τὰς ὀφρῦς. Ἄλλως τε, τὸ ἔθος τοῦτο ἀνέρχεται, φαίνεται, εἰς τοὺς πρώτους τοῦ κόσμου χρόνους, ἐπειδὴ ὁ Ἡσαίας λέγει, ὁ δὲ Ἰερεμίας ὡς καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ ὑπομιμνήσκουσιν εἰς τὰς θυγατέρας τοῦ Ἰούδα «νὰ φυκιωθῶσι μὲ στίμμι ὅπως ἀρέσωσιν εἰς τοὺς ξένους.»

Τὸ στίμμι διεδέχθη ἡ μολυβδίτις (ὁ περὶ χλωροῦχος σίδηρος), ἣτις ἐπίσης ὠφελεῖ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς ἄλλας οὐσίας.

Ὁ Ὀβίδιος ὁ ὁποῖος ἔγραψεν ὀλόκληρον βιβλίον ἐπὶ τῶν βαμμάτων τοῦ προσώπου δίδει, ὀμιλῶν περὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς ἐξῆς ὁδηγίας· «Πρέπει νὰ μελαινηται ἐλαφρῶς ἡ περιφέρεια τῶν ὀφθαλμῶν, νὰ ἐμφυσᾶται μεταξὺ τῶν βλεφάρων παιπάλητις, ὅπως φαίνωνται μεγαλείτεροι καὶ λαμπρότεροι οἱ ὀφθαλμοί, νὰ βάπτωνται δὲ αἱ βλεφαρίδες μὲ τὸ μέλαν τῆς σηπίας, καὶ νὰ μηκύνηται, διὰ περαιτέρω σχηματισμοῦ, τὸ τοξοντῶν ὀφρῦων.»

Ἀπὸ τοῦ Ἰουβενάλιου ἡ τελευταία αὐτῆς ἐργασία ἐγένετο διὰ βελόνης μελαινομένης εἰς τὸν καπνόν. Καὶ σήμερον δ' ἔτι οὗτος ὁ τρόπος εἶναι ὁ συχνότερον ἐν χρήσει καὶ ὁ δραστικώτερος. Ὁ δὲ Πλίνιος προτιμᾷ «τὰ ὠὰ τῶν μυρμηκῶν κεκαυμένα καὶ τετριμμένα.» Ἀλλὰ διὰ τὸν Μαρτιάλην τὴν ἐνδιαφέρει ἡ οὐσία! Πάντοτε θὰ εὕρῃ αἰτίαν τινὰ ἵνα σατυρίσῃ. «Διατὶ, λέγει εἰς τὴν Σαβέλλαν, ἐβουλεύθης νὰ μὲ ἐρεθίσῃς διὰ τῆς ὀφρῦος ἣν σὺ ἢ ἰδίᾳ τὴν πρωτὴν ταύτην κατεσκεύασας;»

Ἴσως ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ ὀφρῦων οὐχὶ βεβαμμένων, ἀλλὰ ψευδῶν, ἐκ τοῦ εἶδους ἐκείνων, ἃς, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Πιερωνίου, ἀκόλουθός τις τῆς Τρυ-

φαίνης ἐπέθηκεν εἰς τὴν νέαν Γιτώναν ἀφ' οὗ τὴν ἐκάλυψε μὲ φενάκην.»

Ἡ δὲ τῶν φακῶν χρῆσις, τῶν κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος περιβοήτων, ἐγινώσκετο ἐν Ῥώμῃ; Οὐδὲν ἄμφιβολον μοι φαίνεται. Ἦσαν δ' ἐμπλαστρίδια, μαύρα καὶ ἐστρογγυλευμένα splenia ἄτινα ἐπέθετον ἐν εἶδει φυτωρίου ἐπὶ τοῦ δέρματος. Ὁ Μαρτιάλης ταύτας σαφέστατα σημαίνει λέγων «πλήθος φακῶν ὡς ἀστέρες καταγλαΐζουσι τὸ ὑπερήφανον μέτωπόν σου.»

Καὶ ποτε ἀντὶ ἐμπλαστριδίων ἐσχημάτιζον μέλανας κυκλίσκους διὰ γραφίδος. Καὶ σήμερον δ' ἔτι αἱ Συναθαῖαι ζωγραφοῦσιν ἐπὶ τῶν παρειῶν των διὰ ἀφεψήματος κικίδων ὀρυζῶν καὶ κρόκου (σαφράσι) παντοῖα, ἀραιοσχιδῆ ὀλίγων, φυλλάρια δένδρων, δίδοντα εἰς τὴν φυσιογνωμίαν χάριέν τι καὶ ὅπως ιδιότροπον.

Τέλος δ' αἱ Ῥωμαῖαι κυρίαί ἐπάσσοντο τὴν κόμην παιπάλῃ; Ὡς ἀπόδειξιν παραθέτουσι τὰς μομφὰς ἃς ὁ Κάντιος ἀπευθύνει πρὸς τὰς καθιστώσας τὰς κόμας των χρυσολαμπεῖς διὰ τινος κοιῳδούς μίγματος· μοι φαίνεται ὅμως ὅτι ἐνταῦθα μᾶλλον περὶ βαφῶν πρόκειται ἢ περὶ παιπάλῃς, ἐν τῇ ἐκδοχῇ καθ' ἣν λαμβάνομεν τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν. Ἡ αἰτία δὲ δι' ἣν κυρίως θὰ φρονῶ οὕτως εἶναι ἡ μεγάλη ἀξία ἣν οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον εἰς τὴν στιλπνότητα καὶ καθαρότητα τῆς κόμης, καὶ ἡ ῥύπανσις αὐτῆς διὰ σποδοῦ ἢ κόνεως ὡς τὸ μέγα σημεῖον πένθους καὶ ὡς τὴν ὑψίστην δῆλωσιν τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἐκείνου ἀπὸ πάντων, εἰς ὃν ἡ ἀπελπισία ὑποβάλλει. Οὕτως ὁ Ὀμηρος μᾶς παριστᾷ τὸν Πρίαμον, μαθόντα τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐκτορος. Οὕτω καὶ ὁ Εὐριπίδης τὴν Ἥλέκτραν, ἑτοιμαζομένην νὰ ἐκδικήσῃ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς αὐτῆς Ἀγαμέμνονος. Ὅμως δὲ ῥητέον ὅτι αἱ Ἰουδαῖαι πραγματικῶς ἐχρῶντο παιπάλῃ. Ὁ Ἰωσήφ μᾶς διδάσκει ἀκόμη ὅτι ἐπροτίμων τὴν χρυσοῦν, ἣν, ἐν παρενθέσει, πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἐπαναφέρει ὁ συρμός.

XI — Στηθόδεσμοι· ὀρθωτικά προσκεφάλαια.

Ἐν γένει πιστεύεται ὅτι ἡ μαυρία τοῦ σφίγγειν τὴν μέσσην ὅπως φθάσῃ εἰς τὴν τελευταίαν δυνατὴν περιστολήν, εἶναι νέα ἐφεύρεσις. Πλάνη. Τοῦτο καὶ ἐν Ῥώμῃ ἐποίουν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, διὸ τὸ κολακευτικώτερον φιλοφρόνημα τὸ δυνάμενον πρὸς γυναῖκα νὰ ἀπευθυνθῇ ἦτο τὸ ἐξῆς· «Ὡς κάλαμος εἰσθε λεπτή.» Σήμερον λέγομεν «σφηκὸς ἔχετε μέσσην.» Ἡ ἰδέα ἡ αὐτή· ἀλλὰ τίς τῶν συγκρίσεων εἶναι κολακευτικώτερα;

Τὸ βασανιστήριον ὄργανον ἦτο, ὡς καὶ νῦν, ὁ στηθόδεσμος. Ὁμιλεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Πετρώνιος ἐν τῷ Σατυρικῷ του· ἀλλὰ καὶ ὁ Τερέντιος ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει τοῦ Εὐνούχου σαφέστατα αὐτὸν δηλοῖ, ψέγων «τὰς μητέρας ἐκείνας τὰς πιεζούσας διὰ τῶν στηθόδεσμων τοὺς ὤμους τῶν θυγατέρων αὐτῶν καὶ συνθλιβούσας τὸ στήθος ὅπως τὰς καταστήσωσιν ἰσχυρότερας.»

Καὶ προστίθησιν «ἐχούσαις δὲ καὶ τινα εὐσαρκίαν, φοβούμεναι μὴ ὁμοιάζωσιν ἀθλητῇ, ταῖς ἐλαττοῦσι τὴν τροφήν.» Καὶ καταλήγει διὰ τοῦ χარიέντος τούτου βέλους «Ἰδοὺ τίμι τρόπος τὰς ἀγαπῶσι.» Δὲν εἶναι δ' ἴσως ἀνωφελὲς νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ταῦτα, ἀπερθὰ ἡδύναντο νὰ ἐκκληφῶσιν ὡς τῆς νεωτέρας ἱστορίας, ἐγράφησαν πρὸ εἰκοσίου περίπου αἰῶνων.

Ἀναμφιβόλως λοιπὸν ἡ Ῥωμαία ἡμῶν μέλλει νὰ ἐνδυσθῇ στηθόδεσμον.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον· θὰ καταφύγῃ καὶ εἰς ὀρθωτικὸν τι συμπλήρωμα, ἐπειδὴ, ἀπαργείλωμεν τὴν λέξιν ταύτην σιγῇ, ἡ μέση της ἀποκλίει ὀλίγον. Τὴν ἀπόκλισιν ταύτην «ἀποκρύπτει τῇ βοηθείᾳ ἐλαφρῶν προσκεφαλαίων ἐπανορθούντων τὴν ἰσοσταθμίαν τῶν ὁμοπλατῶν*).

«Καὶ εἶχε μέγα δίκαιον, λέγει ὁ Ὀ-

(*) Εἰς ἀναλόγους μεθόδους ἐν ἀνάγκῃ κατέφευγον καὶ οἱ ἄνδρες. Ὁ Καπιτωλῖνος διηγέται περὶ Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς ὅτι «εἶχεν ἐφοδιάσει τὸ στήθος αὐτοῦ μὲ λεπτὰ σανίδια, ὅπως εὐθύς βαδίξῃ.»

βίδιος, μόνον, πρέπει νὰ φροντίξῃ ὅπως μηδεὶς περὶ τούτου ἀμφιβάλλῃ· ἢ δὲ παρατήρησις δικαιοσύνη καὶ οἷα πρέπει νὰ ἦναι διὰ πᾶν ἀφορῶν κόσμου γυναικός. «Ὅποσα θὰ ἀπήρεσκον ἡμῖν, ἀνακράζει, εἰν τὰ ἐβλέπομεν ποιούμενα, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα ἀρέσκουσιν ἡμῖν ἀπαξ ποιηθέντα.»

XII — Ἐσθῆτες.

Αὗται, μετὰ τῆς διευθετήσεως τῆς κόμης, ἦσαν τὸ κύριον κεφάλαιον τοῦ καλλωπισμοῦ. Αἱ ἐσθῆτες ἐνεκλειοντο εἰς ἐβενίνους ἢ ἐκ ξύλου ἀρωματικοῦ θήκας, πλουσιώτατα γεγλυμμένας. «Ὅπως ἀφαιρέσητε, λέγει ὁ Μαρτιάλης, τὴν τυχὸν ῥυπαίνουσαν κόμιν, πλήξατε αὐτὰς ἐλαφρῶς μὲ τὴν χνοῶδη οὐρὰν ζώου.»

Ποίου δὲ χρώματος ἔσεται ἡ ἐσθῆς ἢν ἡ ἡμετέρα ἡρῶς μέλλει νὰ ἐνδυθῇ; Νὰ ἐκλέξῃ μόνον, δυνάμεθα εἰπεῖν, πρέπει· τοσοῦτον πολυάριθμοι εἰσιν αἱ βαφαὶ ἅς ἡ μέταξα*) ἢ τὸ ἔριον λαμβάνει. Ἄλλως τε ἡ ἐκλογή αὕτη δὲν θὰ ἦτο ἀδιάφορος «ἐπειδὴ πάντα δὲν ἀρμόζουσιν εἰς πάντας.»

Διὰ τὰς πρωϊνάς ἐσθῆτας ὁ Ὀβίδιος συνιστᾷ τὸ θαλασσοπράσινον «τὸ ἀναμνησκον τὸ χρῶμα τῶν ὑδάτων ἐξ οὗ ἡ ὀνομασία ἐλήφθη,» ἢ τὸ οὐράνιον κυανοῦν «τὸ ἀνεφέλω οὐρανῷ ὁμοιάζον.»

«Τὰ δὲ δις βεβαμμένα ἐν τῇ Τυρίᾳ πορφύρα ὑφάσματα» θέλει νὰ φυλάττωνται δι' ἡμέρας πομπῶν ἢ ἑορτῶν.

Ὁ Ὀβίδιος θυσιάζει ἐπίσης ὀλόκληρον κεφάλαιον εἰς τὴν κοπὴν τῆς ἐσθῆτος, ἐξ οὗ ἀντέγραφα τυχαίως τὰ ἐξῆς.

«Γυνὴ μετρίου μὲν ἀναστήματος πρέπει νὰ ἐκλέγῃ τὸν ποδὴρῃ χιτῶνα δστις, ὡς πίπτων μέχρι τῶν πτερυῶν δεικνύει ὑψηλότερον τὸ ἀνάστημα. Ὑ-

(*) Ἡ μᾶλλον προτιμωμένη μέταξα ἦν ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου βάμβακος παρεχομένη. Ὁ Πλίγιος μᾶς διδάσκει ὅτι, ὅπως παραχθῆ, ἐτολύπευον τὰ βομβύκια ἐπὶ ἀτράκτου ἐκ σχοίνου, μαλακύναντες πρῶτον ἐν καθαρῷ ὕδατι. Τὴν αὐτὴν δὲ καὶ σήμερον μεταχειρίζονται ἐν ταῖς πλείσταις χώραις τῆς Ἀσίας.

ψηλοῦ δὲ, νὰ προτιμᾷ τὴν τῆ βεννον, τὴν τετραγωνοειδῆ, ὡς ἔχουσάν τι μεγαλοπρεπέες.»

Τέλος δὲ, εἰν ἡ ἡμετέρα Ῥωμαῖα ἦναι ῥαδινὴ καὶ χαρίεσσα, θὰ τῇ ἀρμόξῃ ἐντελῶς ἢ πτιλωτῇ, χιτῶν ποικιλαυθῆς, ἔχων τὴν ἐλαφρότητα, ὡς τὸ ὄνομα δεικνύει, τοῦ πτίλου. Τοσοῦτῳ δ' ἦττον θὰ διστάσῃ καθ' ἑσόν μᾶλλον εὐκνημος εἶναι, «τῆς ἐσθῆτος ταύτης πάνν ἐπιτρεπούσης νὰ φαίνεται τὸ πλεονέκτημα.»

XIII — Ὑπόδεσις.

Ὡμιλήσαμεν ἤδη περὶ τῶν καλῶν κνημῶν, ἐπίσης ἐν Ῥώμῃ τιμωμένων ὡς καὶ ἐν Παρισίοις. Διὸ καὶ ὁ Ὀβίδιος ἀπαιτεῖ δι' αὐτὰς «τὸν κόθορνον μὲ τὰς ἐπιχαρίτους ἐμπλέξεις.»

Ὡς πρὸς δὲ τοὺς πόδας τοὺς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀσχήμους παραδέχεται μόνον «τὸ κρύπτον ὀλοτελῶς αὐτοὺς ἐκ λευκοῦ δέρματος σανδάλιον.»

Ὅμως δὲ δὲν ἔπεται ὅτι δύνασθε νὰ ἀμελήσητε ὥστε «νὰ ἀφήται ὁ ποὺς νὰ κολυμβᾷ ἐν εὐρυτάτῳ τιλῷ πεδίλῳ, ὡς οὐδὲ νὰ σφίγγηται τὸ λωρίον μέχρι συστολῆς αὐτοῦ.»

Μικρὸν τι τέχνασμα, κοινότατον ἄλλοτε ὡς καὶ σήμερον, εἶναι τὸ συνιστάμενον εἰς τὸ γίνεσθαι ὑψηλότερον διὰ χονδρῶν πελμάτων καὶ ὑψηλῶν καττυμάτων. «Ἴδετε τὴν πελωρίαν ταύτην γυναῖκα, ἣτις, λέγει ὁ Ἰουβενάλιος, θὰ γείνη πυγμαίου βραχυτέρα ἅμα ἀφαιρέσαντες αὐτῇ τὸν κόθορνον.»

(Ἀκολουθεῖ.)

N. Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου ἐν τῷ Ζ' φυλλαδίῳ

Σελ. 400 στήλ. 1 στήλ. 3, γράφει πλήξῃ ἀντὶ πνίξῃ

Σελ. 403 στήλ. 2 στήλ. 36, γράφει κακὸν ἀντὶ καλὸν

ΟΙ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΟΙ

(Συνέχ. καὶ τέλος.)

—Τί σκέπτεσαι περὶ τούτων, Ἰούλιε; Πιστεύεις ὅτι μὲ ἀγαπᾷ ἡ ὥραία μικρὰ ἐξαδέλφη μας;

—“Ὅτι σὲ ἀγαπᾷ! — ἀπεκρίθη ὁ Ἰούλιος ἀσθενῶς καὶ μετὰ πεπνυγμένου στεναγμοῦ, διατὶ ὄχι, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ;

—“Ἄ! διότι, ἐννοεῖς, εἰν δὲν μὲ ἀγαπᾷ, εἰν δὲν μὲ θέλη θά ἡμαι πολὺ δυστυχής. Μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν θά ἔχω τὴν δύναμιν νὰ ἐπιζήσω ἐπὶ τῇ ἀποποιήσει τῆς Ἀλίσκης. Θὰ ἀποθάνω, Ἰούλιε.

Χρυσὴ καρδία καὶ ἀφωσιωμένος ἀδελφός, ὁ Ἰούλιος, ἐπὶ τῇ ἀληθεὶ θλίψει ἦν ἐπροξένησεν εἰς τὸν ἀδελφόν του ἡ ἐλαφρότης τῆς Ἀλίσκης, ἐπυξέε τὸν ἔρωτά του ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας του καὶ ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὸν Παῦλον πάσας τὰς περιποιήσεις ὅσας ἐκείνος ἀνέμενε παρ’ αὐτοῦ. Οἱ ἄσθενεῖς, ὥραιοι ἢ ἄσχημοι, εἶναι πάντες ὡς πρὸς τὰς παρηγορίας ἐπίσης εὐκολοὶ ν’ ἀπατηθῶσιν ὡς τις φιλάρεσκος, ἥτις ἔρωτᾷ τὸ κάτοπτρόν της μετὰ τῆς πεποιοθήσεως ὅτι θὰ εὔρη ἑαυτὴν ὥραϊαν.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τοῦ περιπάτου ὁ Παῦλος ἐπανέλαβε τὴν συνήθη αὐτῷ γαλήνην καὶ ἐσυγχώρησεν εἰς τὴν ἐξαδέλφην του τὴν λύπην, ἣν τῷ εἶχε προξενήσει. Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἀνεμένοντο εἰς τὸ γεῦμα, καὶ ἐν μειδίαμα τῆς Ἀλίσκης ἤρκεσε νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ὀλίγην μνησικακίαν τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν.

VI

Αἱ ἡμέραι διαδέχονται ἀλλήλας ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζουσι, χωρὶς νὰ δυνάμεθα πάντοτε νὰ ἐξηγήσωμεν διατὶ ἡ ἐπαύριον δὲν εἶναι ἡ ἀκριβὴς ἐπανάληψις τῆς χθές.

Μετὰ τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ Παύλου οἱ τρόποι τοῦ Ἰουλίου πρὸς τὴν Ἀλίσκην μετεβλήθησαν ἀρκετὰ ταχέως, ἐπλησίαζεν αὐτὴν ὀλιγώτερον ἢ κατὰ τὸ παρελ-

θόν, ἡ ὁμιλία του, ἡ τόσον ἄλλοτε ζωηρὰ καὶ ἐπίχαρις ἐγένετο ἄχρους ἤδη. Τὸ κύμβαλον ἀντήχει ἐτι ἐνίοτε, ἀλλ’ οὐχὶ πλέον πρὸς τιμὴν τῆς μικρᾶς ἐξαδέλφης.

Ἐπροφασίσθη μάλιστα τὴν ἀνάγκην νὰ συμπληρώσῃ τὸ βοτανολογίον του διὰ νὰ ἀπουσιάξῃ συνεχῶς ἐπὶ ἡμέρας ὀλοκλήρους.

Πρὸ πολλῶν μηνῶν ὁ Ἰούλιος εἶχεν ἀμελήσει τὰς μελέτας του, ἀλλ’ ἤδη ἐπεδοθη συντόμως εἰς τὴν σπουδὴν· ὁ Ἀνδρέας Ξενέρος καὶ ὁ Πετράρχης ἐρρίφθησαν εἰς μίαν γωνίαν καὶ ἡ βοτανικὴ ἀνεπλήρωσε τὸν ἔρωτα.

Ἡ κυρία Μαλβέρτη δὲν ἐνόησε τὴν αἰφνιδίαν σχεδὸν ταύτην μεταβολὴν τὴν ἐπελθοῦσαν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ της, καὶ πολλάκις τὸν ἐπέπληξεν ὅτι ἐγκατέλειπε τὴν Ἀλίσκην καὶ ὅτι δὲν ἐπωφελείτο ἐκ τῶν εἰς τὰ δάση ἐκδρομῶν του ἵνα τῇ φέρῃ ἐκ τῶν ὥραϊων ἐκείνων ἀγρίων ἀνθέων, τὰ ὅποια μόνον εἰς τὴν φλόραν τῆς Μεσημβρίας ἀπαντῶνται.

Ὁ Παῦλος λίαν ἀπησχολημένος ἐκ τῆς μερίμνης τοῦ νὰ ἀρέσκῃ εἰς τὴν ἐξαδέλφην του δὲν εὔρισκε καιρὸν νὰ συγκρίνῃ τὴν παρελθοῦσαν ζωὴν τοῦ ἀδελφοῦ του μὲ τὴν παρούσαν, ἡ δὲ Ἀλίσκη ἡ ὅποια μόνον τοῦ ἔρωτος ἐγίνωσκε τὸ ὄνομα, ἠγνόει ἀκόμη τί ἀπαιτεῖται εἰς ἀνθρωπον θελήσεως καὶ ψυχικῆς δυνάμεως ἵνα ἀποφασίσῃ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν γυναῖκα τῆς ὁποίας ἡ μνήμη δὲν τὸν ἐγκαταλείπη οὐδ’ ἐπὶ στιγμῇ.

Τὸ φθινόπωρον ἐπλησίαζεν ἡ δὲ θέσις τῶν τεσσάρων προσώπων ἦτο ἐντελῶς ἡ αὐτή.

Ἡ ἐξοχὴ εἶναι ὥραιότερα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην· ὁ τρυγητὸς προηγέλλετο εὐτυχῆς καὶ ἐπειδὴ οὗτος γίνεταί ἀφορμὴ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀγροτικῶν ἑορτῶν, ἡ Ἀλίσκη ἤθελε κατ’ αὐτὰς νὰ κερδήσῃ ὅσον χρόνον ἔχασεν ἀσθενοῦσα.

Ὁ Παῦλος δὲν ἐπροχώρησε πολὺ εἰς τὴν καρδίαν τῆς ὥραϊας ἐξαδέλφης του, ἀπόλεσε μάλιστα ἀφ’ οὗ καιροῦ ὁ Ἰούλιος ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν ἵνα τὸν ἀφήσῃ μόνον πλησίον τῆς Ἀλίσκης, διότι αὕτη ἐλυπεῖτο πολλάκις διὰ τὴν

ἀπουσίαν τοῦ βοτανολόγου, καὶ ἐμέμφετο τὸν Παῦλον ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποσπάσῃ τὸν ἀδελφόν του ἀπὸ τὰ «ἄσχημα» ἐκεῖνα βιβλία.

Ἐπάρχει ἀξιώματι διῆσχυριζόμενον ὅτι ἵνα ἀγαπηθῆ τις ἀληθῶς ὑπότινος γυναικὸς πρέπει νὰ γνωρίζῃ νὰ τὴν ἀποφεύγῃ ἐν καιρῷ· δηλ. ὅταν αὐτὴ ἀρχίζῃ νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ κάμῃ ἄνευ αὐτοῦ. Ἡ γυνὴ εἶναι πρὸ παντὸς δεσπότης, ἴσως ἵνα ἐκδικηθῆ ὅτι ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον δούλη· θέλει νὰ κολακεύηται ἐὰν μὴ νὰ ἀγαπᾶται παρὰ πάντων οἷτινες τὴν πλησιάζουσιν· ὡς ὁ τύραννος εἰς τὸν ὅποιον τὸ πᾶν ὑποκλίνει καὶ οὐδεὶς πέριξ αὐτοῦ ἔχει τὸ θράσος νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλὴν, οὕτω καὶ ἡ γυνὴ θέλει ζωηρῶς λυπηθῆ ἐκ τῆς περιφρονησεως ἢ τῆς ἀπροσεξίας παντὸς ἀνθρώπου πρὸς αὐτήν.

Ἡ μεταπτώσις ἐκ τῶν ἄβρῶν περιποιήσεων εἰς τὴν αἰφνιδίαν ἀδιαφορίαν, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ πειράξῃ τὴν ματαιότητα τῆς Ἀλίσκης, τὸν οἰκείου τούτου δαίμονα τοῦ ὠραίου φύλου.

Ἡ Ἀλίσκη ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν λειποτάκτην εἰς τὰς μικρὰς ἐρωτοτρόπους περιποιήσεις τὰς ὁποίας ἐφαίνετο ὅτι ἐπελάθετο. Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ πανουργίαι τῆς ἀπέτυχον. Ἀντὶ νὰ ἀποκριθῆ εἰς τὰς προσκλήσεις τῆς ἐξαδέλφου του ὁ Ἰούλιος εἰσεχώρησε βαθύτερον εἰς τὸ δάση του.

Ἡσθάνετο ὅτι ἂν ὑπεχώρει σήμερον ὤφειλε νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ αὐριον καὶ τότε τὸ μυστικόν του, ὅπερ μετὰ τόσου κόπου κατέπνιξεν ἠθέλεν ἐπὶ τέλους τῷ διαφύγει. Ἐφοβεῖτο ἑαυτὸν καὶ δὲν ἐπεθύμει νὰ φαῖν μικρόψυχος, διότι εἶχεν ὀρκισθῆ νὰ προτιμῆσθαι τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀδελφοῦ του τῆς ἑαυτοῦ.

Ἐνώπιον τῆς σταθερᾶς ἀποφάσεως τοῦ ἐξαδέλφου τῆς ἵνα ἀντιστῆ εἰς πάσας τὰς γοητείας τῆς φωνῆς καὶ τοῦ βλέμματος, τίνες ὑπῆρξαν οἱ διαλογισμοὶ τῆς Ἀλίσκης; ἐνόησεν αὐτὴ τέλος τὴν ἀληθῆ αἰτίαν ἣτις παρεκίνει τὸν Ἰούλιον νὰ τὴν ἀποφεύγῃ τόσον ἰσχυρογνωμόνως· ἢ μήπως ἐν τῇ ὑπερ-

βολῇ ταύτῃ τῆς ἀγριότητος εἶδε μόνον ἐρριζωμένον τι αἶσθημα πρὸς τὴν μόνωσιν καὶ τὴν μελέτην τὸ ὅποιον αὐτὴ ἦτο ἀνίσχυρος νὰ ὑπερνικήσῃ;

Δὲν τολμῶ νὰ διαβεβαιώσω ὅτι ἡ Ἀλίσκη ἐμάντευσε τὴν ἀλήθειαν, ἐπιθυμῶ μᾶλλον νὰ πιστεύω ὅτι ἡ προσβληθεῖσα ματαιοφροσύνη τῆς τὴν ἐκώλυε νὰ κρίνῃ ὑγιῶς τὴν διαγωγὴν τοῦ ἐξαδέλφου τῆς. Ὅπως δὲποτε οἱ χαριέντες αὐτῆς διαλογισμοὶ δὲν ἐβράδυναν ν' ἀποπτῶσι, σκυθρωπότης δὲ κατέλαβεν αὐτήν. Ἡ ὠχρότης τῆς ἄλλοτε ἤρχισε νὰ ἐπαναφαίνεται ἀσθενῶς κατ' ἀρχὰς, εἶτα δὲ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Ἡ συναναστροφή τοῦ Παύλου τῇ ἐγένετο κοπιώδης καὶ ἡσθάνθη ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ σπουδάσῃ καὶ αὐτὴ τὴν βοτανικὴν.

Ὁ μόνος διδάσκαλος τὸν ὅποιον ἐπεθύμει καὶ ὁ ὅποιος ἠδύνατο νὰ διδάξῃ αὐτὴν δὲν ἠθέλε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ταύτης, εἰ καὶ ἐπανειλημένως προσεκλήθη ὑπὸ τῆς κυρίας Μαλβέρτης. Ἡ Ἀλίσκη τότε, αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ παρεκάλεσε τὸν ἐξαδελφόν τῆς νὰ τὴν βοηθήσῃ εἰς τὸν σχηματισμὸν μιᾶς συλλογῆς τὴν ὅποιαν ἐπεθύμει νὰ φέρῃ εἰς Παρισίους.

Οὕτω καθίστατο ἀδύνατον εἰς τὸν Ἰούλιον ν' ἀρνηθῆ πλέον, ἀλλ' ἐπιτηδείως ἐπρότεινε διαφόρους λόγους πιθανοῦς ὅλων τὸ ἄκαιρον τῆς ὥρας, ὡς ἐκ τῆς προκεχωρημένης ἐποχῆς καὶ τὸν κόπον ὅστις ἦτο παρεπόμενος πρὸς ἀναζήτησιν τῶν τελευταίων ἀνθέων εἰς τὰ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένα μέρη.

Ἄλλ' ἢ ἡ Ἀλίσκη δὲν ἀπεθαρρύνθη καὶ ὁ δυστυχὴς ἐξαδελφός τῆς ἠναγκάσθη νὰ τῇ ὑποσχεθῆ ἐκὼν ἄκων ὅτι ἡ ἔναρξις τοῦ πρώτου μαθήματος θὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν ἐπαύριον.

Ὁ Ἰούλιος δὲν ἐκοιμήθη οὐδόλως τὴν νύκτα καθ' ἣν ἡ ἐξαδέλφη του ἀπεφάσισε νὰ διατρέξῃ μετ' αὐτοῦ τὰ δάση· κατεβασάνισε τὸ πνεῦμά του, διὰ νὰ εὔρη ἀποφυγὴν τινα· μόνη ἢ ἀπουσία τῷ ἐφάνη ἀρκοῦν φάρμακον εἰς τὴν δυσκολίαν ταύτην, τὴν ὅποιαν δὲν εἶχε προῖδει.

Τὴν αὐγὴν ὁ Ἰούλιος εἰσήλθεν ἀσφο-
φῆτι εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητρός του
καὶ ἀφοῦ τῇ διηγήθη τὰ πάντα ἐν ὀλί-
γοις, ἔλαβε παρ' αὐτῆς τὴν ἄδειαν νὰ
ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς Παρισίους.
Μία οἰαδήποτε πρόφασις ἤρκει νὰ δια-
σκεδάσῃ πᾶσαν ὑπόνοιαν.

Ἡ κυρία Μαλβέρτη, ἐνηγκαλίσθη τὸν
υἱὸν της μετὰ τῆς μητρικῆς ἐκείνης ὑπερ-
ρηφανείας, τὴν ὅποیان ἐμπνέει τὸ θάρ-
ρος τοῦ τέκνου. «Πήγαίνε, τέκνον μου,
τῷ εἶπεν, ὁ Θεὸς θὰ σὲ φυλάττῃ»!

Ὁ Ἰούλιος δὲν παρεκάθησεν εἰς τὸ
πρόγευμα· ἡ μήτηρ του ἀπεκρίθη εἰς
τὰς ἐρωτήσεις τοῦ Παύλου καὶ τῆς Ἀλί-
σκης ἀναγγέλλουσα αὐτοῖς ὅτι σπουδαιο-
τάτη ὑπόθεσις ἀφορῶσα τὸ μέλλον τοῦ
νέου φυσιοδίφου τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὴν Ἡέ-
ραν αἰφνιδίως διότι μέλλει νὰ μεταβῇ
τὴν ἐπαύριον εἰς Παρισίους ὅπου θέλει
λάβει ἰδιαιτέραν συνέντευξιν μετὰ τοῦ
ὑπουργοῦ τοῦ πολέμου ἀρχαίου φίλου
τοῦ στρατηγοῦ Μαλβέρτ.

Ἡ εἶδησις αὕτη οὐδεμίαν παρήγαγεν
ἐντύπωσιν εἰς τὸν Παῦλον, ἀλλὰ ἡ
Ἀλίσκη ἐπεξήτει νὰ τὴν ἀποφεύγῃ χωρὶς
νὰ δύναται ἐν τούτοις νὰ ἐξηγήσῃ τὴν
αἰτίαν.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἐκλείσθη εἰς τὸ
δωμάτιόν της καὶ προσεπάθει νὰ λύσῃ
τὸ αἰνίγμα τοῦτο ἐπαναφέρουσα εἰς τὴν
μνήμη της πάντα τὰ μικρὰ συμβεβη-
κότα ἀπὸ τῆς ἐλεύσεώς της ἐν τῇ ἐπαύ-
λει μέχρι τότε.

Τὸ μόνον συμπέρασμα ὅπερ τῇ ἐφά-
νη πιθανὸν ἦτο τοῦτο. Ὁ Ἰούλιος δὲν
τὴν ἠγάπα καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν,
ἐπειδὴ δὲ παρετήρησε τὸν ἔρωτα τοῦ
Παύλου καὶ ἐφοβεῖτο μήπως τῷ ἐμπνεύ-
σῃ ζηλοτυπίαν εὐρισκόμενος παραπλεύ-
ρως πάντοτε αὐτῇ, ἀπεμακρύνθη διὰ νὰ
μὴ τὸν λυπῇ.

Αἱ μακρὰ αὐταὶ ὥραι τῆς σκέψεως
κατέστρεψαν ἐντελῶς τὰς ἐλπίδας τοῦ
Παύλου καὶ ἡ γενναιοφροσύνη τοῦ Ἰου-
λου ἔσχεν ἐναντίον τοῦ ἀναμενομένου
ἀποτέλεσμα· ἤδη ὅτε ἡ ὥρα τοῦ ἀπο-
χωρισμοῦ ἐσήμανε καὶ ὁ Ἰούλιος ἔμελ-

λε νὰ ζήσῃ μακρὰν αὐτῆς, ἡ Ἀλίσκη ἐ-
νόησε πόσον τὸν ἠγάπα.

Ἡ τόσον εὐάρεστος ζῶη, τὴν ὅποیان
διήγαγε πρὸ τριῶν μηνῶν ἐν μέσῳ τῶν
τριῶν τούτων ἀφωσιωμένου αὐτῇ προ-
σώπων ἀπώλεσεν ὅλον αὐτῆς τὸ θέλη-
τρον εὐθύς ὡς ἐπείσθη ὅτι ὁ Ἰούλιος τὴν
ἐγκατέλειπε καὶ ἄκουσα ἤρχισε νὰ σκέ-
πτηται ὅτι ἦτο ἀχάριστος πρὸς τὴν θέαν
της καὶ πρὸς τὸν Παῦλον· ἀλλ' ὁ ἔρωσ
κατέχει τοιαύτην θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς
νέας κόρης ὅτε ἡ καρδία αὕτη ἀνοίγεται
τὸ πρῶτον εἰς τὸ θαυμάσιον τοῦτο αἰ-
σθημα, ὥστε ἡ εὐγνωμοσύνη ὑποχωρεῖ.
Ἐξ ὅλων τῶν παθῶν οὐδὲν εἶναι οὕτω
βαθέως ἐγωϊστικόν, ὅσον ἐκεῖνο, ὅπερ
μᾶς σύρει πρὸς τὸ ἀγαπώμενον πρό-
σωπον.

Μέχρι τῆς ἕκτης ἐσπερινῆς ὥρας ὁ
Ἰούλιος δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐπιστρέφει.
Ἡ ἡμέρα τῷ ἐφάνη φρικωδῶς μακρὰ εἰς
τὴν Ἡέρην ὅπου μόνην ἐργασίαν εἶχε νὰ
λάβῃ ὀλίγα τινα χρήματα ἀπὸ τὸν συμ-
βολαιογράφου του, ἐβράδυνε δὲ ἀσκόπως
περιφερόμενος διότι ἐφοβεῖτο μήπως ἐν
τῇ ἐπανόδῳ του εἰς τὴν ἔπαυλιν ἀπρόο-
πτόν τι συμβῇ εἰς τὰς ἀποφάσεις του.

Εἶχεν ἤδη νυκτώσει ὅτε τέλος ἀπε-
φάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἔπαυλιν.
Ἐβάδιζε βραδέως κατατρυχόμενος ὑπὸ
ὀδυνῶν διαλογισμῶν, τοὺς ὁποίους δὲν
ἠδύνατο νὰ ἀπομακρύνῃ καὶ ἐξαιτούμε-
νος παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν νὰ ἐκ-
τελέσῃ ὅ,τι ἀπεφάσισε.

— Τί σημαίνει ὅτι ὑποφέρω, ἔλεγε
καθ' ἑαυτὸν, ὁ Παῦλος θὰ ἦναι εὐτυχῆς
μετὰ τῆς Ἀλίσκης καὶ μετὰ τὸν καιρὸν
ἴσως

Μορφὴ λευκὴ ὀρθωθεῖσα ἐνώπιόν του
ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ διέκοψε τὸν μο-
νόλογον αὐτοῦ· ἦτο ἡ Ἀλίσκη ἥτις τὸν
ἀνέμενε.

— Ἰούλιε, τῷ εἶπε τεθλιμμένη, θὰ
ἀναχωρήσῃς αὔριον ἐγκαταλείπων ἐδῶ
ἐκείνους οἵτινες σὲ ἀγαπῶσι. Δύναμαι
νὰ μάθω τοῦλάχιστον τί σὲ καλεῖ εἰς
Παρισίους;

— Ἡ φιλοδοξία, Ἀλίσκη, ἀπεκρίθη
οὗτος μετὰ βεβιασμένης φαιδρότητος, ἡ

φιλοδοξία, ἐξαδέλφη μου, διψῶ φήμην, θόρουβον, κίνησιν, ἢ μοναξία αὐτῆ μεθλίβει.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ μὴ ἐπανέλθῃς δυσηρεστημένος, ἀπογοητευμένος.

— Ἐἴθε, Ἀλίσκη, καὶ εὐχαριστῶ διὰ τὴν εὐχὴν σου.

Ἡ ὁμιλία ἐλάμβανε κατωφέρειαν λιαν ὀλισθηράν. Ὁ Ἰούλιος ἤσθάνετο ἑαυτὸν ἀνίκανον νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ οὕτως ἀδιαφόρως. Ἡ καρδιά του ἤμασσε, ἢ δὲ φωνὴ τῆς Ἀλίσκης ἦτο τόσο συμπαθὴς ὥστε ἠδυνάτει ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ὥρᾳ. Οὕτω, ἐπρόφερε βιαίως τὴν τελευταίαν ταύτην φράσιν καὶ προσέφερε τὸν βραχιονά του εἰς τὴν ἐξαδέλφην του. Οὐδεμία πλέον λέξις ἀντηλλάγη μεταξὺ αὐτῶν μέχρι τῆς ἀφίξεώς των εἰς τὴν ἑπαυλιαν.

Τὸ δείπνον ὑπῆρξε λιαν σκυθρωπόν ὡς δείπνον ἀποχωρισμοῦ. Ἐκαστος ἀμέλισσε τὸ νῆμα τῶν ἰδεῶν του προφυλαττόμενος μήπως οἱ ἄλλοι μαντεύσωσιν ὅτι ἐσκέπτετο.

Ὁ Παῦλος ἦτο ὁ μόνος, τοῦ ὁποίου ἡ καλή του διάθεσις δὲν ἐξέλιπεν ἐντελῶς. Ὅτε ἠγέρθησαν ἐκ τῆς τραπέζης ἠθέλησεν οὗτος ν' ἀκούσῃ ὁ ἀδελφός του μίαν ἐπιφορὰν τὴν βοήν τῶν κυμάτων τὰ ὁποία τὸσάκις εἶχε διασχίσει καὶ ὅλη ἡ οἰκογένεια κατέβη εἰς τὴν ἀκτὴν.

Ἡ Ἀλίσκη καὶ ἡ κυρία Μαλβέρτη ἐκάθησαν ἐμπρός, καὶ ὁ Ἰούλιος παρὰ τοὺς πόδας των, ἐνῶ ὁ Παῦλος ἐδιοῖκει τὸ ἴστιον.

Ἡ γαλήνη τῆς νυκτὸς καὶ ὁ γλυκὺς φλοῖσβος τῶν κυμάτων, ἔδιδον εἰς τὴν ἐσπέραν ταύτην γόητρον ἄφατον. Ὁ βαθυκύανος ὀρίζων ἦτο ἀνέφελος· ἡ σελήνη ἔλαμπεν ἐπὶ τῆς ὡς πλακὸς ἀργύρου θαλάσσης, ἢ λέμβος διωλίσθαινε ταχεῖα ἐπ' αὐτῆς, ὡς βέλος, οἱ βράχοι καὶ τὰ δένδρα τῆς παραλίας ἐλάμβανον μορφὰς φανταστικὰς, καὶ τὸ ἀπαράμιλλο τοῦτο θέαμα ἐξέτρεπε τὸν νοῦν ἐκ τῶν γηϊνῶν διαλογισμῶν πρὸς ὄνειρα κόσμων ἀγνώστων.

Αἰφνης ἡ Ἀλίσκη ἠμμηγέρθη καὶ λαβούσα μεταξὺ τῶν χειρῶν της τὴν χεῖρα

τοῦ Ἰουλίου, ἦν οὗτος ἐστήριξεν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρὸς του ἐτόνισε διὰ φωνῆς συγκεκριμένης καὶ συμπαθοῦς τὸ ὥραλον ἐκείνο τῆς λίμνης ἄσμα, τὸ ὁποῖον κατέστησε δημάδες ἐν τῇ μεσημβρίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ Λαμαρτίνου.

Ὁ Παῦλος ἀκίνητος ἤκουεν ἐν γοητευτικῇ ἐκστάσει, ἐνῶ ἡ καρδιά τοῦ Ἰουλίου ἔπαλλεν ἰσχυρῶς.

Φθάσασα εἰς τὴν στροφῆν,

«Ὡ λίμνη, βράχοι ἄφωνοι, ἄντρα, σκιῶδη δάση, σεῖς ὧν ὁ χρόνος φεῖδεται, χαριτωμένη φύσις, ποῦ ὁ Θεὸς ἀγανοῖ καὶ θάλλουσαν φυλάσσει, καὶ τῆς νυκτὸς τηρήσατε αὐτῆς τὰς ἐνθυμήσεις.»

«Ἐἴθε ὁ στενάζων ἄνεμος, ὁ καλαμῶν ποῦ κλαίει, τοῦ ἐλαφροῦ ἀέρος σου οἱ μοσχοβολοὶ ὕμνοι καὶ πάντα ὅσα βλέπει τις, ἀκοῦει καὶ ἀναπνέει. Ὡ εἴθε! «ἠγαπήσαμεν», νὰ εἴπωσιν, ὦ λίμνη.»

ἡ Ἀλίσκη ἔπαυσε καὶ ἐλύθη εἰς δάκρυα.

Ἡ κυρία Μαλβέρτη τὴν ἐσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ ὁ Ἰούλιος προσεπάθησε νὰ ἀποσύρῃ ἡσύχως τὴν χεῖρα ἦν ἐκράτει ἀκόμη ἢ ἐξαδέλφη του, ἀλλ' αὐτὴ τὴν ἐκράτησεν ἐπιμόνως, τὴν ἐστήριξε πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τῆς καρδίας της καὶ εἶτα τὴν ἀφήκε νὰ ἐπαναπέσῃ.

Τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως, τὴν ἐπαύριον, ἡ Ἀλίσκη δὲν ἠδυνήθη νὰ σηκωθῇ ἐκ τῆς κλίνης της· εἶχε πυρετόν. Ὁ Ἰούλιος εἰσήλθε μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀσθενοῦς· μετ' ὀφθαλμοῦς ξηροῦς, ἀλλὰ συγκεκριμένην τὴν καρδίαν, ἐσφιγξε διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν χεῖρα τῆς ἐξαδέλφης του τὴν ὁποίαν δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀσπασθῇ.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν μετὰ τὴν ἐπαύριον ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἰουλίου, ἡ ἑπαυλις ἦτο βεβυθισμένη εἰς βαθὺ πένθος. Καταστροφή συνέβη ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Λυὼν σιδηροδρόμου καὶ ὁ υἱὸς τῆς κυρίας Μαλβέρτης εὐρέθη μεταξὺ τῶν θυμάτων.

Ὁ Παῦλος ἐπανέφερεν ἐκ τῆς Ἡέρης τὸ πτώμα τοῦ ἀδελφοῦ του, τὸ ὁποῖον

ἀναπαύεται σήμερον ἐν τῷ κοιμητηρίῳ
τῆς πόλεως ταύτης· ἐπὶ τῆς μαρμαρίνης
πλακῶς τῆς καλυπτούσης τὸν τάφου του
ἐχάραξαν:

ΙΟΥΛΙΟΣ ΜΑΛΒΕΡΤΗΣ

δεκαενναετής.

Δὲν θὰ προσπαθίσω νὰ εἰκονίσω τὴν
θλίψιν τῆς κυρίας Μαλβέρτης καὶ τῆς
Ἀλίσκης· ἡ νέα κόρη ἠθέλησε νὰ γείνη
μοναχῆ, ἀλλὰ τὰ δάκρυα καὶ ἡ ἀπελπι-
σία τῆς θείας τῆς ἔπεισαν αὐτὴν νὰ
μεταβάλλῃ γνώμην.

Ἐμεινεν εἰς τὴν ἔπαυλιν καὶ μετὰ
παρέλευσιν δύο ἐτῶν συγκατετέθη νὰ
συζευχθῆ τὸν Παῦλον! Ὅπως ἡ Ἀλί-
σκη οὕτω καὶ ὁ Παῦλος οὐδέποτε ἐνόη-
σαν τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ὅκτῶ μετὰ τὸν γάμον ἡμέρας ὁμο-
λόγησε τὴν ἀλήθειαν ἡ κυρία Μαλβέρτη,
ὁ δὲ Παῦλος καὶ ἡ Ἀλίσκη ἤκουσαν τὴν
βραδείαν ταύτην ἐξομολόγησιν μὲ τὰ
δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Τὴν ἰδίαν
μάλιστα ἐσπέραν ἐπήγαν καὶ ἐγονυπέ-
τησαν ὁμοῦ εἰς τὸ κοιμητήριον.

Ἐκεῖ χειροκρατούμενοι προσευχήθη-
σαν μακρῶς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἰουλίου,
ἵνα εὐλογήσῃ ἐκ τοῦ ὕψους τῶν οὐρανῶν
τὴν ἔνωσιν, τὴν ὁποίαν ἠθέλησε, καὶ
ἦτις ἐγένετο ἡ ἔμμεσος αἰτία τοῦ θα-
νάτου του.

A. B.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΦΑΣΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΠΟΙΗΣΕΩΝ

ΤΟΥ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ

1.

Ὡ, πόσων εἶδον θελκτικῶν παρθένων ὄμμα δύο!
Τοιαύτ' ἡ μοῖρα· θύματα θηρέει τὸ μνημεῖον.
Πρέπει τὸ χόρτον δρέπανον ὀλέθριον νὰ δρέπῃ,
Καὶ αἱ τετράζυγες, χορῶν τῶν παννουχίων, πρέπει
Ῥόδα ὑπὸ τὸν πόδα των εὐώδη νὰ πατώσῃ·
Νὰ βέουν πρέπει βύακες γοργῶς καὶ νὰ σθεσθῶσι·
Μὲ τάχος πρέπει ἡ ἀστραπὴ νὰ σβένετα ἰδέας,
Καὶ τ' ἄνθη τὰ ἀστέρια περικαλλοῦς μηλέας,
—Χίων τοῦ ἔαρος ἡμῶν εὐώδης—ζηλοτύπως,
Τοῦ Ἀπριλίου παγετοὶ νὰ καίωσιν ἀλύπως!

Τοιαύτη εἶναι ἡ ζωὴ ἀέποτε· βαθεῖα
Ἐπέρχεται μετὰ τὸ φῶς ἡ νύξ καὶ ἡ σκοτία,
Κ' ἡ ἔγερσις ἄνω ἐκεῖ ἡ ἔκδοσις τοῦ μνημείου·
Πέριξ φαίδρου καθήμεθα ἀπλήστως συμποσίου,
Πλὴν παρατρεπόμενοι μετ' ἐπιβληθέντος ἤθους,
Τὸ τέλος πρὶν ἀναφανῆ συνδαίτημόνων πλήθος!

2.

Πόσας θνησκούσας εἶδον, φεῦ· λευκῆ, ῥοδὴν ἢ μίαν·
Ἄλλ' ἠεροῦτο τ' οὐρανοῦ μολπήν κ' ὑπεμεῖδαν·
Ἄλλ' εἰς τὴν χεῖρα μέτωπον ἐστήριξε θλιμμένον,
Κ' εἴχ' ἢ φλογίνης ψυχῆ τὸ σῶμάτης θραυσμένον,
Ὡς θραυεῖ ὄρνις φεύγουσα τὸν κλίμα μετὰ βίας·
Μία, ἀλλόφρων, κάτωχρος, βορὰ ζηλοτυπίας,
Ἄλλ' ἠεθροῦσε λησμογηθὲν ἡσύχως·
Ἄλλ' ἐσέσθη ὡς μολπὴς θρηνοῦσης λύρας ἤχος,
Καὶ ἄλλ' ἡ με μεῖδιον ἀγγέλου εἰς τὸ στόμα
Ἐξέλειπεν, ὅστις τὴν γῆν ἀναπολεῖ ἀκόμα!
Ὅλοι ἀβροφυῖ φυτὰ πρὶν ζήσουσαν μαρνανθέντα·
Μὲ τὰς μικρὰς των φωλεὰς πηρὰ ἀπολεσθέντα·
Περισσεύει, ἄς εἰς τὴν γῆν ἐχάρισε τὸ θεῖον,
Μ' ἔρωτα καὶ μὲ χάριτας, στεφόμενοι παιδιῶν,
Ἡρίθμου χρόνους θελκτικῶς μ' ἀνοίξεις μυρ-

[μένας . . .

Πῶς! ἢ ῥ' ἢ πλᾶξ τοῦ νήματος τὰς ἐχει καλυμμένας;
Πῶς! τόσα ὄντα μαγικὰ μὲ βλέμματα σβυσμένα·
Τόσαι λαμπάδες σβύσασαι, τὸς ἄνθη συντριμμένα!
Ὡ, ἄφετε... φύλλα πατῶν τοῦ φθινοπώρου κρύα,
Μακρὰν νὰ φύγω, εἰς δρυμοὺς καὶ εἰς ξηρὰ πεδία...
Φάσματ' ἀβρά! ἔρχοντ' ἐκεῖ, ἐγγύς μου, μία, μία,
Ὅποταν σκέψῃς βεμβασμοῦ μ' ἀποπλανᾷ γλυκεῖα·
Ἀμφίβολον δεῖκνύει φῶς καὶ κρύπτει τὴν πλη-

[θὺν των,

Καὶ βλέπω, βλέπω μετὰ τῶν κλάδων τὴν μορ-

[φὴν των,

Κ' ἐν μέσῳ φύλλων λάμποντα γοργῶς τὰ βλέμ-

[ματὰ των·

Εἶν' ἢ ψυχὴ μου ἀδελφῆ ἐρατεινῶν φασμάτων!
Δὲν μὰς χωρίζει θάνατος οὐδὲ ζωὴ· στηρίζω
Τὸ βῆμά των, ἢ μὲ πτερὰ ἐκείνων πτερυγίζω·
Ἄρατον ὄναρ· ὅτ' ἐγὼ νεκροῦμαι ὡς ἐκεῖνοι,
Αὐταὶ δὲ ζῶσιν ὡς ἐγὼ κ' ἐπὶ τοῦ κόσμου εἶναι...
Καὶ τότε ὄλ' αἱ σκέψεις μου αὐτὰς παρομοιάζουν·
Τὰς βλέπω, τὰς παρατηρῶ κ' «ἐλθε ταχέως» κρά-

[ζουν·

Κύκλω μνημείου ἀνοικτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς κρα-

[τοῦνται,

Καὶ σιγαλῶς ὀρχοῦνται·

Εἶτα μετὰ βραδύτητος ἀπέρχονται πενθίμου·
Τότ' ἐνθυμοῦμαι, καὶ αὐτὰς βεμβάζει ἡ ψυχὴ μου..

3.

Μία ἰδίως· ἄγγελος, τῆς Ἰσπανίας αἴμα!
Χεῖρες λευκαῖ, μ' ἀγνάς πνοὰς τὸ σπῆθος ἀναπάλλον·
Ὅμματα μαυρ' ἀγράπτοντα ἀπὸ Κρεόλης βλέμμα,
Κ' ἡ χάρις ἢ λανθάνουσα ἐκείνη-στέμμα θάλλον
Στέφουσα Ἡθῆς κεφαλῆν.

Δὲν εἶν' ὁ ἔρωσ τῆς πικρᾶς θανάτης τῆς ἡ αἰτία.
 Οὔτε χαρὰν τῆς ἐδίδεν ἀκόμη, οὔτε πόνον.
 Δὲν ἀποστάτει πάλλουσα ἡ νέα τῆς καρδία,
 Καὶ κρῦφ' αὐτῆς ἐλέγαρεν, μὲ κρατημένον στόνον.
 Ὡ, πόσον εἶναι θελκτικὴ! . . .

Πόσον τὴν ἔτερπ' ὁ χορὸς τὴν ἐθανάτωσ' ὄμοις!
 Ὁἴμοι· ὁ μαγικὸς χορὸς, ὁ ἐκθαμβῶν πᾶν ὄμμα.
 Φρίσσει ἀκόμ' ἡ κόνις τῆς, ἡδὺς τὴν σείει τρόμος,
 Ὄταν εἰς νύκτα ἤρμενον εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα,
 Ὁρχεῖται σύννεφον λευκῶν . . .

Πόσον τὴν ἔτερπ' ὁ χορὸς ὅτ' ἐορτῆ τις ἦτον,
 Τρεῖς νύκτας πρὶν τὸ φάσμα τῆς ἡτένιζ' ἀνατέλλον,
 Καὶ μουσικοὶ, καὶ χορευταὶ, καὶ ὄμιλοι χαρίτων,
 Καθ' ὕπνουσ πάντες ἤρχοντο, ἐχόρευον, ἐγέλων,
 Πρὸ τῶν κλειστῶν τῆς ὀφθαλμῶν.

Ἐπειτα κόσμοι ἤρχοντο, κειμήλια, ἀλύσεισ,
 Ὑδαρῆ ἔτι σηρικὰ καὶ ἀδαμάντων λίθοι.
 Ὑφάσματα λεπτότερα ἀπὸ πτερὰ μελίσσης,
 Ταϊνίαι, ἄνθη, στέφανοι, ὥστε κανίστρων πλήθη,
 Νὰ πληρωθῶσι δαφιλῶς.

Μὲ τὰς φαιδράς τῆς ἀδελφᾶς ἡ ἐορτῆ ὀπότε
 Ἦρχετο, τὴν ῥιπίδα τῆς ἐκράτει, κ' ἐνθουσία,
 Κ' ἐν μέσῳ πέπλων ἔμεινον ἀκτινοβόλων, τότε
 Ἐσκίρτα μετὰ τῶν αὐλῶν ἡ νέα τῆς καρδία,
 Τῆς πολυφώνου μουσικῆς.

Ἦτο τερπνόνεισ τὸν χορὸν πετώσαν νὰ τὴν βλέπη!
 Τοὺς κυανοὺς αὐτῆς κροσσούς ἡ ζώνη τῆς ἐκίνει,
 Κ' ἔλαμπον κάτω μελανῆς οἱ ὀφθαλμοίτης σκέπησ,
 Ὡς ὑπὸ νέφος μελανὸν τὴν νύκτα λάμπειν χύνει,
 Ἄστρων διδύμων ἡ ἀκτίσ.

Χορὸς εἶν' ὅλη, καὶ χαρὰ, καὶ ὥσ μευδιαμάτων,
 Καὶ πάντες ἐλαυμάζαμεν τὰ κάλλη αὐτῆς μόνης.
 Δὲν ἀναπτύσει ὁ χορὸς τὸ πῦρ τῶν αἰσθημάτων.
 Ἡ ἀήδια μίγνυται εἰς τὰς τρυφὰς ὡς κόνις,
 Ἐπὶ ἐσθῆτος φαινήσ . . .

Ἄνάρπαστος εἰς στρόβιλον ἐγένετο· ἐσκίρτα,
 Ἴπτατο, μόλις ἔπνευ, ἐπέστρεφεν ἡσυχῶσ.
 Οἱ φθόγγοι τὴν ἐμέθουον τῆς μουσικῆς, τὰ μύρτα,
 Αἱ λάμψεισ τῶσων λυχνιῶν, τῶσων βημάτων ἤχος,
 Ὁ θόρυβος ὁ χαρωπός!

Τὶ τέρψις! νέας μεταξὺ τοῦ πλήθους νὰ λαμβάνη
 Αἰσθηθεῖσ ἀπὸ τὸν χορὸν, καὶ ν' ἀγνοῆ τὴν πράττει,
 Ἐὰν ἐντὸς κυλλεταὶ κούφον νεφρῶν, ἡ φθάνη
 Τὴν γῆν καταδιώκουσα, ἡ κῆμα κατεπάτει,
 Περιδουόμενον γοργῶσ . . .

Πλὴν φεῦ· ἐπλήθην ἡ αὐγὴ κ' ἡ ζέσεισ ἐψυχράνη.
 Ἐπὶ τῆς θύρας ἴστατο προσμένουσα μανθῶαν . . .
 Φρίσσουσα τότε ἡ θελκτικὴ χορευτρία ἡσθάνθη,
 Σωχὰ τῆς· αὔρας τὴν πνοῆν εἰσδύουσαν τὴν κρῶαν.
 Ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν γυμνῶν . . .

Πόσας ἡμέρας ὁ χορὸς πικρὰς ἀφίνει! πλεόν
 Χαίρετε γέλωτες, στολαὶ, χοροὶ ἐδφραινομένων...
 Βῆξ διεδέχθ' ἐπίμονος τὸ ἄσμα τῆς τὸ νέον,
 Τὰς ἡδονὰς τῆς πυρετὸς ὠχρὸς, κ' εἶν' ἐσθεσμένον
 Τ' ὄμμα τὸ πρῶν φαινόν!

4.

Ὁἴμοι· ἐσθέσθη . . . θελκτικὴ, λατρευομένη, νέα.
 Ἐξερχομένη ἐκ χοροῦ πικροῦ τόσον ὠραία.
 Ἀπέθανεν ἀπὸ μητρὸς ἀγκάλῃν, νεκρωμένην
 Ὁ θάνατος τὴν ἔβριψεν εἰσέτι κοσμημένην,
 Ἐντὸς τοῦ τάφου, κ' ἔκλεισε τὰ σκοτεινὰτου χεῖλη.
 Ἐτοιμος ἦτο εἰς χοροὺς καὶ ἄλλους ν' ἀνατεῖλῃ!
 Τόσον ὠραίαν ἔσπευσεν ὁ χάρων νὰ τὴν δρέψῃ.
 Τὰ ῥόδα ὅσα πρὸ μικροῦ τὴν κόρην εἶχον στέψει,
 Τὰ θάλλοντα εἰς τὸν γορὸντὴν νύκτατὴν προτέραν,
 Ἐντὸς τοῦ τάφου ἐσδύσαν τὴν ἄλλην φεῦ, ἡμέραν!

5.

Ὡ, τὴν ἀθλίαν μοιρὰν τῆς ἡ μήτηρ ἀγνοοῦσα,
 Τόσον τὸ εὐθραυστον αὐτὸ ἡγάπα ἄνθος, τόσον,
 Ἐπεμελήθη νήπιον τὴν κόρην ἀγρυπνοῦσα,
 Καὶ νύκτας τὴν ἐκοιμίζεν εἰς τῆς ζωῆς τὴν δρόσον,
 Ἐντὸς κοιτίδος ἐλαφρᾶς.

Μάτην τὰ πάντα· ἔπνευ ἡ νέα κόρη ὄμμα.
 Ὁ ὕπνος ὁ ἀπέραντος τοῦ τάφου τὴν κοιμίζει,
 Βορὰν σκολιήκων, πελιδνήν, ψυχρὰν! Ἄν εἰς τὸ
 [μνήμα,
 Νύκτα χειμῶνος μυστικῆν.

Φάσμα γελῶν ἀπαίσια, χοροῦ συνθετεῖ στέμμα.
 Κ' εἰς τὴν μητέρα τῆς «καίρὸς» φωνεῖ μυστηριώδης.
 Ψυχρὸν τῆς δίδει φίλημα προσκλίνουσα ἡρέμα,
 Καὶ σῦρει διὰ τῶν μακρῶν πλοκάμων ὀστεώδεισ,
 Λευκοὺς δακτύλους καὶ ψυχρούς.

Καὶ τρέμουσαν εἰς ἕξallon χορὸν τὴν διευθύνει.
 Εἰς ὄρχουμένους χορευτὰς τὴν σῦρει ἀερώδεισ . . .
 —Εἰς τὸν αἰθέρα εἶν' ὠχρὰ κ' εὐρετα ἡ σελήνη,
 Καὶ βάφ' ἡ Ἴρις μὲ χροιάσ ἀχάτου γαλακτώδεισ,
 Τὰ μαῦρα· νέφη τῆς νυκτός . . .

Ὡ πᾶσαι σεῖς, ὅσας χοροὶ ἀθροίζουον εὐτυχίας.
 Τῆς Ἰσπανίδος ἡ πικρὰ ἄσ σᾶς φοβίξῃ μοῖρα . . .
 Νέαι παρθένοι! ἔμπλεουσ χαρὰσ καὶ θυμηδίας,
 Ἐδρεπε τ' ἄνθη τῆς ζωῆς μὲ ἀπληστον τὴν χεῖρα,
 Κάλλος, νεότητα, χαρὰν . . .

Ἡ τάλαινα! . . . τὰς ἐορτάσ καθεῖς τὴν ἐθεώρει,
 Δέσμην ἀνθῶν ἀρμύζουσαν εὐώδη, δρόσου πλήρη.
 Πλὴν φεῦ· ταχέως ἔκλεισε τὰ ὄμματα ἡ κόρη,
 Καθὼς καὶ ἡ Ὠφέλεια, ἦν βεῦμα εἶχε σῦρει,
 Δρέπουσαν ἄνθη, ποταμοῦ.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΒΥΣΣΙΝΙΑΝ
ΟΜΟΡΡΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ

ΥΠΟ

ΣΑΜΟΥΗΛ ΒΕΪΚΕΡ

Σκοπὸς τῆς περιόδου. — Διάβασις τῆς ἐρήμου. — Βάδισμα τῆς καμήλου. — Ἀρχὴ τῆς βετώδους ὥρας. — Μετανάστευσις τῶν Ἀράβων. — Ἀφίξις εἰς Sofi. — Γερμανὸς θηρευτῆς. — Ἐγκατάστασις. — Ἀγορὰ καὶ μεταφορὰ οἴκου. — Ἄγρα ἐπὶ τῆς ἀντιπέρας ὄχθης. — Διαπεραίωσις τοῦ ποταμοῦ Ἀτθάρρα ἐπὶ κοιτίδος. — Καμηλοπαρδάλεις. — Προδοσία ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. — Καταδίωξις. — Προσβολή. — Ἐπιτυχία. — Κάλλος καμηλοπαρδάλεως. — Βούβαλος φονευθεὶς. — Μίαν τῶν καμηλοπαρδάλεων τρώγουσιν ἄλλοι παρ' ἡμᾶς.

Ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην οἱ ἀναγνώσται ὅτι κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1861 ὁ Κ. Σαμουήλ Βεΐκερ ἀνεχώρει ἐκ τῆς κάτω Αἰγύπτου ἐλπίζων ὅτι θέλει συναντήσῃ τοὺς Σπήκ καὶ Γράντ ἐν τοῖς πέριξ τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου, σταθερὰν δ' ἔχων ἀπόφασιν ν' αὐξήσῃ τὰς ἀνακαλύψεις τῶν ἢ ν' ἀπόλυται ἐν τῷ ἀγῶνι. Ἀναμνησκονταὶ ὡσαύτως ὅτι ἡ Κυρία Βεΐκερ, «σχεδὸν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ὑπάρξεως,» θελκτικωτάτη, οὐχ ἤττον δὲ ἀνδρεία, συνώδευε τὸν σύζυγόν της καὶ ὅτι κατὰ τὴν πενταετῆ ταύτην περιοδείαν κατέδειξεν ἀκλόνητον εὐψυχίαν καὶ ἀφοσίωσιν.

Εἶναι τέλος γνωστὸν ὅποια ἐπιτυχία ἔστεψε τὴν εὐγενῆ ἐπιχείρησιν· εἰς ταῦτα δὲν θέλομεν ἐπανέλθει. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐπιλάβηται ἀμέσως τοῦ ζητήματος τῶν πηγῶν, ὁ Βεΐκερ προέθετο νὰ σπουδάσῃ περὶ τοὺς ὁμόρρους ποταμοὺς, οὓς ὁ Νεῖλος εἰσδέχεται ἐκ τῆς Ἀβυσσινίας. Ἐντεῦθεν προέκυψε σειρά διερευνησέων, αἵτινες διήρκεσαν ἐν ἔτος περίπου καὶ ἀπέδειξαν εἰς τὸν περιηγητὴν ὅτι, ἐὰν ὁ συνεχῆς τοῦ ποταμοῦ ῥοδὸς διατηρῆται ὑπὸ τῶν δεξαμενῶν τῶν τοῦ ἰσημερινοῦ βετῶν, τὴν πλημμύραν παράγουσιν ἀποκλειστικῶς οἱ κατὰ τὴν Ἀβυσσινίαν κυματόεντες ποταμοὶ, οἵτινες οὐ μόνον προξενούσι τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐκχείλισιν,

ἀλλὰ καὶ φέρουσι τὴν λιπαρὰν γῆν τῶν ὄροπέδιων, τὰ ὅποια καταστρέφουσιν· ὅθεν ἡ γονιμότης τῶν ὄχθων, ὅπου ἡ ἰλὺς αὐτῆ ἀποτίθεται, καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ αἰγυπτιακοῦ δέλτα.

Εἰς τὴν σημαντικὴν ταύτην σπουδῆν, γενομένην ἐν χώρα διὰ πασῶν εὐάγρων, προστετέθησαν κυνηγεσίαι θαυμάσιαι πλουτίσασαι τὴν συνοδίαν τοῦ περιηγητοῦ καὶ ἐπιτρέψασαι αὐτῷ νὰ προχῆρῃ τὴν ἀφθουίαν πανταχοῦ ὅπου διέτριψεν.

Ἀντὶ λοιπὸν νὰ ἐξακολουθήσωσι διευθυνόμενοι πρὸς τὸ Khartoum, ὁ Κύριος καὶ ἡ Κυρία Βεΐκερ ἀνέπλευσαν τὸν Ἀτβάραν μέχρι διακοσίων καὶ εἴκοσι μιλίων ἀπὸ τῆς ἐκβολῆς του· εἶτα, ἀφέντες αὐτὸν ἐκ δεξιῶν, ἐτράπησαν πρὸς τὴν μεσημβρίαν καὶ διηυθύνθησαν πρὸς Κασάλαν, τὴν ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Ἀβυσσινίας· ἐκεῖ δὲ ἀφίκοντο τὴν ἐννάτην ἰουλίου. Ἀφ' οὗ κατέλιπον τὸ πλοίαριον τοῦ Νείλου, οἱ δύο ὁδοιπόροι διήνυσαν, ὅτε μὲν ἐπὶ ὄνου, ὅτε δὲ ἐπὶ καμήλου, χίλια ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα δύο χιλιόμετρα, ἐκ τῶν ὁποίων χίλια καὶ ἐξήκοντα τρία ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ταῦτα ἐν ὄρῳ θέρους· τεσσαράκοντα καὶ πέντε βαθμοὶ καύσωνος ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς ἀποσκευῆς, τεσσαράκοντα δὲ καὶ ὀκτὼ ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Ἡ ἐρημος καὶ κατὰ ταύτην ἔτι τὴν ὄραν δὲν εἶναι φρικώδης. «Αἱ νύκτες εἰσὶ δροσεραὶ καὶ εὐδιοὶ· ὁ οὐρανὸς κατάστερος· ὁ ὀρίζων προσπλησιάζει, οἱ λόφοι ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης λαμβάνουσι μορφὰς ξένας, καὶ ἡ ἡρεμία ἣτις σᾶς περικυκλοῖ, ἐν τῇ μυστηριώδει ταύτῃ ἐρημίᾳ, περιβάλλεται χαρακτῆρα ὑπερφυσικὸν καταθέλγοντα. Οὔτε εἰς σκνίψ, οὔτε ἐν ἐκ τῶν ἐντόμων ἐκείνων, ἄπερ εἰσὶν ἡ πληγὴ τῶν θερμῶν τόπων. Ἄμα τοῦ ἡλίου ἀφανοῦς γενομένου, ἀπολαύετε ἐντελοῦς εὐεξίας.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος ἐπανέρχεται· ἡ πεδιάς εἶναι ἀπεριόριστος· αἰέποτε ἄμμος σπινθηροβολοῦσα, βράχοι φλεγόμενοι. Εἰς τὰς καταστρεπτικὰς ἀκτίνας προστίθεται ἡ ἀναλίσκουσα εἰσπνοὴ τοῦ σιμούν· ἀτὸ ξύλον συστρέφεται, τὸ ἐλεφάντινον

σχίζεται, ὁ χάρτης θραύεται ἅμα τριβείς· ὁ μυελὸς τῶν ὀστέων ξηραίνεται· οἱ ἄσκοι κενοῦνται. Ἡ κόνις πληροὶ τὰ ὄτα, ἐμφράσσει τοὺς ῥώθωνας· διαβαίνει εἰς νέφη πυκνὰ, σχηματίζει στήλας, ἐχούσας ὕψους πλέον τῶν χιλίων ποδῶν, αἵτινες διέρχονται τὴν πεδιάδα περιδινόμεναι, ἢ φεύγουσι κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις καθ' ἕνα ἕκαστον στρόβιλον.

Καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐτι τῶν ὄχθῶν τοῦ ποταμοῦ, πλην τοῦ δάσους ἀκακιῶν (mimosas) καὶ τῶν συστάδων φοινίκων, οἵτινες σημαίνονται τὴν ὄχθην, ἡ πεδιάς ἐστὶν αἰεὶ ἔμπυρος. Καὶ πρὸς διάβασιν τῆς καμίνου ταύτης δὲν ὑπάρχει εἰμὴ ὑποζύγιον ἀποτρόπαιον. « Πάντων τῶν πόνων, λέγει ὁ Βέικερ, δεινότετος ὁ προερχόμενος ἐκ τῆς κινήσεως τῆς καμήλου. Ταλάντευσις ναυτιοποιοὺς καταπονοῦσα. Ἐάν, ἀπολέσας τὴν ὑπομονὴν, ποιήσης τὸ κτήνος νὰ τριποδίση, ἢ βάσανος τοῦ τροχοῦ οὐδὲν ἦτο παραβαλλομένη πρὸς τὴν παιδιὰν ταύτην τῆς νοτιαίας ὑμῶν ἀκάνθης, ἣτις ἐκσφενδονιζομένη ὡς ὑπὸ σφύρας χαλκείου, ὀρύσσει ὑμῶν τὸ κρανίον. » Ὑπάρχει μὲν ἡ γενναία δρομὰς, ἣς τὸ εὐάρεστον κατὰ σκέλος βάδισμα διατρέχει ἐν μίλιον εἰς ἕξ λεπτά, καὶ ἣτις διατελεῖ οὐσα ῥωμαλέα, χωρὶς νὰ ἐξασθενήσῃ, ἐπὶ ἑνέα ἢ δέκα ὥρας· ἀλλ' ὁ Ἄραψ, περὶ πλείστου ποιούμενος τοῦ ὑποζυγίου του, δὲν τὸ ἐκμισθοῖ πρὸς ἕξον.

Ἀναχωρήσαντες ἐκ Κασάλης τὴν 15 ἰουλίου, ὁ Κύριος καὶ ἡ Κυρία Βέικερ διηυθύνθησαν πρὸς δυσμὰς, ὅπως ἐπαυέρωσι τὸν Ἀτβάραν. Εἶχε βρέξει αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐκ τῆς ἐρήμου ἐξόδου τῶν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης αἱ ὄμβριαι, αἰεὶ ἀφθονώτεραι, εἶχον καταστῆ καθημεριναί. Πανταχοῦ χλόη· ἀλλὰ γῆ ὑγρὰ, εἰς ἣν αἱ κάμηλοι ἐβυθίζοντο, καὶ ἣτις προσκολλημένη εἰς τοὺς σπογγώδεις πόδας τῶν, τὰς ἐμπόδιζεν ἀπαύστως. Οἱ Ἄραβες ἐπέιγοντο νὰ ὀδηγήσωσι τοὺς μετ' αὐτῶν εἰς ἔδαφος στερεώτερον. Αἰγες, πρόβατα ἀναρίθμητα· κάμηλοι φέρουσαι γυναῖκας καὶ παῖδας, ἢ κατάφορτοι ἐκ περιέργων σκευῶν, ἐνέφρασσον

τὴν ὁδόν. Ἄνθρωποι ὄρατοι, ἐνδεδυμένοι λευκὰ ὑφάσματα, ὀπλισμένοι ξίφει καὶ ἀσπίδι, διηύθυνον τὰς δρομάδας αὐτῶν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους. Οἱ πάντες μετέβαινον πρὸς βορρᾶν, ὅπου ὁ χόρτος ἤρχετο φυόμενος, καὶ ὅπου δὲν εἶχον νὰ φοβηθῶσιν οὔτε τὸν πυρετὸν, οὔτε τὴν μυῖαν τῶν κτηνῶν. Οἱ ἡμέτεροι ὁδοιπόροι ἀπ' ἐναντίας ἐξηκολούθουν βαδίζοντες πρὸς μεσημβρίαν, καὶ παρὰ τὰς αὐξούσας δυσχερείας, ἀφικνοῦντο εἰς Sofi μετὰ ἡμέρας τεσσαρακαίδεκα ἀπὸ τῆς ἐκ Κασάλης ἀναχωρήσεώς των.

Τὸ Sofi δὲν εἶναι εἰμὴ ἄθλιον χωρίον, ἔχον ὡσεὶ τριάκοντα καλύβας, ἀλλ' ἡ θέσις του τυγχάνει θαυμασία. Τέκτων γερμανὸς εἶχεν ἐκεῖ οἰκοδομήσει οἰκίσκον λίθινον, τὸν μόνον ὑπάρχοντα, καὶ ἐν αὐτῷ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν κατῴκει. Ἦν οὗτος ὠχρότατος, ῥωμαλέος ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἔργασία ἐνδεδεχῆς καὶ πολυάριθμοι νόσοι δὲν ἀφήκαν εἰς αὐτὸν ἢ τὸ δέρμα καὶ τὰ ὀστά. Εἶχεν ἐλθεῖ ἐξ Εὐρώπης μετὰ τῶν Αὐστριακῶν ἰεραποστόλων, οἵτινες ἐγκατέστησαν εἰς Khartoun· εἶτα, ἀνὴρ ἐπιχειρηματίας, ἐγκατέλιπε τὸ κήρυγμα, ἠγόρασεν ὄπλον (carabine), ἐγένετο θηρευτῆς, καὶ ἀφιέρου τὰς ὥρας σχολῆς εἰς ἔργα διάφορα, ἕτινα ἀπέφερον αὐτῷ χρήματά τινα. Ὁ ἐξαιρετος οὗτος ἄνθρωπος, Florian καλούμενος, εἶχε διαδράμει κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις μέρος τῆς χώρας, τὴν ὁποῖαν ὁ Βέικερ προὔτιθετο νὰ ἐπισκεφθῆ· καὶ ἠδύνατο νὰ παράσχῃ πληροφορίας πολυτίμους· ἐπὶ σκοπῷ λοιπὸν νὰ τὸν συμβουλευθῆ ὁ ἡμέτερος ὁδοιπόρος εἶχεν ἐλθεῖ εἰς Sofi.

Δὲν ἦτο πλέον δυνατὸν νὰ ζῆ τις ἕξω ἢν ἀνάγκη ἐγκαταστάσεως. Ἦν δὲ τοῦτο εὐχερές. Ἀπὸ δέκα πιάστρων (piastres), ἰσοδυναμοῦντων πρὸς φράγκα δύο καὶ πενήκοντα, ἠγόρασα, λέγει ὁ Βέικερ, κατάλυμα ἀξιοσημειώτως κομψόν. Ἦν μετρία ἡ τιμὴ, καὶ ταύτην οὐδεμίαν ἐπεβάρυνε δαπάνη ἐκ τοῦ νόμου. Ἐν τῷ πρακτικῷ τούτῳ τόπῳ ἢ τοῦ ἀκινήτου μεταβίβασις ἐνεργεῖται διὰ τῆς ἐπὶ τῶν ὤμων τριακάδος ἀνθρώπων ἐπιθέσεως

τῆς στέγης καὶ τῆς ἀποθέσεως ταύτης εἰς τὸ μέρος, τὸ ἀρέσκον τῷ κτωμένῳ. Μετὰ τρεῖς ὥρας ἤμην κητῶν ἐνδιατήματος ἐλευθέρου μετὰ παραδείσου ἀπεράντου καὶ ἐξαισίων ἀπόψεων· εἶχον δειδρῶνας μεγαλοπρεπεῖς, τὸν Ἀτβάραν πρὸ τῶν ποδῶν μου καὶ τὴν κόμην Sofi παρὰ τῇ θύρᾳ μου· δικαίωμα πρὸς ἄγραν ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἀβυσσυνίας καὶ τοῦ Σουδάν· δικαίωμα πρὸς ἀλιείαν καθ' ἅπαντα τὸν ποταμὸν Ἀτβάραν καὶ τοὺς πλησίον ῥοῦς χωρὶς νὰ τελῶ θητικὸν, δεκάτας ἢ ἄλλον τινὰ οἰουδήποτε φόρον.

Ἡγόρασα δύο νέους οἴκους καὶ ἡ κατοικία ἡμῶν θὰ ἦτο ζηλωτὴ εἰς τὸν Ῥοβινῶνα. Πανταχοῦ αἱ θελκτικαὶ ἐκεῖναι λεπτομέρειαι, αἱ μικραὶ ἐκεῖναι ἀλλ' ἀνεκτίμητοι ἀνακουφίσεις, τὰς ὁποίας μόνῃ ἡ χεὶρ γυναικὸς δύναται νὰ παρέχῃ. Διετελοῦμεν ἰκανῶς εὐδαίμονες! Ἐπελαθόμεθα ἐντελῶς τῶν μεριμνῶν τοῦ κόσμου τούτου! Ἡ ὄρασις ἐξετείνετο εἰς τὴν πεδιάδα μέχρι πέντε περίπου μιλίων. Καθ' ἐκάστην λαμβάναν τὸ τηλεσκόπιόν μου, κατεσκόπεον τὰ ἄγρια ζῶα, τὰ μεταβαίνοντα ἡσύχως εἰς τὴν ἐτέραν ὄχθην, ὅπου ἡ χώρα ἦν ἔρημος. Ἐκεῖ πολλὴ ἡ ἄγρα· ἔλλειψις δὲ παντελῆς παρ' ἡμῖν, καὶ οὐδὲν μέσον ὑπῆρχεν ὅπως διαβῶμεν τὸν Ἀτβάραν. Κατακλυσμὸς βροχῆς καὶ βρονταὶ ἀδιάλειπτοι. Οὐδὲν πλέον μέρος διαβατὸν πλὴν τῶν βραχωδῶν. Ἡ γῆ τοῦ ὄροπεδίου ὑψοῦτο ὡσεὶ φύραμα ἀναζυμούμενον, καὶ ἐβυθίζετό τις μέχρι γονάτων εἰς τὸν πηλὸν τούτου, ὅπου ὁ χόρτος ἠΰξανε τόσοσιν ταχέως, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ἔσχεν ὑψος ἐννέα ἕως δέκα ποδῶν. Ὁ Ἀτβάρας ἦν ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ δόξῃ. Τὸν εἶχομεν ἰδεῖ ἐντελῶς ἐξηραμένον, κατὰ δὲ τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ ρεῦμα αὐτοῦ εἶχε πλάτος διακοσίων μέτρων, βάθος δὲ πλέον τῶν τεσσαράκοντα ποδῶν. Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ τὸν διαβῶμεν. Ἐβδομήκοντα ἐξ καμηλοπαρδάλεις! Κατεβρίψαμεν ἐν δένδρον ὅπως κατασκευάσωμεν ἐξ αὐτοῦ σκάφην καὶ εὐρίσκω ἐν τῷ ἡμερολογίῳ μου:

16 Αὐγούστου. Τὸ ἡμέτερον μονόξυλον μόνου ἕνα ἄνθρωπον δύναται νὰ φέρῃ, ἔσεται τις δὲ ἐν αὐτῷ ὡς ἐν λουτήρῃ.

Καὶ πρὸς τοῦτο ἐδέησεν ἐργασία ἐννέα ἡμερῶν! Ὁ Florian διατελεῖ ἐν ἀπογνώσει, ἀλλὰ nil desesperandum. Θέλω κατασκευάσει σχεδίαν.

18 Αὐγούστου. — Ἡ σχεδία συνετελέσθη, τέσσαρες δὲ ἄνθρωποι δύναται νὰ ἐπιβῶσιν αὐτῆς ἀσφαλῶς· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ κυβερνηθῇ· τὸ ρεῦμα τὴν παρασύρει. Ταύτην τὴν πρῶταν ἔπλεεν ἐπὶ τῆς ὄχθης ἐλέφας· ἦν ὁ δεύτερος, ὃν ἐβλεπον ἀπότινον ἡμερῶν. Ἡθέλησαν νὰ διαβῶσι τὸν χεῖμαρρον· καὶ πρὸς αὐτοὺς τὸ ρεῦμα ἦν λίαν ἰσχυρόν.

2 Σεπτεμβρίου. Μέχρι τοῦδε αἱ καμηλοπαρδάλεις ἔμενον ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου ἐν ἀποστάσει δύο περίπου μιλίων. Ἀλλὰ σήμερον ἐλθοῦσαι ἐπὶ τὴν ὄχθην μ' ἐβασάνισαν ὡς τὸν Τάνταλον. Πρέπει πάντες νὰ διαβῶμεν. Ἡ σκάφη μου, ὑποστηριζομένη ὑπὸ ἄσκων, ἔσται ἐξαιρετικὸν πλοιάριον. Ἐπάρχουσιν ἐν τῷ χωριδίῳ θηρευταὶ ἵπποποτάμων, νηχώμενοι ὡς αἱ φῶκαι· οἱ μὲν θέλουσι ῥυμουλκεῖ τὸ σκάφος, οἱ δὲ θέλουσι τὸ διευθύνει.

Ἀνεχωρήσαμεν ἀπομακρυνόμενοι τῆς ὄχθης ὄρθιοι πέντε μίλια καθ' ὥραν, ὄρχομενοι ἀνὰ πάντα στρόβιλον, ἀλλ' οὐχ ἦττον προχωροῦντες, ἀνδρείως συρόμενοι ὑπὸ τῶν κολυμβητῶν, ἀφικόμεθα ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ὄχθην. Τετραποδίζομεν, καὶ ἀναβαίνοντες ἀνὰ μέσον βάτων πυκνῶν, ἀνερχόμεθα ἐπὶ τὴν ὄχθην. Ἡ κοιλὰς δὲν παρουσιάζει ἢ ῥωγμοὺς καὶ πετρώματα, ῥύακας καὶ χαράδρας ἐχούσας βάθος ποδῶν ἐξήκοντα· ἀμμόλιθοι γυμνοὶ, βράχοι καὶ θαμνῶνες, γεώλοφοι χλοῶδεις, λόχμαι ἀκακιῶν, συνελόντι δ' εἰπεῖν, τὸ ἄριστον ἔδαφος πρὸς κυνηγείαν.

Παρατηρῶν τὰς καμηλοπαρδάλεις διὰ τῶν δίοπτρων μου εἶχον παρατηρήσει ὅτι ἐτοποθετοῦντο καθ' ἕξιν ἐπὶ μέρους ὑψηλοῦ, ὅθεν αὐταὶ ἐβλεπον εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Ἐδει λοιπὸν νὰ μὴ ἀνέλθωμεν εἰς τὴν ὄχθην κατ' εὐθείαν. Τὰ ζῶα ταῦτα, χάρις εἰς τοὺς ὑπερμέ-

τρος αὐτῶν τραχήλους, ἔχοντα τὸ πλεονέκτημα ἀνθρώπου τοποθετημένου ἐπὶ ἄκρου ἰστοῦ, ἤθελον μᾶς ἀνακαλύψει ἀμέσως. Δι' ὃ ἀπεφάσισα νὰ ποιήσω περιδρομὴν πέντε περίπου μιλίων, ὅπως ἐπικαταλάβωμεν τὴν ἀγέλην ἄνωθεν, τοῦθ' ὕπερ ἢ ἂν δυνατὸν διὰ προφυλάξω. Ἡ πορεία ἤρξατο ὅτε μὲν ἀνερχόμενοι ἐπὶ βραχώδεις βωλοτομίας, ὅτε δὲ ἐν τῷ ἰλυώδει ὕδατι μέχρι τῶν ὤμων· ὀλισθαίνοντες εἰς τὸ βάθος χαράδρας, ἔρποντες ἐν τῷ χόρτῳ, ἢ ἀνὰ μέσον τῶν θαμνῶνων ἐπὶ δύο ὥρας ταράσσοντες ἐν τῇ πορείᾳ ἡμῶν λαμπρὰς βουβάλιδας καὶ κεμμάδας, κατελάβομεν τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἐμελλοῦ εἶναι καμηλοπαρδάλεις. Σχεδὸν πάραυτα διείδον τὴν κεφαλὴν ἐνὸς τῶν ζώων τούτων ὀκτακόσια περίπου βήματα ἐπ' ἀριστεράν· ἐκ τῆς κεφαλῆς ταύτης ἀνεκάλυφα καὶ ἄλλας, αἵτινες περιεστοίχιζον τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀγέλης. Ἐτράπην τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ ὁδὸν, προτιθέμενος νὰ τεθῶ ὑπήνεμος πρὸς τὸ πλῆθος.

Θάμνος τις ἠδύνατο νὰ μοι χρησιμεύσῃ ὡς σκέπη· τὰ πάντα εἶχον καλῶς, ὅτε βλέπω ὅτι ἡ ἀγέλη μετήλλαξε θέσιν, ὅτι ἔχει τὸν ἀνεμον ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτι ἀφίσταται διακόσια βήματα ἀπὸ τοῦ μεγάλου ἄρρενος, καὶ ὅτι ἐστὶν ἀκριβῶς καταντικρῦ ἡμῶν. Δύο ἄλλαι πλησιάζουσι πρὸς αὐτόν. Αἴφνης ἐπιψαύει με τερπνῶς ἡ δροσερὰ αὔρα, ἀλλ' αὔτη θέλει μᾶς προδώσει. Τῷ ὄντι μόλις ἤσθάνθη τὰς θωπείας της, καὶ αἱ τρεῖς καμηλοπαρδάλεις ἀνορθοῦσι τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀτενίζουσαι τοὺς μεγάλους μέλανας ὀφθαλμούς των εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἡμεῖς ἐσμὲν, μένουσιν ἀκίνητοι.

Τὸ προσεκτικὸν ἦθος καὶ ἡ ἐκπληξίς των σκοπῶν εἰδοποιοῦσι τὴν ἀγέλην. Αἱ καμηλοπαρδάλεις, αἱ συγκροτοῦσαι αὐτὴν, τάσσονται κατὰ στοίχον, μεταβαίνουσι πρὸς τὰς συντρόφους των, εἶτα ἀτενίζουσι πρὸς ἡμᾶς, ἀποτελοῦσαι εἰκόνα θαυμασίαν. Ἡ λαμπρὰ τρίχωσις των, στίλβουσα ὡς ἡ ἵππου καλοῦ γένους, ἐξέχει ὡς ἡμιανάγλυφον ζωηρὸν ἐπὶ τοῦ ἀμαυροῦ πρασίνου τῶν ἀκακιῶν.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ· αὐταὶ ἔμελλον νὰ φύγωσι. Μὴ ἐλπίζων πλέον νὰ τὰς πυροβολήσω ἐγγύθεν, ἀπεφάσισα ν' ἀναχωρήσω πρὸ αὐτῶν. Καθίστατο πιθανὸν ὅτι ἡ ἀγέλη θὰ διήρχετο ὀρθογωνίως τὴν θέσιν, ἢ ἐγὼ κατείχον· εἶτα, φθᾶσα εἰς τὴν ἀκραν κορυφὴν τῆς ὄχθης, θὰ ἤρχετο βεβαίως εἰς τὴν πεδιάδα, τῆς ὁποίας ἡ ὀμαλὴ ἐπιφάνεια ἐμπόδιζε πᾶσαν ἐξάλφνης ἐπίθεσιν.

Καλέσας διὰ σημείου τοὺς συνομίλους μοι, ἀπέρχομαι παντὶ τάχει. Αἱ καμηλοπαρδάλεις ἐξορμῶσι· φεύγουσιν αὐταὶ βαρεῖ μὲν τῷ βαδίσματι ἀλλὰ δι' ὠκύτητος ἀπιστεῦτου, καὶ τραπέισαι τὴν ὁποίαν ὑπέθηκα διεύθυνσιν, παρουσιάζουσι πρὸς ἐμὲ τοὺς ὤμους διακόσια βήματα μακράν. Κατὰ κακὴν τύχην ἐμπίπτω εἰς ὁπὴν βαθεῖαν κεκαλυμμένην ὑπὸ τοῦ χόρτου, καὶ ἐνῷ ἀνεγείρομαι, ἡ ἀγέλη οἴχεται φεύγουσα. Ἄλλ' ὁ ἀρχηγὸς στρέφεται αἰφνης ἐπὶ δεξιὰ ὅπως φθάσῃ εἰς τὸ ὀροπέδιον. Λαμβάνω τὴν διαγώνιον τρέχων ὄση ἐμοὶ δύναμις· ἡ καταδιωκομένη ἀγέλη διέρχεται πρὸ ἐμοῦ ἐν ἀποστάσει ἐξήκοντα περίπου μέτρων. Ἐχω πυροβόλου διπλοῦν, φέρον σφαῖρας μῖας καὶ ἡμισείας οὐγγίας, καὶ σκοπεύω κατὰ μέγαλου ἄρρενος τοῦ ὁποίου ἡ τρίχωσις ἐστὶ βαθύχρους. Εἰς τὸν κρότον τῆς σφαίρας ἐπὶ τοῦ δέρματος ἀκολουθοῦσι σφαλερά τινα βήματα, ἀπολήγοντα μετὰ εἴκοσι μέτρα εἰς βαρεῖαν πτώσιν ἐν μέσῳ τῶν θάμνων.

Δευτέρα σφαῖρα ἀντηχεῖ ὡσαύτως ἐπὶ ἐνὸς ἄλλου ζώου ἀλλ' οὐδὲν παράγει ἀποτέλεσμα. Ὁ Βασί μοι μεταβιβάζει ταχέως μίαν караβίαν ἀπλήν, φέρουσαν σφαῖραν δύο οὐγγίων. Σκοπεύω κατὰ λαμπροῦ ἄρρενος· πίπτει οὗτος ἐπὶ γόνατα, ὀρθοῦται καὶ φεύγει χωλαίνων· ἐθραύσθη τὸ σκέλος ἀντὶ τοῦ ὤμου· οἱ Ἀραβῆς μου καταφθάνουσιν αὐτόν καὶ τὸν φονεύουσιν.

Ἀκολουθήσας τὴν ἀγέλην ἐπὶ ἐδάφους ὀλισθηροῦ καὶ κεκαλυμμένου ὑπὸ χόρτου ὑψηλοῦ, διανύσας ἐν μίλιον

ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐπανήλθον ἐπὶ τὸ θήραμα. Ἦσαν αἱ πρῶται μου καμηλοπαρδάλεις. Ἐθαύμαζον αὐτῶν μετὰ πάσης τῆς ἐπάρσεως, μετὰ πάσης τῆς εὐφροσύνης τοῦ θηρευτοῦ· ἀλλὰ τῇ χαρῇ μου ἀνεμίγνυτο αἰσθημά τι οἴκτου πρὸς τὰ πλάσματα ταῦτα τὰ οὕτως ὠραία καὶ παντελῶς ἀβλαβῆ. Ὁ τὴν καμηλοπαρδάλιν ἰδὼν μόνον ὑπὸ κλίμα ψυχρὸν δὲν ἔχει ιδέα τοῦ κάλλους αὐτῆς. Ἡ σηρικκοειδὴς αὐτῆς τρίχωσις ἀντανυγάζει διαφόρως κατὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν φωτίζεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς εἰσὶν ἢ ὑπερβολὴ ἢ μᾶλλον ἢ ἀνάπτυξις ἐκείνων τῆς κεράδος.

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἡμῶν, διερχομένων διὰ χόρτου πυκνοῦ, ἔχοντος ὕψος ὡσεὶ τεσσάρων ποδῶν τρεῖς βούβαλοι ἀνεχώρησαν ἕκ τινος χαράδρας καὶ διέβησαν ἐνώπιον ἡμῶν ἐξήκοντα περίπου μέτρα μακρὰν. Βληθεὶς κατὰ τὸν ὄμον ὁ καθ' οὗ ἐγὼ ἐσκόπευσα κατέπεσε νεκρὸς μετὰ τινα βήματα. Ὡσαύτως εἶμαι οὗτος ὁ πρῶτος βούβαλός μου. Ἡ κερασόχρους τρίχωσις τοῦ στίλβει ὡσεὶ ὀλοσηρικόν· ἔχει ἄριστα καὶ βεβαίως ἔχει βάρος πεντακοσίων λιτρῶν. Ἄγρα λαμπρά· ἐπὶ τέσσαρσι βολαῖς, τρία μέγала ζῶα.

Ἦν ἤδη νύξ βαθεῖα ὅτε ἀφικόμεθα εἰς τὴν ὄχθην· ἕνεκα τῶν πολλῶν πτώσεων ἐβραδύναμεν, ἦν δέ μοι εὐφρόσυτος ἢ εἰς τὸν οἴκον μου ἐπάνοδος μετὰ τὴν διαπερασίωσιν τοῦ ποταμοῦ γενομένην ὡς τὴν πρῶταν, ἀλλὰ ἐν σκότει πνυκνοτάτῳ.

Τὴν ἐπιούσαν διέβημεν αὐθις τὸν Ἀτβάραν πρὸς ἀναζήτησιν τῶν θηραμάτων ἡμῶν· ἀλλ' εὗρομεν μίαν μόνην καμηλοπαρδάλιν. Νυκτὸς, οἱ λέοντες καὶ αἱ ὕαιναι εἶχον καταβροχθίσαι τὴν ἑτέραν, μηδὲν καταλιπόντες ἔχνος. Τὸ ἄγριον πλήθος εἶχε πατήσει ἐν τῷ βορβόρῳ, καταλείπον τύπους, οὔτινες ἐμαρτύρουν περὶ τῆς κλοπῆς. Ἦν αὕτη ἀληθὴς ἀπώλεια. Οἱ ἰθαγενεῖς περὶ πολλοῦ ποιῶνται τοῦ κρέατος τῆς καμηλοπαρδάλεως· καὶ εὐλόγως, οὐδέποτε ἔφαγον κρεῖττον. Ὅλον δὲ τὸ λοιπὸν χρησιμο-

ποιεῖται. Ἐξαιρέτως σκληρὰ, ἢ δορὰ ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ ἦναι οὐχ ἡττον κούφη ἢ ἰσχυρὰ, τοῦθ' ὅπερ καθίστησιν αὐτὴν πολῦτιμον πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν ἀσπίδων. Τέλος οἱ τένοντες, λίαν μακροὶ, θεωροῦνται λόγου ἄξιοι παρὰ τῶν Ἀράβων, οὔτινες μεταχειρίζονται τὰς ἴνας τούτων εἰς τὸ νὰ ράπτωσι τὸ δέρμα καὶ νὰ κατασκευάζωσι χορδὰς δι' εἶδος τι κιθάρας παρ' αὐτοῖς, ῥαβαβὰ καλούμενον.

Θηρευταὶ ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Χαμρὰν. — Ξίφος καὶ ἀσπίς. — Θήρα διὰ ξίφους. — Τελευταία ῥαγδαία βρογῆ. — Ἀναχώρησις ἐκ τοῦ Sofi. — Σκηνώσις εἰς Οὐάτ' Ἐλ Νεγάρ. — Κτῆσις τριῶν ἵππων. Ἄγρα ἵπποποτάμου. — Διαμελισμὸς τοῦ ζώου. — Ἐπίθεσις καὶ σφαγή.

Ἦδη ἀπὸ ἐνὸς μηνὸς διήγομεν ἐν Σοφί, ὅτε ἐπεσκέψατό με θίασος θηρευτῶν, τὸν ὁποῖον τὰ μάλιστα ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσω. Καθ' ἃ μοὶ διηγήθησαν, Ἀράβες τινὲς ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Χαμρὰν, τῶν ὁποίων ἡ χώρα κείται πρὸς μεσημβρίαν τῆς Κασάλης, ἐφόνεον δι' ὄπλων ἀγχεμάχων τὰ φοβερώτατα τῶν ζῶων. Δὲν ἐφανταζόμην πῶς διὰ ξίφους ἠδύνατό τις νὰ φονεύσῃ ἐλέφαντα, ἐκτὸς ἂν οὗτος περιεστοιχίζετο ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ περιζωννύονταν αὐτὸν καὶ κατετραυματίζετο μέχρι θανάτου. Μὲ διεβεβαίουν δὲ ὅτι ἐπὶ καταλλήλου πεδίου δρόμον ὁ ἀγριώτατος τῶν ἐλεφάντων οὐδαμῶς ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ τοὺς ἤρωας τούτους ξιφομάχους. Εἶχον ἤδη ἀποφασίσει νὰ προσλάβω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου τιναὶς τῶν ἐκτάκτων τούτων ἀνθρώπων, καὶ νὰ διατηρήσω αὐτοὺς ἐφ' ὅσον χρόνον θὰ διήρκει ἢ ὑπ' ἐμοῦ διερεύνησις τῶν ἐν Ἀβυσσινίᾳ ποταμῶν. Τὸ σχέδιον δὲ τοῦτο ἦν γνωστὸν, ὅθεν ἢ ἐπίσκεψις τῶν θηρευτῶν.

Ἐὰν μὴ διὰ τῆς κόμης αὐτῶν, ἦν φέρουσι πολλῶ πλέον μακρὰν, καὶ ἦτις, χωριζομένη ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς κεφαλῆς, διαιρεῖται εἰς μακροὺς βόστρυχας περικρεμαμένους, οἱ Χαμρὰν κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν Ἀράβων τῆς χώρας ταύτης. Ὡς πάντες οἱ ἄλλοι, εἰσὶν ὠπλισμένοι

ξίφει καὶ ἀσπίδι. Ἄλλ' αὕτη οὐχὶ ἢ αὐτὴ ἐστὶν ἀεὶ. Ὑπάρχουσι δύο εἶδη, ἡ ὠσειδῆς στενὴ καὶ ἡ πέλτη ταύτης δὲ κυκλοτεροῦς ποιοῦνται χρῆσιν οἱ Χαμράν. Ὡς πρὸς δὲ τὰ ξίφη, ταῦτα ἔχουσι πανταχοῦ τὸ αὐτὸ σχῆμα· λεπὶς μακροτάτη, ἀμφίτομος, ἔχουσα πλάτος πλεόντων τεσσάρων ἑκατοστομέτρων, καὶ ὡς λαβὴ ἀπλῶς σταυρὸς, οὐ τὸ διάξυλον ἀποτελεῖ τὴν μόνην λαβήν. Τὸ ξίφος τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος θηρευτῶν δὲν διακρίνεται τῶν ἄλλων εἰμὴ καθόσον περιβάλλεται, ἀπὸ τοῦ διαξύλου, ἐπὶ μήκους ἐννέα δακτύλων ὑπὸ χορδῆς σφικτοτάτης διὰ τῆς ὁποίας δύναταί τις νὰ δράξῃ αὐτὸ διὰ τῆς δεξιᾶς, ἐνῶ ἡ λαβὴ κατέχεται ὑπὸ τῆς ἀριστερᾶς· τοιοτοτρόπως δὲ τὸ ξίφος τοῦτο ἔχει δύο λαβὰς.

Οἱ Χαμράν, οἵτινες δὲν εἶναι ἱκανῶς πλούσιοι ὥστε νὰ ἔχωσιν ἵππους, θηρεύουσι τὸν ἐλέφαντα ἀνὰ δύο μόνου. Παρασκευάζονται οὗτοι ὅπως ἐπικαταλάβωσι τὸ ζῶον ἀπὸ τῆς δεκάτης ὥρας πρὸς τὴν μεσημβρίαν· τότε αὐτὸ ἀναπαύεται· ἐὰν μὴ καθεῖδῃ, τοῦλάχιστον δὲν εἶναι πολλὴ προφυλακτικὸν καὶ ὑπάρχει εὐπρόσιτον. Ἐὰν ὁ ἐλέφας κατελήφθῃ ὑπὸ τοῦ ὕπνου, ὁ εἰς τῶν θηρευτῶν διευθύνεται ἔρπων πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ ζώου, καὶ διὰ μιᾶς ἀποχωρίζων τὴν προβοσκίδα ἣτις ἐκτείνεται κατὰ γῆν. Τὸ θῦμα ἀνίσταται εὐθύς ἀλλὰ μαινόμενος ὑπὸ τῆς δεινῆς ταύτης ἐξεγέρσεως, ὁ ἐλέφας ἀγνοεῖ νὰ καταδιώξῃ τοὺς θηρευτάς. Τὸ αἷμα ρέει ποταμηδὸν ἐκ τῆς πληγῆς του· μετὰ μίαν ὥραν ἀποθνήσκει. Ἐὰν τὸ ζῶον ἦναι ἔξυπνον, προσβάλλουσιν αὐτὸ ὀπισθεν. Τότε ἀποτέμνουσι τὰς δύο ἰγνύας τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, καὶ, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ περιπτώσει, ἡ αἰμορραγία δὲν βραδύνει νὰ φονεῖσῃ τὸν κολοσσόν.

Οὐχ ἦττον, λέγομεν, ἡ μέθοδος αὕτη ἐστὶν ἡτῶν πτωχῶν. Ἄμα ὡς ἡ πώλησις τοῦ ἐλεφαντίνου ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτοὺς νὰ ὦσιν ἔφιπποι, οἱ θηρευταὶ ἀσκοῦσι τὴν τέχνην αὐτῶν κατὰ τρόπον ἐπικερδέστερον ἅμα καὶ λαμπρότερον. Τρεῖς ἵππεις ἀπέρχονται πρὶν ἢ ἀνατεῖλῃ ἡ

ἡμέρα, καὶ πορεύονται βραδέως εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ζώου. Ἄμα τῷ πρώτῳ ἵχνει διώκουσιν αὐτὸ ὠκεῖς. Εἴκοσι μίλια ἴσως χωρίζουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων· τοῦτο οὐδὲν διαφέρει. Ἄνακαλύπτεται ἡ ἀγέλη· ὁ γηραιὸς ἄρρῆν ὅστις παρέξει τὸ πλεῖστον ἐλεφαντίνου, ἐκλέγεται, ἡ θήρα ἄρχεται. Μετὰ βραχεῖαν καταδιώξιν, τὸ ζῶον ὑποστρέφεται, οἱ ἵππεις διασπείρονται καὶ φεύγουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἄμα δὲ τοῦ ἐλέφαντος ἐγκαταλιπόντος αὐτοὺς, ἐπαναλαμβάνουσιν οὗτοι τὴν θήραν· καὶ τὸ ζῶον, ὅπερ ἐσώθη, ἀνθίσταται τὸ δεύτερον. Εἰς τῶν θηρευτῶν, ὅστις ἔχει τὴν ἰδιαιτέραν ταύτην ἀποστολὴν, πλησιάζει τότε πρὸς τὸν ἐλέφанта, τοῦ ὁποίου ἐφέλκει τὴν προσοχήν· τὸ ζῶον ἐξαγριούμενον ἐφορμᾷ ἐκ νέου παντὶ τάχει. Κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν δέουσι οἱ θηρευταὶ νὰ μετέλθωσι πᾶσαν τὴν ἀταραξίαν, πᾶσαν τὴν δεξιότητα αὐτῶν· ἀλλὰ βραδύτερον θέλομεν ἰδεῖ ταῦτα ἐν τῇ πράξει.

Ἀκροώμενος τῶν τεραστῶν τούτων τυχῶν, τὰς ὁποίας μοὶ διηγοῦντο μετριόφρονως ὡς πράγματα φυσικώτατα, ἤσθανόμην ἐμαυτὸν ὑπεράγαν σμικρόν. Ἀπὸ τῆς πρώτης νεότητος διήλθον τὸν βίον θηρεύων ἄγρια ζῶα, καὶ τέως διενούμην ὅτι εἶχον ἐμπειρίαν τῆς θηρευτικῆς τούτων ὄσσην οὐδεὶς ἄλλος· ἀλλ' ὑπήρχον ἄνθρωποι, οἵτινες, ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν ἐντελῶν πυροβόλων μου, φερόντων σφαίρας θανατηφόρους, ἔβαινον κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ τέρας καὶ ἐπετίθεντο αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ του διὰ τῆς ἀκμῆς ξίφους. Ἡσθανόμην τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀποκαλυφθῶ καὶ νὰ προσκυνήσω ἐδαφιαίως τοὺς ὄντας ἐνώπιόν μου. Ἡ καρδιά μου ἔτεινε πρὸς αὐτούς· ἀδελφοποιήθημεν παραχρήμα καὶ εὐδαιμόνως ἀπεσκόπησα πρὸς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἠθέλομεν εἶναι συνέταιροι.

Πρὸς τοῦτο ἔδει ν' ἀναλάβω τὴν πορείαν. Τὴν 15 Σεπτεμβρίου ὄμβρος ἰδιότροπος αἴφνης ἐπέληθεν, ἦν δὲ ὁ τελευταῖος τῆς ὥρας. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ ἥλιος ἐλαμπεν ἀδιαλείπτως. Μετὰ μίαν

ἑβδομάδα ὁ χρόνος ἤρξατο κιτρινίζων. Τοῦ Ὀκτωβρίου δὲ λήγοντος, δὲν ὑπῆρχε πλέον πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς ὀράσεως ἀπὸ τῆς χρυσοῦρου λάμπσεως τῆς χώρας εἰμῆ οἱ κάλαμοι τῶν ἐξ ἰλύος ὑφάλων, ἀνακαλυφθέντων διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ ποταμοῦ. Εἶχομεν καταλίπει τὸ Σοφὶ τὴν ἡμέραν τῆς τελευταίας βροχῆς, σκηνώσαντες δὲ εἰς διάφορα μέρη, ἐγκαθίσταμεθα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀτβάρα διακόσια μέτρα κάτωθι τοῦ Οὐάτ ἐλ Νεγάρ καὶ ἑπτὰ ὥρας ἀπὸ τοῦ Σεττίτ. Κατεῖχον ἐγὼ τότε τρεῖς ἵππους, οὓς εἶχον ἀγοράσει παρ' ἐλεφαντοθήρων, καὶ τοὺς τρεῖς τῆς Ἀβυσσινίας, ζῶα ἐξαιρετα, καί τοι τοῦ ἀναστήματος αὐτῶν ταπεινοτέρου ὄντος ἐνὸς μέτρου καὶ ἡμίσεως, τοὺς εἶχον ὀνομάσει Γκαζέλ, Τετέλ καὶ Ἀγκάρ. Οἱ δύο τελευταῖοι ἠπίσταντο ἐντελῶς τὴν θήραν· ὁ δὲ Γκαζέλ ἦν πρωτόπειρος, ἀλλ' ἀξιοσημειώτως ὠραῖος.

Μόλις εἶχομεν ἀφίχθῃ, καὶ μὲ προσεκάλεσαν νὰ θηρεύσωμεν γέροντα ἵπποπόταμον, ὅστις ἔσχε τὴν ἀναίδειαν ν' ἀπειλήσῃ πλείουνας. Ὁ κακοήθης οὗτος γέρον κατώκει τὸν ποταμὸν μακρὰν ἀπὸ τῆς κόμης δύο μίλια. Μετέβημεν εἰς τὸ ὠρισμένον σημεῖον· τὸ ζῶον ἦν οἶκαι. Κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ὁ Ἀτβάρας, καθ' ὃ ἔχει πλάτος διακοσίων πεντήκοντα περίπου μέτρων, ποιεῖ αἴφνης περιστροφὴν, ἐξ ἧς προήλθε μία τῶν δεξαμενῶν ἐκείνων, τῶν ἀείποτε βαθειῶν, τὰς ὁποίας περιεγράψαμεν ἀλλαχοῦ. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς περὶ ἧς λέγω εὐρίσκετο ἀμμόλοφος ἀφικνούμενος σχεδὸν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος· ἐκεῖ ἀνεπαύετο ὁ ἀντίπαλος ἡμῶν. Ἄμα ὁ αὐθάδης ἰδὼν ἡμᾶς, ἀνηγέρθη κατὰ τρόπον τὸν ἀπρεπέστατον, ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπηύθυνε πρὸς ἡμᾶς γρυλλισμοὺς ἐμφαντικούς, ἐλπίζων ὅτι θέλει μᾶς ἐκφοβίσει. Εἶχον δώσει εἰς τὸν Βασσὶ ἐν πιστόλιον καὶ διατάξει αὐτὸν νὰ μεταβῇ καὶ τοποθετηθῇ ἐπὶ τῆς πέραν ὄχθης. Ἰδὼν αὐτὸν ἐν τῇ θέσει του ἐσήμηνα πρὸς αὐτὸν νὰ ῥίψῃ πλείους βολὰς κατὰ τοῦ ζώου, ὅπως μοὶ τὸ ἀποστειλῃ. Ἐνέδρευον ἐγὼ τότε

ἐν τῷ ποταμῷ σκεπαζόμενος ὑπὸ σκώπελου. Ἄλλ' ἄμα τῇ πρώτῃ βολῇ ὁ ἵπποπόταμος, ὡς γηραιὸς ἐρημίτης εἰθισμένος νὰ μὴ ἀκολουθῇ εἰμῆ τὴν ἰδιοτροπίαν του, ἐστράφη πρὸς τὸν Βασσὶ καὶ ἐφόρμησε κατ' αὐτοῦ μετὰ φρικώδους μυκηθμοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἀπέστειλεν ἕως ὑπεράνω τῆς ἀπορρώγος. Τότε δὲ τριᾶκοντα πόδας ὑπὲρ τὸ ὕδωρ, ἔρριψεν ὁ ἀνδρεῖός μου ὑπερηφάνως δευτέραν βολὴν ἀλλ' ὁ ἵπποπόταμος οὐδὲ τὸ παράπαν ἐταράχθη.

Τοῦ τελευταίου τούτου ἀναθάρρησαντος, ἐφάνην ἐγὼ ἄνωθι τοῦ βράχου καὶ τὸν ἐκάλεσα ἐπαρειλημμένως διὰ τοῦ ἀραβικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, Χαζέντ! Χαζέντ! κατὰ τὸ ἐπιχώριον ἔθος. Ὁ ἵπποπόταμος φανταζόμενος ὅτι θ' ἀπηλλάσσετο καὶ ἐμοῦ, ὡς εἶχεν ἀπαλλαγῆ τοῦ ἐτέρου, ἐβόμβησεν ἠχηρῶς, ἐβυθίσθη αἴφνης καὶ ἀνεφάνη ἐκατὸν βήματα μακρὰν τοῦ βράχου μου, ἀλλὰ παρητήθη ἀπολύτως νὰ πλησιάσῃ ἐπὶ μᾶλλον. Τοῦτο ἰδὼν, διέταξα τὸν Βασσὶ νὰ κραυγᾶσῃ ὅση αὐτῷ δύναμις ὅπως ἐφελέκυσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ζώου, καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἔστρεφε τοῦτο τὴν κεφαλὴν, ἐσκόπευον κατ' αὐτοῦ ὀπισθεν τοῦ ὠτός.

Ἐπῆρξε μία ἐκ τῶν εὐτυχῶν ἐκείνων βολῶν αἰτινες σὲ ἀποζημιούσι καὶ σὲ παρηγοροῦσι διὰ πάσας τὰς ἀποτυχούσας. Ὁ γέρον ἐρημίτης ἀνετράπη ἀμέσως, συνετάραξε τὸ γαλήνιον ὕδωρ τῆς δεξαμενῆς ἀνεγείρων μεγάλα κύματα περὶ αὐτὸν, καὶ ἠφανίσθη μετὰ φρικτοῦς σπασμούς.

Οἱ μετ' ἐμοῦ ἦσαν ἤδη ἐγγὺς τῆς κόμης· ἐν μιᾷ στιγμῇ τὸ πλῆθος ἀφίκετο μετὰ καμῆλων, σχοινίων, μαχαίρων, πελέκεων, ἐν ἐνὶ λόγῳ μετὰ πάσης τῆς ἀναγκαίας ἀποσκευῆς πρὸς διαμελισμὸν καὶ μεταφορὰν τοῦ ἵπποποτάμου, ὅστις δὲν εἶχεν ἔτι ἀναφανῆ.

Μετὰ μιαν ὥραν καὶ ἡμίσειαν, ἀφ' ἧς στιγμῆς προσεβλήθη ὑπὸ τῆς σφαίρας, τὸν διείδομεν ἐπιπλέοντα διακόσια μέτρα κατωτέρω. Πελώρια κεφαλαὶ κροκοδείλων ἀνυψώθησαν πόδας τινὰς ἀπὸ τοῦ πτώματος καὶ αἴφνης ἠφανίσθησαν.

Ἡ οὐχὶ τόσοσιν ἐνθαῤῥυντικῇ αὐτῇ θεᾷ ἔπεισε τοὺς Ἀραβας ν' ἀναβάλωσι τὴν ἔφοδον. Περιέμεναν ἕωσοῦ ἡ ἄγρα ἐκκλί-
νη εἰς χαλικώδη τινὰ ὕφαλον κείμενον
δύο μίλια μακρὰν τῆς δεξαμενῆς, ἐν
ᾗ τὴν εἴχομεν ἀνακαλύψει. Ἄμα δ' αὐ-
τῆς ἐκεῖ ἀφικομένης, τὸ πλῆθος ὄρμη-
σε, σχοινία πολυάριθμα ἐξηρτήθησαν
ἀπὸ τοῦ κολοσοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι τὸν
ἔσυραν εἰς τὴν ἀκτὴν.

Δεῖα λαμπρά· τὸ δέρμα, ἄνευ τῆς
κεφαλῆς, εἶχε μῆκος δώδεκα ποδῶν καὶ
τριῶν δακτύλων. Ἐπεφύλαξα τὰ δύο μη-
ρία διὰ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φυλῆς (cheik),
ὡσαύτως δὲ μεγάλην ποσότητα λίπους,
οὗ περὶ πλείστου ποιοῦνται ἐν τῇ χώρᾳ,
οὐχὶ ἀλόγως, καθότι δὲν ὑπάρχει ἐκλε-
κτότερον. Τεμάχιον κρέατος ἐξελέχθη
δι' ἡμᾶς καὶ, ἀποχωρισθεισῶν τῶν δύο
τούτων μερίδων, τὸ πλῆθος ὄρμησεν ἀ-
πλήστως ἐπὶ τὴν λείαν. Ἀγέλη ὑαῖων
πειναλέων δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀγριωτέρα.
Ἐκατὸν μάχαιραι ἐτέθησαν παραχρῆμα
ἐν ἐνεργείᾳ. Ἄμα τὸ τέμαχος παραδο-
θὲν διηρπάγη ὑπ' αὐτῶν μαχομένων πρὸς
ἀλλήλους δίκην λύκων. Οὐδὲν ἄλλο ἔ-
βλεπέ τις πλέον εἰμῇ σωρὸν καθημαγ-
μένον. Οἱ μὲν, βεβυθισμένοι ἐν τοῖς
καυίζουσι σπλάγχκοις, διημφισβήτουσιν
πρὸς ἀλλήλους τὸ λίπος· οἱ δὲ ἐφώρ-
μων ἐπὶ τὸ κρέας καὶ κατέτεμνον ἀλλή-
λων τὰς χεῖρας ὅπως ὁ κρατῶν καλόν
τι τεμάχιον τὸ παραιτήσῃ. Ἀπεμακρύν-
θην τοῦ στυγεροῦ τούτου θεάματος τὸ
ὅποιον εἶχον ἤδη ἰδεῖ ἀλλαχοῦ, ἐπανα-
λαμβάνεται δ' ἐκάστοτε ἐν παρομοίᾳ
περιπτώσει.

—

Προσωπικὸν τοῦ θιάσου. — Ἀβού Δὸ καὶ Τζα-
λί. — Νῆσος θελικικῇ. — Βουδάλος φονευθεὶς
παρὰ τῆ στρατοπέδῳ. — Βρυχηθμός τῶν λεόν-
των. — Εἰς ἀναζήτησιν τῶν ἐλεφάντων. — Ἐμφά-
νισις γηραιῦ ἐρημίτου. — Προσέγγισις δυσχε-
ρῆς. — Τολμηρὰ περιαιγωγή τῶν ἀγκαζιρ (τῶν
ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Χαμρὰν θηρευτῶν). — Ζίφους
πληγῇ. — Ἐλέφαντες ἐν ὄψει. — Προσβολὴ ἐν
τῇ λόγχῃ. — Ἐπτά ἐλέφαντες νεκροί· εἰς ἑξ' αὐ-
τῶν φονευθεὶς τῇ ξίφει.

Ὁ θίασος ἐστὶν ἀνελλιπής. Πλὴν
τῶν ὑπηρετῶν ἡμῶν, τοῦ διερμηνέως,

ἐνὸς ἱπποκόμου, δύο Ἀράβων καὶ
τῆς γυναικὸς ἣτις ἀλήθει τὸν κέγ-
χρον καὶ ποιεῖ τὸν ἄρτον, ἔχω ἐννέα
καμηληλάτας, ἕξ Γακρουῖς, ἓνα σα-
γηνευτὴν, καλούμενον Ταχέρ Νουρ καὶ
τρεῖς ἀγκαζιρ, τὸν Ἀβού Δὸ, τὸν Τζα-
λί καὶ τὸν Σολιμάνου. Ὁ Ἀβού Δὸ εἶ-
ναι μεγαλοπρεπής· ὑψηλὸς πλέον τῶν
ἕξ ποδῶν, τὸ σῶμα εὐμήκης, ἔχει τὰς
κινήσεις ταχείας καὶ εὐχερεῖς, τὴν ὄψιν
ἀξιοσημειώτως περικαλλῇ, ὀφθαλμοὺς
καμηλοπαρδάλεως, ἐν οἷς λάμπει ἐξαι-
φνης ἡ ἀσραπὴ ἢ διασχίζουσα τὸ βλέμ-
μα τοῦ αἵετος. Τοῦ Τζαλί ἡ κεφαλὴ ἐς
κατωτέρα, ἀλλ' ἔχει οὗτος μυῶνας ἐκ-
πληκτικούς καὶ μορφὴν ἀνθρώπου ἱκα-
νοῦ νὰ κατατολμήσῃ καὶ τοῦ διαβόλου.

Οὐδέποτε ὁ κένταυρος ἀπεικάσθη ὅπως
ὑπὸ τῶν ἀγκαζιρ τούτων· ὁ ἵππεὺς καὶ
τὸ ζῶον ἀποτελοῦσιν ἐν μόνον καὶ τὸ
αὐτὸ ἄτομον, τὸ ὅποιον συνελίπτεται
κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις μετὰ τῆς
εὐκαμψίας τοῦ ἔρπετος. Ἦρκεσεν εἰς
αὐτοὺς ὅτι ἵππευσαν ὅπως ἡ φύσις αὐ-
τῶν ἐξαπίνης μεταβληθῇ. Οἱ ἄνθρωποι
οὗτοι οἱ τόσοσιν ἀγέρωχοι καὶ τόσοσιν ἀτά-
ρακτοι, κατελήφθησαν αἴφνης ὑπὸ ὄργα-
σμοῦ παρακόπου. Ἐπαλαν τὰ γυμνά
αὐτῶν ξίφη καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ὀρμῶσιν ἐπὶ
τοὺς βράχους, εἰσχωροῦσιν εἰς τὰς βά-
τους, ὑπερπηδῶσι τοὺς κρημνοὺς, βυθί-
ζονται εἰς τὰς ἀβύσσους καὶ ἐπιδίδον-
ται εἰς τὴν προσβολὴν ἐλέφαντος φαν-
τασιώδους. Μίαν μόνον ἔχω ἀνησυχίαν,
μὴ οἱ ἵπποι αὐτῶν δὲν ἀντέχουσιν εἰς
τοιᾶςδε πορείας.

Ἀναπλέομεν τὸν Σεττίτ. Ἡ χώρα
ἐστὶ περικαλλεστάτη, πλὴν τόσοσιν ἔρη-
μος ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ ἄμμος τῆς ὄχθης,
ἣτις διατηρεῖ, ὡς ἡ χιῶν, τοὺς ἐλαφρο-
τάτους τύπους, δὲν φέρει σημεῖον ἴχνους
ἀνθρωπίνου.

Παρὰ τῇ ἀνατολικῇ πλευρᾷ, δύο ἡμέ-
ρας πορείας ἀπὸ τοῦ Ζιρά, ὑπάρχει νῆ-
σος ἣτις ἐστὶν ἀληθῆς ὕασις. Ἄδρῳι λω-
τοὶ διαχέουσιν ἐκεῖ σκιὰν πυκνὴν καὶ
σχηματίζουσιν ἄλση ἀνάμικτα κενοῖς,
ὅπου ὁ χόρτος εἶναι σύναμα ἀφθονος καὶ
λεπτός· ἐκεῖ ἡμεῖς ἰστάμεθα.

Καθ' ἣν στιγμήν ἀφικνούμεθα εἰς τὴν ὄχθην, βούβαλος ὑδρεύεται ἐν ἀποστάσει ἥπτου τῶν διακοσίων μέτρων. Πλησιάζει ἡ ὥρα τῆς προπαρασκευῆς τοῦ δείπνου, πρόσθετος οὗτος λόγος ἵνα μὴ τὸν ἀφήσωμεν ν' ἀπέλθῃ. Προβαίνω μετὰ προφυλάξεως καὶ τὸν πυροβολῶ ὄπισθεν· πίπτει εἰς τὰ γόνατα, ἐγείρεται παράυτα, δέχεται καὶ δευτέραν σφαῖραν, ἐνῶ ἐπιπηδᾷ τὴν ἀκτὴν τοῦ νησιδρίου καὶ ἀφαιρίζεται ἐντὸς τῶν λωτῶν. Ἴδου λοιπὸν αὐτὸς παρ' ἡμῖν· ἡ νύξ πλησιάζει, θέλομεν τὸν ἀνεύρει αὔριον τὴν πρῶταν.

Ἐνῶ αἱ πυραὶ τῶν ἡμετέρων καλύπτονται ὑπὸ τεμαχίων βουβάλου, ἡ ἡμετέρα διακοσμεῖται δι' ὀστέων μυελίνων. Τίθεται ἐπὶ τῆς τραπέζης ὀθόνη λευκὴ

καὶ πᾶν τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς τὸ ἄριστον. Ἡ Βαρακὲ, ἡ ἄρτοποιὸς, ἔψει τὰ δίπυρα, καὶ τόμοι ἥπατος αἰγάγρου, μεθ' ἄλατος καὶ πεπέρεως, τίθενται ἐπὶ τῆς ἐσχάρας. Ἐμέλλομεν νὰ κατακλιθῶμεν ἐπὶ δείπνον ὅτε τρομερὸς βρυχηθμὸς ἀναγγέλλει ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ διανοοῦνται ἐπίσης νὰ δειπνήσωσι. Τὸν βρυχηθμὸν τοῦτου, ὅστις ἀντήχησεν εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου μέτρων, διαδέχονται πολλοὶ ἄλλοι, καὶ οἱ ἀγκαζῖρ μοὶ λέγοισιν ἡσύχως· «Οἱ ἵπποι οὐδὲν ἔχουσι νὰ φοβηθῶσι ταύτην τὴν νύκτα· τὸν ὑμέτερον βούβαλον εὗρον οἱ λέοντες.»

(Ἀκολουθεῖ)

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Tour du Monde.)

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩ Ζ' ΦΥΛΛΑΔΙΩ ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ

Σπόνδυλος.—Δῆλος.—Σόλδι.

Τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω αἰνίγματος ἔπεμψεν ἡμῖν πρῶτος ὁ ἐν Σύρῳ Κ. Α. Ξηραδάκης.

Κατόπιν πέμψαντες τὴν λύσιν εἰσὶν οἱ ἐξῆς Κύριοι:

Κ. Κανελλόπουλος διδάσκαλος ἐκ Πατρῶν, Σταῦρος Πολίτης ἐκ Σύρου, καὶ Μ. Βρετὸς ἐκ Σύρου.

Αἶνιγμα ζ'.

Σήμερον κεῖμαι ἄσημος ἐπὶ ὑδάτων βράχος
πλὴν εἶχον ἄλλοτε κ' ἐγὼ ἔθνος καὶ βασιλέα
δὲν φύεται ἡ εὐθαλὴς ἔς τοὺς βράχους μου ἐλαία
ἀλλὰ μ' ἐπροίκισεν ἀδρῶς μὲ τὸ φυτὸν τοῦ ὀβάχους
Τὸ πρῶτον ἂν ἀποκοπῆ τῆς κεφαλῆς μου γράμμα
εἰς ζῶον μεταβάλλομαι τετράπουρον ἐν τῷ ἤμα.

Μ. ΒΡΕΤΟΣ

Ὁ πρῶτος πέμψων τὴν λύσιν λαμβάνει «τὸν Βίον τοῦ Ἀυτοκράτορος τοῦ Μεξικικοῦ Μαξιμιλιανουῦ.»